

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce
(vybraná studie hodnocení projektu veřejné politiky)**

Bc. Josef Písecký

© 2013 ČZU v Praze

!!!

**Místo této strany vložíte zadání diplomové práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
Provozně ekonomická fakulta

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci “ Harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce (vybraná studie hodnocení projektu veřejné politiky) “ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní Ing. Evě Kučerové, která byla vedoucí této diplomové práce. Velmi si cením jejího osobního přístupu, nevšední ochoty, cenných rad a doporučení, které byly pro mne významnou pomocí. Vážím si velmi času a úsilí, který mi věnovala při vypracování této diplomové práce.

Harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce (vybraná studie hodnocení projektu veřejné politiky)

Harmonization of supply and demand on labor market (case study of public policy projekt)

Souhrn

Diplomová práce se zabývá otázkami harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce se zřetelem na otázky realizace pilotního projektu v rámci veřejné politiky a politiky zaměstnanosti a vzdělávání na úrovni regionu. Práce hodnotí možnosti veřejné politiky v oblasti zaměstnanosti s cílem zmapovat některé klíčové aktéry a popsat jejich role při utváření nástrojů, které mohou ovlivnit vzdělávací politiku a politiku zaměstnanosti v kontextu veřejné politiky. Práce se zabývá otázkami, zda může pilotní projekt přispět k řešení problematiky vzdělávání a zaměstnanosti na regionální úrovni. Téma práce vychází ze závěrů mé bakalářské práce, kde jsem identifikoval problémové oblasti ve vztahu mezi trhem práce a nabídkou vzdělávací soustavy. Práce popisuje řešení, které je zaměřeno na volbu povolání žáků základních škol a roli jejich rodičů a zejména na roli výchovných poradců na školách. Současně se zabývá i tím, zda je možné takové řešení uskutečnit pomocí pilotního projektu a snaží se o potvrzení vyslovené hypotézy pomocí výsledků, výstupů a doporučení realizovaného projektu.

Summary

This thesis primarily deals with issues of harmonization of supply and demand in the labour market with regards to public and employment policies and educational training at the regional level. This piece evaluates possibilities of public policy in areas of employment in order to map particular key actors and to describe their roles in the process that can affect educational and employment policies in the context of public policy. This paper deals with the question whether a pilot project can contribute in solving problematic elements with regards to education and employment at the regional level. The theme of this thesis is based on results of my bachelor thesis where problem areas are identified as far as labour market and offered educational system are concerned. This piece then tries to describe a solution that is primarily concerned with the choice of career of elementary schools children and the role of their parents and especially their school councillor in the process. Consequently, the thesis examines the issue if it is realistically possible to implement such a solution with regards to the pilot project and tries to confirm the hypothesis supported by the results, outcomes and endorsements of this project.

Klíčová slova: pilotní projekt, volba povolání, výchovní poradci, vzdělávání, zaměstnanost, politika zaměstnanosti, regionální rozvoj,

Keywords: pilot project, choice of profession, school counsellors, education, employment, employment policy, regional development

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Cíl práce a metodika.....	8
2.1. Cíle	8
2.1. Metodika	11
3. Veřejná politika - konceptuální východiska.....	15
3.1 Veřejná politika.....	15
3.2. Veřejná politika – konceptuální východiska se zřetelem na trh a stát	16
3.3. Veřejná politika a neziskový sektor	17
3.4. Problémové oblasti veřejné politiky.....	18
4. Vzdělávací politika a politika zaměstnanosti.....	19
4.1. Základní principy	19
4.1.1. Vzdělávací politika.....	19
4.1.2. Politika zaměstnanosti.....	20
4.2. Strategické dokumenty ve vazbě na vzdělávací politiku a politiku zaměstnanosti	23
4.3. Lidské zdroje a vzdělávací politika.....	25
5. Regionální politika reflektující vzdělávací politiku a politiku zaměstnanosti .	26
5.1. Cíle regionální politiky	26
5.2. Regionální politika v kontextu cílů vzdělávací politiky	29
5.2.1. Koncepční nástroj v oblasti politiky vzdělávání na úrovni kraje.....	31
5.3. Regionální politika v kontextu cílů politiky zaměstnanosti.....	33
5.3.1. Koncepční nástroje v oblasti politiky zaměstnanosti na úrovni kraje.....	33
5.3.2. Role Úřadu práce ČR v oblasti politiky zaměstnanosti na úrovni kraje	36
5.4. Relevantní aktéři regionální politiky a jejich pozice.....	37
5.4.1. Krajský úřad a jeho odbory	37
5.4.2. Karlovarský kraj a pomocné orgány	38
5.4.3. Města a obce jako zřizovatelé základních škol a iniciátoři regionální rozvoje.....	38
5.4.4. Vzdělávací instituce	38
5.4.4. Úřad práce, krajská pobočka Karlovy Vary.....	39
5.4.5. Profesionální sdružení, komory a svazy.....	39
5.4.6. Podnikatelské subjekty.....	40
5.4.7. Neziskový sektor, nevládní neziskové organizace (NNO)	40
5.5. Implementační proces regionální politiky na regionální úrovni	42
5.5.1. Koordinace zpracování rozvojových koncepcí	42
5.5.2. Stanovení implementačních atributů.....	43
5.5.3. motivace a kontrola v oblasti implementace regionálního rozvoje.....	44
5.5.4. Zajištění zpětných vazeb v rámci regionální politiky	45
6. Pilotní projekt - prostředek harmonizace mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce	45
6.1. Definice (pilotního) projektu.....	46
6.1.1. Trojimperativ projektu	46
6.1.2. Pilotní projekt jako zvláštní případ projektu.....	48
6.1.3. Pilotní projekt v kontextu regionálního rozvoje a oblasti vzdělávání.....	48
7. Empirická část.....	50
7.1. Typy projektů a dotační tituly pro projekty v oblasti vzdělávání	51
7.1.1. Typy projektů v oblasti vzdělávání	51

7.1.1. Dotační tituly pro projekty v oblasti vzdělávání	52
7.2. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti vzdělávání na regionální úrovni	56
7.3. Rámec projektování ve zkoumaném regionu	59
7.3.1. Krajská úroveň	59
7.3.2. obecní úroveň	62
7.4. Harmonizace požadavků aktérů v tržním prostředí	62
7.5. Výchovní poradci, jejich role a postavení na základních školách -- zaměření výzkumu	63
7.6. Východiska empirické studie	65
7.7. Správná volba oboru - možnosti řešení jednoho z identifikovaných problémů	66
7.8. Pilotní projekt Správná volba oboru-začátek dobré kariéry, vymezení projektu, základní charakteristika.....	67
7.8.1. Cíle a výsledky projektu.....	70
7.8.2. Doporučení projektu	76
7.9. Závěry empirické části práce	82
8. Závěr	83
9. Seznam literatury	86
10. Přílohy.....	87

1. Úvod

Na výběr a volbu tématu diplomové práce měla vliv má bývalá i současná profese. V obou profesích jsem se zabýval a zabývám intenzivně problematikou realizace projektů, projektovým řízením, včetně problematiky nedostatku kvalifikované pracovní síly. Ten v současné době znamená jeden z hlavních problémů nejen při dalším rozvoji podnikání a rozvoje firmy, ale i při udržení stávajícího stavu. Dalším problémem v této oblasti je existující nesoulad mezi potřebami a požadavky trhu práce a nabídkou vzdělávací soustavy kraje, která vzdělávání zajišťuje. Výběr tématu ovlivnily také závěry mé bakalářské práce, která se touto problematikou úzce zabývala. Některé konkrétní závěry a jejich navrhovaná řešení byly podnětem pro moji diplomovou práci, která popisuje problematiku harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce a projektifikace v regionálním rozvoji se zřetelem na oblast vzdělávání a školské soustavy v rámci Karlovarského kraje. Práce se dotýká problematiky pilotního projektu a toho, zda pilotní projekt může ovlivnit a může pomoci řešit některé problémové záležitosti v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a regionálního rozvoje.

V empirické části jsou využita sekundární data získaná v rámci pilotního projektu Správná volba povolání-začátek dobré kariéry a navazujícího projektu Správná volba povolání jako začátek dobré kariéry, které byly realizovány v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v Karlovarském kraji. Na přípravě a realizaci obou projektů realizovaných v Karlovarském kraji, jsem se osobně podílel jako člen projektového týmu a expertní skupiny. Jedním z podnětů při přípravě pilotního projektu byly i některé závěry z mé bakalářské práce, kde jsem definoval a identifikoval problémové oblasti v rámci vzdělávání a přípravy kvalifikované pracovní síly v Karlovarském kraji, a kde jsem navrhoval konkrétní řešení a opatření. Realizace těchto projektů mi umožnila ověřit si v praxi, zda jedno z mnou navrhovaných řešení je správné, možné a realizovatelné a zda může pomoci řešit identifikované problémy. Pilotní a návazný projekt, které jsou popsány v druhé části empirické studie, byly součástí mého výzkumu a zjišťování, jak může pilotní projekt realizovaný v rámci vybraného a zvoleného programu napomoci řešit problematiku vzdělávání v kontextu regionálního rozvoje.

Pilotní i následný projekt se zaměřily na ověření skutečnosti, zda může pilotní projekt v rámci daného zvoleného programu pomoci při přípravě kvalifikované pracovní síly, zejména jak může pomoci žákům základních škol při správné volbě svého budoucího povolání, jak mohou být zapojeni do volby povolání výchovní poradci a jak může ovlivnit rozhodování rodičů žáků. Práce je zaměřena na významné aktéry, kteří mohou realizaci pilotního projektu ovlivnit nebo se přímo na realizaci podílejí či jejichž kompetence se realizace projektu, jeho výsledků a doporučení dotýkají. Pro svoji práci jsem zvolil hlavní významné aktéry z oblasti veřejného a soukromého sektoru.

Zvláštní pozornost je v práci věnována dvěma skupinám aktérů. Na straně veřejného sektoru jsou to výchovní poradci na základních školách a na straně soukromého sektoru to jsou rodiče žáků, kteří sehrávají jednu z nejdůležitějších rolí, při výběru povolání žáků základních škol. Významným aktérem, který byl též předmětem zkoumání a který sehrál významnou roli při realizaci pilotního projektu, je podnikatelská sféra.

Práce se zabývá na jedné straně obecnými otázkami pilotních projektů zaměřených na oblast vzdělávání, kde hraje významnou roli spolupráce výše uvedených aktérů, jimiž jsou představitelé veřejného a soukromého sektoru a kde důležitou roli sehrává nastavení pravidel jejich vzájemné spolupráce a vytvoření fungujícího systému. Na druhé straně se práce dotýká i konkrétní oblasti v rámci vzdělávací soustavy a to výběru povolání a pravidel kariérního poradenství na základních školách. Významnou roli zde sehrávají výchovní poradci základních škol a rodiče žáků.

Příprava a výchova kvalifikované pracovní síly hrají významnou roli při hospodářském rozvoji regionu, což se ukazuje zejména v současné době, kdy podnikatelské subjekty pocítují velký nedostatek kvalifikovaných odborníků především v technických oborech. Začíná se projevovat i značný pokles populace žáků ZŠ. Na střední školy a učňovské školy nastupuje stále méně žáků. Některým školám se nedaří naplnovat některé učební obory a neotvírají ročníky. Toto začíná mít dopad do výrobní sféry, zejména na firmy v oblasti strojírenství a stavební výroby. Nesoulad mezi trhem práce a nabídkou vzdělávací soustavy nedostatek kvalifikované pracovní síly znamená velké potenciální ohrožení firem.

Zvyšování konkurenceschopnosti je pro firmy jednou z nezbytných podmínek pro jejich další existenci a postavení na domácím i na zahraničním trhu. Pro zvýšení jejich konkurenceschopnosti je třeba naplnit dvě hlavní základní podmínky. První je zavádění nových technologií, postupů, zařízení a strojů do výroby či poskytování služeb, využití poznatků z vědy a výzkumu. Druhou podmínkou je lidský činitel, kvalifikovaná pracovní síla. Právě její nedostatek a absence se ukazuje jako významná překážka pro zvyšování konkurenceschopnosti.

Počátky a příčiny tohoto stavu je, dle mého názoru, možné nalézt již na základních školách, kde probíhá prvotní volba oboru či profese žáky základních škol. Špatný výběr se může přenášet do dalšího života a často může znamenat i to, že i když žák absolvuje některý učební obor či vystuduje zvolenou školu, ještě to neznamena, že v budoucnu bude tento obor a tuto profesi vykonávat. Jednou z příčin může být nesprávně zvolený obor, profese nebo škola žákem na základní škole. Zde se výrazně projevuje vliv rodičů, kteří si často přejí, aby dítě studovalo obor nebo se vyučilo profesi bez ohledu na jeho zájem, schopnosti nebo jeho předpoklady. To pak ve svém důsledku může vést k tomu, že školy produkují i absolventy oborů a profesí, které trh práce a zaměstnavatelé požadují, ale absolventi těchto oborů se jim pak nevěnují, zvolenou profesi a práci nevykonávají a často se pak stávají klienty úřadů práce. To pak vyžaduje zvýšené náklady (např. na rekvalifikace) na jejich uplatnění na trhu práce, které ale mohly být již v samém prvopočátku výrazně eliminovány správnou volbou oboru.

V empirické části mé práce vycházím ze závěrů mé bakalářské práce a výsledků a jejich doporučení a závěrů a zaměřuji se na vytvoření a nastavení pravidel spolupráce relevantních aktérů, na její institucionalizaci a na vytvoření fungujícího modelu kariérového poradenství již na základních školách.

Poradenství pro správný výběr povolání by měli zajišťovat výchovní poradci. Ti by měli mít aktivní nástroj, k propojení mezi výchovními poradci a zaměstnavatelskými subjekty. Zde se rozhoduje o tom, zda schopnosti a možnosti každého žáka skutečně odpovídají zvolenému oboru, povolání, výběru školy. Důležitou roli zde může sehrávat hospodářská komora, která by měla zastávat roli koordinačního a spojujícího článku

mezi podnikatelkou sférou a školskou soustavou a která by měla sehrát důležitou roli při podpoře kariérového poradenství na základních školách a při podpoře výchovných poradců.

V empirické části byly využity výsledky a výstupy zmíněného projektu, ale i závěry expertní skupiny a jejich doporučení pro řešení problematiky kariérového poradenství a pro realizaci takového projektu i v jiných krajích České republiky.

V rámci Karlovarského kraje neexistuje ucelený princip či způsob fungování spolupráce mezi základními školami, rodiči a podnikatelskými subjekty. Program Vzdělávání pro konkurenceschopnost byl svým zaměřením a svými prioritními osami přímo předurčen k realizaci projektů, které by se tímto problémem mohly zabývat a které by mohly pomoci vytvořit mechanismy a principy pro fungující model spolupráce kariérového poradenství a který by mohl být po jejich odzkoušení v rámci Karlovarského kraje aplikován a využit v rámci celé republiky.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíle

Rozvoj lidských zdrojů, zejména příprava a výchova kvalifikované pracovní síly jsou velmi důležité pro rozvoj firem, podnikatelských subjektů a tím i pro hospodářský rozvoj regionu. Jedním z důvodů nedostatku kvalifikovaných pracovníků může být i skutečnost, že při výběru profese a budoucího povolání nemusí žáci základních škol udělat správné rozhodnutí, neuskuteční správnou volbu, která by odpovídala jejich možnostem a schopnostem. Při tomto výběru sehrávají velmi důležitou roli jak rodiče, tak i výchovní poradci na základních školách. Výchovní poradci nemají dostatečnou podporu ze strany podnikatelských subjektů, nemají dostatečné informace o profesích a oborech, nefunguje aktivní spolupráce a propojení základních škola a firem a ne vždy se výchovní poradci dokáží shodnout s rodiči na jejich představách o budoucím povolání jejich dětí. Projevují se zde často nekritické pohledy rodičů a výchovní poradci nemají argumenty pro přesvědčení rodičů.

Hlavním cílem mé práce bylo zhodnotit přínos působení výchovních poradců jako těch aktérů, kteří při volbě povolání žáků mají přispívat k harmonizaci nabídky a poptávky po pracovních místech. V empirické části práce budu sledovat možnosti a bariéry zavedení nové formy spolupráce a nástrojů kariérového poradenství na základních školách, v nichž by prostředníky mezi rodiči (potažmo žáky) při jejich orientaci ke vzdělání a podnikateli (podniky a firmami) s jejich poptávkou po kvalifikované síle byli tzv. výchovní poradci. Na základě zhodnocení pilotního projektu pokoušejícího se směřovat žáky ke správné volbě (myšleno odpovídající poptávce na trhu práce) zhodnotím participaci klíčových aktérů (rodičů, podnikatelů a poradců) a navrhnu možná doporučení pro efektivní a systematické uplatnění tohoto typu poradenství. Dílčími cíli práce bylo i ověření, jakou roli může v této oblasti sehrát testování žáků 8 a 9 tříd základních škol a následná prezentace výsledků (tedy předpokladů pro studium konkrétních oborů) nejen samotným žákům, ale i jejich rodičům, zda aktivní spolupráci se školou a výchovním poradce může nastat stav, kdy, buď jsou potvrzeny

předpokládané schopnosti znalosti a dovednosti žáků, nebo výsledky ukáží, že pro daného žáka je lepší zvolit si jiný obor, povolání nebo školu.

Diplomová práce na základě analýzy a vyhodnocení výsledků a závěrů projektu, na základě provedeného dotazování výchovných poradců a na základě přímých rozhovorů s aktéry z veřejné a soukromé sféry hledá odpověď na otázku, zda lze nastavit účinné mechanismy pro výběr oboru a povolání. Zda v pilotním projektu realizovaná opatření a postupy skutečně napomohly lepšímu výběru, zda lze vytvořenou metodiku a realizovanou diagnostiku skutečně využít pro správnou volbu povolání, zda případná diagnostika či jiná vhodně zvolená forma testování skutečně přispěla žákům i rodičům ke správnému rozhodnutí.

Cílem práce je analýza vlivu projektu na změnu disproporcí, se zvláštním zřetelem k vlivu rodičů a výchovných poradců jako klíčových aktérů takového procesu. Zda daný projekt ovlivnil disproporce, které byly identifikovány v mé bakalářské práci:

- ✚ disproporce v řízení a koordinaci základního a středního školství
- ✚ nedostatečné informace rodičů a jejich vliv při výběru povolání
- ✚ nedostatečně využívaná role výchovných poradců na ZŠ

V rámci pilotního a návazného projektu bylo zkoumáno, zda a jak do tohoto procesu zasahují jednotliví zvolení aktéři, jaká byla jejich očekávání, jak se podařila naplnit tato očekávání a zda se povedla realizovat navrhovaná řešení:

- ✚ koordinovat činnost výchovných poradců na ZŠ, kteří by měli být schopni poskytnout žákům 7., 8. a 9. tříd reálnější náhled na aktuální situaci na trhu práce a perspektivu jednotlivých oborů,
- ✚ zlepšení spolupráce s rodiči, zejména při provádění diagnostiky žáků
- ✚ na podporu činnosti výchovných poradců vytvořit pozici tzv. senior-poradců

Dílčími cíli práce bylo též vyhodnotit vzájemnou spolupráci a koordinaci těchto aktérů střetávajících se při rozhodování jedinců o jejich budoucím povolání, jejich profesní

orientaci, vyhodnocení role jednotlivých aktérů, jejich přístup k danému problému, vyhodnocení, jaké zde fungují vzájemné vztahy, jak jednotliví aktéři mohou přispět k odstranění popsaných disparit.

Dalším cílem v této části je na základě provedené studie-analýzy pilotního a navazujícího projektu, vyhodnotit, zda bylo dosaženo předpokládaných výsledků, zda se povedlo nastavit takové mechanismy, které mohou přispět k navázání fungující a prospěšné spolupráce aktérů působících jak v oblasti regionální politiky, politiky vzdělávání a politiky zaměstnanosti, tak i rodičů jako aktérů občanské společnosti.

2.1. Metodika

Při řešení popsaného problému je třeba nejprve zjistit, zda je tento problém řešitelný a zda existují nástroje, které lze pro jeho řešení použít. Problematiku zvyšování konkurenceschopnosti a kvalifikované pracovní síly lze řešit mnoha způsoby a do jejího řešení se zapojuje mnoho subjektů a aktérů veřejné i soukromé sféry. Patří se např. úřady práce, kraje, krajské úřady, profesní sdružení a komory, které zastupují podnikatelské subjekty. Ve své práci se zabývám dvěma hlavními aktéry – výchovnými poradci na základních školách a rodiči žáků. Dalšími důležitými aktéry, jsou podnikatelské subjekty a firmy, profesní komory, orgány kraje, zřizovatelé a ředitelé škol. Jedním z velmi důležitých nástrojů, které lze pro řešení využít jsou operační programy, které díky schváleným a realizovaným projektům umožňují řešit dané problémy.

Při zpracování mé práce byly využity jednak teoretické metody (např. analytické), a to při vymezení konceptuálních východisek a při vymezení jednotlivých popisovaných politik a strategických dokumentů na národní úrovni v kontextu realizace cílů vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti se zvláštním zřetelem k relevantním aktérům a jejich pozici v implementačním procesu politiky na regionální úrovni.

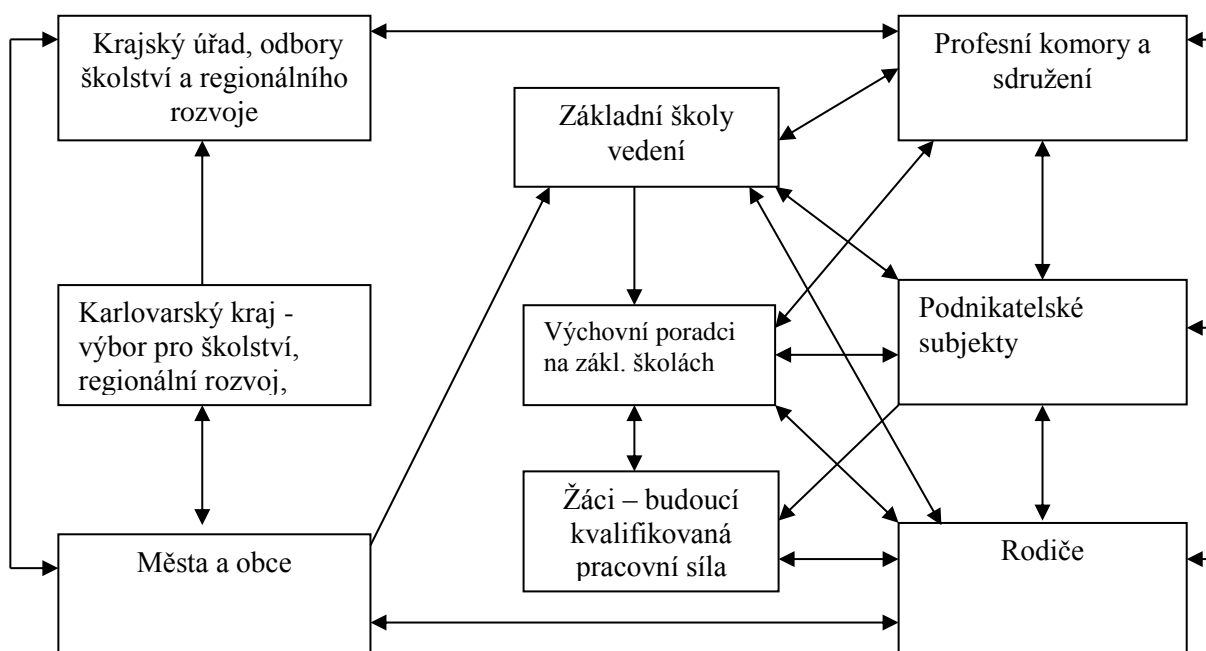
Obecně je v práci použita kombinace kvalitativních a kvantitativních přístupů. Dále byly využity různé empirické metody shromažďování výzkumného materiálu, explorativní metody (dotazovací) u skupiny výchovných poradců, ředitelů škol, jejich zřizovatelů, zástupců firem. Konkrétně byla využita sekundární analýza dat (v případě práce s daty sebranými prostřednictvím proběhlých výzkumů) a k nim doplňkově zúčastněné pozorování (přítomnost autora v roli experta i u těchto výzkumů) a následně techniky dotazování pro získávání primárních dat (konkrétně rozhovor při dotazování zástupců státní a místní správy a dotazník u výchovných poradců a vedení škol). Dále se jedná o metody zpracování a interpretace výsledků.

Při zpracování diplomové práce jsou využity jednak teoretická východiska a koncepty, ale současně i poznatky, které byly získány při studiu odborné literatury, dokumentů a koncepcí, které se týkají regionální politiky, vzdělávací politiky a politiky

zaměstnanosti a to, jak na národní tak i regionální úrovni. Dále byly využity poznatky přímo z praxe, poznatky získané od zástupců cílových skupin, které se projektu účastnily, poznatky a závěry expertní skupiny, od zástupců regionální státní a místní správy. Relevantní data byla získána i pomocí metody dotazování pomocí dotazníku, které provedly pracovní lokální poradkyně, jako zástupci nositele a realizátora projektu, u výchovných poradců na základních školách, které se pilotního a návazného projektu zúčastnily. V pilotním projektu to bylo 27 a v návazném projektu 20 škol. Výsledky dotazování a závěry jsou podrobně uvedeny v příloze práce.

V diplomové práci jsou využity i informace od aktérů, kteří se zabývají na regionální úrovni otázkami vzdělávání a zaměstnanosti, relevantní informace z analýz trhu práce, strategií a strategických dokumentů na úrovni kraje. Zejména jde o informace odboru školství Karlovarského kraje a Úřadu práce ČR – krajské pobočky Karlovy Vary. Pro diplomovou práci bylo vytvořeno schéma aktérů, objektů výzkumu, kteří se podíleli na realizaci pilotního a návazného projektu, či kteří na tento projekt měli nějakým způsobem vliv nebo se jejich činnost projektu dotýkala.

Aktéři regionální politiky a politiky vzdělávání v rámci kraje

Zdroj : vlastní zpracování

Schéma popisuje vazby mezi jednotlivými aktéry. Vazby ukazují, kdy je vazba mezi aktéry rovnocenná, kdy navzájem aktéři spolu komunikují a spolupracují. Některé vazby jsou pouze jednosměrné, což může být dáno buď vztahem nadřízenosti a podřízenosti nebo jeden subjekt významně jednostranně ovlivňuje jiného aktéra. Druh rovnocenné vazby ve schématu je naznačen oboustrannou šipkou \longleftrightarrow , jednosměrná vazba je naznačená šipkou \longrightarrow , jejíž směr ukazuje, který subjekt ovlivňuje druhého aktéra.

Klíčoví aktéři pro tuto diplomovou práci jsou:

- žáci (budoucí kvalifikovaná pracovní síla)
- výchovní poradci na základních školách
- rodiče žáků základních škol

Do práce byly zahrnuty i osobní poznatky a zkušenosti, jako člena projektového týmu a člena expertní skupiny, získané při účasti na realizaci projektu „Správná volba oboru – začátek dobré kariéry“ a návazného projektu Správná volba oboru jako začátek budoucí kariéry. V empirické části byly využity všechny dokumenty, výsledky, hodnocení žáků z provedených diagnostik, statistiky projektu, závěrečné zprávy a další podkladové materiály vzniklé při realizaci projektů, Na sběru dat, tvorbě výstupů a formulaci doporučení jsem se osobně podílel spolu se zástupci realizátora projektu a jeho partnerů. Tyto informace jsou popsány v druhé části empirické studie a podrobné výsledky, data a tabulky jsou uvedené v přílohách.

Dalšími zdroji dat a informací, které jsou v práci použity, jsou informace a data získané od jednotlivých aktérů, účastníků a zástupců cílových skupin projektu. Tato dotazování byla provedena metodou přímého dotazování buď v rámci realizace projektu manažery projektu, lokálními poradci (zástupci nositele projektu). Dotazování bylo provedeno u výchovních poradců na ZŠ a částečně u zástupců Krajského úřadu, odboru školství, mládeže a tělovýchovy, některých ředitelů škol a na třídních schůzkách s rodiči žáků základních škol zapojených do projektu.

Byla provedena analýza pilotního a návazného projektu s ohledem na předpokládané a dosažené výsledky, analýza a vyhodnocení dotazování pomocí dotazníků i přímým dotazováním. Byly vyhodnoceny výsledky, výstupy a doporučení projektu. Bylo provedeno zhodnocení, zda tento projekt přispěl k řešení popisovaného problému, zda se v praxi osvědčil, zda je možné doporučit toto řešení pro realizaci i v jiných krajích.

Všechny informace získané studiem dokumentů, osobní účastí na přípravě a realizaci projektu, jeho aktivitách, realizovaných workshopech a pracovních schůzkách, poznatky získané z konzultací, vlastní poznatky a zkušenosti byly zapracovány do jednotlivých kapitol, zejména do empirické části diplomové práce, v jejímž závěru je shrnutí výsledků popisovaného projektu a případná doporučení pro jejich další využití.

3. Veřejná politika - konceptuální východiska

3.1 Veřejná politika

Politiku můžeme chápat jako záměrný sled aktivit, které působí směrem k dosažení cílů, které jsme se dopředu zvolili. Uskutečňuje se prostřednictvím konkrétních opatření, která by měla respektovat zásady a hodnoty, které jsou společností preferované a sdílené. Termín politika se v současnosti užívá jak v soukromé tak i ve veřejné sféře. V soukromé sféře to je například vnitřní politika, politika rozvoje lidských zdrojů, mzdová politika aj. V české společnosti je politika chápána jako činnost spojená s veřejnými aktivitami a veřejným prostorem.

Politiku lze chápat a vykládat také jako proces a metodu závazného rozhodování skupiny osob, které mají různé názory a zájmy. V rámci kolektivního rozhodování je politika chápána jako spravování věcí veřejných, jako umění řídit stát a hájit zájmy jednoho státu vůči druhému. Prostředkem politiky je politická moc. Vynutitelnost politického rozhodnutí je zajištěna autoritou, která vykonává politickou moc.

Veřejnou politiku můžeme též chápat jako aktivity politiků a subjektů veřejné správy, které směřují k formulaci problémů a k jejich praktické realizaci. Veřejná politika je proces tvorby a realizace rozhodnutí, které ve veřejném zájmu činí politici a úředníci působící ve veřejné správě. Veřejnou politiku lze realizovat prostřednictvím tří procesů:

- ✚ distribucí prostředků
- ✚ normativní regulací chování subjektů
- ✚ redistribucí prostředků formou daní a zvláštních programů.

Jako politiku můžeme chápat veřejnou činnost, správu, řízení státu a vztahy mezi státy. Politiku je možné definovat též v kontextu aktivit a činností člověka jako proces, kdy dochází k formování důležitých rozhodnutí, kterými jsou například zvolení jedné strategie z několika se nabízejících alternativ, výběr programu či stanovení daných priorit, jako nastavení určitých mechanismů – např. manažerských, finančních či politických a to takovým způsobem, aby bylo prostřednictvím procesu plánování dosaženo záměrů, které jsou požadovány.

V českém prostředí se začalo užívat spojení **veřejná politika** jako ekvivalentu anglického *public policy*, Důvodem je zdůraznění veřejného, respektive veřejně prospěšného zaměření politiky, kdy jde v podstatě o návrat k původnímu významu tohoto termínu. V tomto směru je politika chápána např. jako: „**Souhrn činností vlády přímo či nepřímo působících na občany působících na třech úrovních: politická rozhodnutí, produkty politiky a důsledky politiky**“

(Peters: *American Public Policy*. Chatham (NJ): Chatham House.).

http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/aa45196f-81b4-402d-b002-f0a02c5d4ee5/II_B-Verejna-politika.pdf

Veřejná politika jako vědní disciplína se formovala a vyvíjela už od 60. let 20. století z různých oborů (sociologie, politologii, ekonomii, právní vědu či veřejná správu) a je multidisciplinární. Je zaměřená na zkoumání procesů tvorby politiky a výstupů politiky. Zabývá se jednak obsahy politik, ale současně i příčinami a důvody, proč jsou politiky vytvářeny, a jaké jsou jejich důsledky a účinky, co může být výsledkem politických opatření. Veřejná politika se zajímá i o to, „co by měli političtí aktéři činit“. Zahrnuje tedy popisně-analytický přístup i praktické využití poznatků. Do oblasti zájmu veřejné politiky můžeme zahrnout například hospodářskou politiku, vzdělávací politiku, politiku zaměstnanosti, regionální politiku a rodinnou politiku.

3.2. Veřejná politika – konceptuální východiska se zřetelem na trh a stát

O veřejnou politiku se zajímají velkou měrou antropologové, často je předmětem antropologického zkoumání celá řada politických témat. Patří mezi ně především koncepty jako instituce a moc, interpretace a význam, etnicita a identita, ideologie, diskurz, globální a lokální aj. Počátkem 70 let začali být antropologové různými konzultantskými firmami zaměstnáváni prakticky na plný úvazek a odcházeli z akademického prostředí. Potřeby nových zaměstnavatelů vyústily v restrukturalizaci sociálně vědního pracovního trhu a ve zcela nové druhy výzkumů a způsobů práce.

Dnes řada antropologů studuje současné globální procesy, například jak globální, transnacionální entity ovlivňují státy, národy a lokální komunity. Někteří se věnují národním bezpečnostním politikám, jiní studují sociální, zdravotní nebo vzdělávací politiku a související instituce.¹

Nejčastějšími obory, v nichž v současnosti antropologové nacházejí při tvorbě veřejné politiky uplatnění (zejména jako výzkumníci a konzultanti zapojení do tvorby koncepcí, plánů rozvoje a dílčích programů a projektů), jsou oblasti rozvoje sociální péče a služeb, zdravotnictví, průmyslu a životního prostředí, územního plánování, vzdělávání, prevence kriminality a samozřejmě také programy zaměřené na integraci cizinců.

3.3. Veřejná politika a neziskový sektor

Veřejná politika je ovlivňována celou řadou faktorů, subjektů a institucí. Nejinak je tomu i ve vztahu k neziskovému sektoru (NNO), který se vyznačuje mnoha funkcemi. Jednou z možných funkcí, ale i důvod vzniku NNO, je ovlivňování veřejné politiky neboli lobbování. Termíny lobbování a ovlivňování veřejné politiky někdy splývají.

Neziskové nevládní organizace mohou ovlivňovat veřejnou politiku několika způsoby. Například Frič (2000) upozorňuje na důležitou roli, kterou mohou sehrávat osobní kontakty, které se v praxi ukázaly jako jedna z důležitých a rozhodujících podmínek pro fungování kooperativního modelu ovlivňování veřejné politiky. Jako příklady lze uvést např. práce v komisích, pracovních skupinách, poradních orgánech a výborech, případně připomínkování koncepcí, návrhů atd. Největším slabinou u této formy kooperace se jeví skutečnost, že NNO velmi často nemají lidské kapacity a odborníky a ani dostatek finančních zdrojů na pokrytí této činnosti, a to i z důvodů, že tato činnost nebývá zpravidla honorována. Dalším způsobem ovlivňování veřejné politiky je mobilizace veřejnosti.

Lobbying jako klíčová aktivita NNO je prováděn především prostřednictvím sítí, do kterých se NNO zapojují nebo je vytvářejí. NNO si velmi dobře uvědomují, že

¹ http://www.antropologie.org/inspot/vybrane_kapitoly_z_aplikovane_antropologie.pdf

existence sítí má pro ně velký význam. Pro úspěch lobování je velmi důležité správné načasování aktivit, zvolení, vyhledávání a přesvědčení vhodných spojenců. Je nutné pracovat v předstihu, věnovat se detailně dané problematice.

Nezbytný je i vznik informační sítě, která je vybudována především na osobních kontaktech a monitoringu odborného tisku. Pro úspěšný lobbying je potřeba i znalost úřednické struktury, struktury rozhodování a podílení se na práci v odborných skupinách a při přípravě analýz a expertýz.

3.4. Problémové oblasti veřejné politiky

Veřejná politika je prováděna v různých oblastech a dělí se na celou řadu rezortních politik, jak je již uvedeno výše v textu. Některé oblasti veřejné politiky jsou více některé méně problematické. Z hlediska mé práce jsou důležité především problémové oblasti regionální politiky, vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti.

V současné době sem můžeme stále řadit například nedostatečnou legislativu, slabou vymahatelnost práva, zdlouhavé procesy při soudních řízeních, problémy v oblasti vědy, výzkumu, inovací a jejich propojení s praxí. V ekonomické oblasti jsou to přetrvávající problémy financování ekonomického růstu a dostatku zdrojů pro jeho růst, absorpční schopnost české ekonomiky a společnosti při čerpání zdrojů z Evropské unie. ČR stále nedostatečně využívá zdrojů z EU a hrozí mimo jiné i částečné vracení zdrojů.

Jedním z nejdůležitějších faktorů ve veřejné politice jsou lidské zdroje, kterým je třeba věnovat velkou pozornost. Potřeby a požadavky soukromého sektoru a trhu práce na pracovní síly ne vždy korespondují s možnostmi a potenciálem vzdělávací soustavy.

Důvodem může být buď neexistence či nenaplňování strategických dokumentů na různých úrovních vládnutí, slabé zapojení aktérů do její realizace. Lidský faktor je nejdůležitější činitel ve všech sférách činnosti ve společnosti.

4. Vzdělávací politika a politika zaměstnanosti

4.1. Základní principy

4.1.1. Vzdělávací politika.

Můžeme ji definovat jako souhrn konkrétních aktivit, činností a opatření pomocí kterých stát, ale současně i další instituce a subjekty ovlivňují oblast vzdělávání. Hlavním úkolem této politiky je zabezpečovat rozvoj každého jedince, napomáhat šíření kulturních hodnot, podporovat rozvoj a růst ekonomiky a snažit se o zajištění přijatelné úrovně zaměstnanosti. Nejdůležitější úlohu ve vzdělávací politice sehrává stát, ale není jediným subjektem, který se podílí na vzdělávací politice

Vzdělávací politiku můžeme chápat jako celý souhrn opatření v legislativní oblasti, který určuje hlavní principy, metody praktického řízení a který se pak projevuje v rozhodování o vzdělávacích institucích, v přístupu ke vzdělání, v obsazích a cílech vzdělávání, ve způsobech financování. Vzdělávací politika působí na školské instituce a to jak státní, soukromé a církevní. Má vliv i na instituce mimoškolské, kdy jde např. o podnikové vzdělávání, výchova v rodině aj. Je úzce propojena se sociální politikou.

Cílem vzdělávací politiky je zabezpečit rozvoj duchovních znalostí populace, zajištění rozvoje morálně hodnotové orientace nejen z hlediska požadavků kladených aktuálně, ale i z hlediska požadavků budoucnosti. V současnosti se buduje společnost, založená na znalostech, z čehož vyplývá, že nejdůležitější sociální povinností vzdělávací politiky nejen u nás, ale i ve všech vyspělých zemích, je zajišťovat jedinci nástroje k tomu, aby se stal vzdělanou osobností a po celý život jí také zůstal. Vzdělávací politika funguje na 4 základních principech.

4.1.1.1. Princip celoživotního vzdělávání.

Potřeba soustavného vzdělávání je dána rychlým vývojem věd a společnosti. Vědomosti rychle zastarávají, jsou nahrazovány novějšími, které jsou od pracovníků dále vyžadovány, což vyžaduje soustavné vzdělávání pomocí vzdělávacích a rekvalifikačních kursů. Ze vzdělávání se pak stává celoživotní proces.

4.1.1.2. Princip rovných šancí v přístupu ke vzdělání.

V chartě lidských práv je zakotveno právo na vzdělání a rovné šance v přístupu ke vzdělání. Chápeme je jako šanci na vzdělání dostupnou všem, kterou pak může jedinec využít v souladu se svými individuálními předpoklady a vlohami, intelektem, pílí a zájmy. Vzdělávací politika se o to snaží prostřednictvím svých opatření, kam můžeme zahrnout různé studijní podpory, půjčky, rozmanitou nabídku možností středoškolského a vysokoškolského studia, zvyšování počtu studijních míst na školách a podobně.

4.1.1.3. Princip individualizace a diferenciací ve vzdělání.

Vychází z původního poslání školy, kterým má individuální vzdělávání. To je důležité proto, že každý člověk je jiný, má jiné schopnosti, vlohy, jiný inteligenční potenciál a podobně. Proto všem žákům a studentům nemůže nikdy vyhovovat stejná forma ani metoda vzdělávání

4.1.1.4. Princip internacionalizace ve vzdělávání.

Lze jej chápat jako fakt, že vzdělání chápeme jako nadnárodní. Vzdělání napomáhá soužití lidí různých národností, ras a náboženství. V rámci nadnárodního vzdělávání existují evropské vzdělávací instituce, výměnné programy, studijní cesty a podobně.

4.1.2. Politika zaměstnanosti.

V roce 2004 byl přijat Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který v souladu s právem Evropských společenství upravuje zabezpečování státní politiky zaměstnanosti cílem dosáhnout plné zaměstnanosti a ochraňovat proti nezaměstnanosti. Zákon mimo jiné vymezuje především právo na práci, zákaz jakékoli diskriminace na trhu práce, postavení menšin a osob znevýhodněných a stanovuje programy APZ a PPZ poprvé užívané zkratky vypište a rozvoje lidských zdrojů. Upravuje hmotné zabezpečení v nezaměstnanosti. Stanovuje výši a délku v závislosti na věku, osoby, určuje systém podpory osob, které jsou zdravotně postiženy a zavádí nástroje aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti. Zákon delegoval pravomoci jednotlivým úřadům práce, které mohou při provádění APZ výrazně zohlednit specifika svého regionálního trhu.

V současné době funguje nové uspořádání Úřadu práce ČR, kdy funguje jedno generální ředitelství, krajské pobočky a jednotlivá kontaktní místa.²

Politiku zaměstnanosti můžeme rozdělit na dvě skupiny – **pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti**.

4.1.2.1. Pasivní politika zaměstnanosti

Pomocí pasivní politiky a svými zásahy se stát snaží řešit již nastalou situaci, kdy se osoba ocitne v pozici nezaměstnaného a hrozí tak zhoršení kvality jejího života, zhoršení ekonomické situace a další negativní jevy s tímto spojené. Pasivní politika zaměstnanosti má podobu podpory v nezaměstnanosti, kdy stát nahrazuje původní příjem osoby a to až do výše 65 % (první dva měsíce nezaměstnanosti) průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu. Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci upravuje podmínky pro získání podpory a výši a délku trvání této podpory v závislosti na věku dané osoby. Vyplácení podpor v nezaměstnanosti je vázáno na evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadů práce

4.1.2.2. Aktivní politika zaměstnanosti

Tuto lze chápat jako součást politiky trhu práce a politiky zaměstnanosti. Zaměřena je primárně na prevenci nezaměstnanosti osob tzv. rizikových skupin, na zamezení jejich sociální exkluze a pokud už se ocitnou v pozici nezaměstnaných, snaží se o jejich návrat na trh práce. Dle mezinárodních standardů je možné aktivní politiku zaměstnanosti chápat jako účelné zásahy vlády, jejichž cílem je buď přímo nebo nepřímo ovlivňovat výši zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin na trhu práce. APZ se realizuje jako podpora nabídky či poptávky po pracovní síle, jejichž vzájemnou nerovnováhu není schopen trh řešit sám. Stát se snaží prostřednictvím svých zásahů zajistit pracovní příležitosti či rovnoměrně redistribuovat nezaměstnanost mezi sociální skupiny.

Cílem je především redukce ekonomických a sociálních nerovností a konfliktů, které vyvolávají společenské problémy. APZ mimo to v dlouhém časovém období může výrazně snížit výdaje státního rozpočtu na PPZ.

² Zákon o zaměstnanosti prošel několika novelizacemi. Nejnovější vstoupila v platnost k 1. 1. 2011.

4.1.2.3. Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti

Nástroje se průběžně měnily a mění a přizpůsobují se požadavkům trhu práce. Mezi hlavní nástroje patří rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, absolventská a praktikantská místa, chráněné dílny pro občany se změněnou pracovní schopností a investiční pobídky, k nimž od roku 2004, kdy vstoupil v platnost nový Zákon o zaměstnanosti, mohou uchazeči o zaměstnání, potažmo zaměstnavatelé, využívat také příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program, zatímco absolventská a praktikantská místa byla zrušena. Mezi specifické nástroje APZ lze nově zařadit poradenství, které nabízí kontaktní místa ÚP ČR, Toto je poskytováno absolventům škol při volbě povolání, osobám zdravotně postiženým či uchazečům o zaměstnání a to především ve formě informací o volných pracovních místech a jejich zprostředkování. Druhým specifickým nástrojem jsou cílené programy, které řeší lokální problémy trhu.

Mezi Nástroje APZ směřované k uchazeči o zaměstnání patří především rekvalifikace, příspěvek na zřízení společensky účelného pracovního místa pro osobu, která chce začít vykonávat samostatně výdělečnou činnost a příspěvek na zřízení chráněného pracovního místa.

Mezi nástroje APZ směřované k zaměstnavateli patří rekvalifikace zaměstnanců, veřejně prospěšné práce, investiční pobídky, příspěvek na zapracování, příspěvek na zřízení nebo provoz chráněných dílen a chráněných pracovišť a chráněných pracovních míst (náklady a mzdy osob zdravotně postižených (OZP) a osob zdravotně a tělesně postižených (OZTP), příspěvek na zřízení nebo vyhrazení společensky účelného pracovního místa, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program (jako důsledek strukturální krize)

4.2. Strategické dokumenty ve vazbě na vzdělávací politiku a politiku zaměstnanosti

Jako nástroje těchto politik je možno jmenovat celou řadu dokumentů, strategií a programů, které se rozvoje lidských zdrojů a vzdělávání týkají. Jedná se především o tyto dokumenty:

Národní lisabonský program 2005 - 2008 (Národní program reformem ČR)

Je základem pro reformy v oblasti rozvoje vzdělávání a zvýšení kvalitu pracovní síly. Důraz klade na propojení systému počátečního a dalšího vzdělávání dokončením Národní soustavy kvalifikací a na podporu dalšího vzdělávání v podnicích a podpory spolupráce zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí.

Strategie hospodářského růstu (květen 2005).

Vymezila priority do r. 2013. Rozvoj lidských zdrojů je jednou z 5 vymezených prioritních oblastí, která se prolíná i ostatními prioritami a podmiňuje jejich rozvoj či je na nich závislý. Jedná se především o institucionální prostředí, zdroje financování, infrastruktura a výzkum, vývoj, inovace.

Strategie regionálního rozvoje ČR (2006)

Zabývá se rozvojem lidských zdrojů, posílením aktivní politiky zaměstnanosti, rozvojem dalšího vzdělávání a celoživotního učení v regionálním kontextu

Národní inovační strategie (2004).

Zdůrazňuje jako předpoklad inovací vzdělanost a vysoce kvalifikovanou práci, Další vzdělávání, respektive celoživotní učení, chápe jako jeden z pilířů pro inovace. Nízké výdaje na vzdělávání jsou označeny za jednu z příčin nízké inovační aktivity v ČR. Popisuje nutnost vybudování dobře fungujících systémů vzdělávání, výzkumu a vývoje a inovací a jejich efektivní státní správy. Prioritou národní inovační politiky ČR na léta 2005-13 by mělo být zajištění lidských zdrojů pro inovace. Strategie požaduje podporu různých druhů a nových forem učení, získávání dovedností přímo v samotném inovačním procesu, tj. např. ve vývojových laboratořích, technologických parcích a inkubátorech, ve firmách orientujících se na výzkum a vývoj.

Strategie rozvoje lidských zdrojů (2003)

Poukazuje na zásadní systémové i věcné problémy, doporučuje pro národní i regionální úroveň opatření, která budou působit směrem k rozvoji CŽU, které by mělo být pojímáno jako běžná a všeobecně pochopená a přijatá praxe. Klade důraz na odpovědnost jednotlivce, jeho aktivní úlohu a svobodnou volbu vzdělávání a využití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání. Hlavním směrem dalšího rozvoje vzdělávání, pro ČR i pro Evropskou unii, je postupně realizovat koncept **celoživotního učení**, který usiluje o maximální rozvoj celé populace, o využití co největší části lidského potenciálu společnosti.

Národní program rozvoje vzdělávání - Bílá kniha (2001).

Týká se rozvoje vzdělávací soustavy s jasnou orientací na celoživotní učení. Jako jedna z hlavních strategických linií: je formulována linie „**Vzdělávání pro každého po celý život**“. Zaměřuje se na uspokojování vzdělávacích potřeb dětí, mládeže a dospělých odpovídajícím usměrňováním kapacit ve školách a vzdělávacích zařízeních tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována spravedlivá příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všech jedinců v průběhu celého života.

Bílá kniha terciárního vzdělávání (2009).

Bílá kniha terciárního vzdělávání (dále jen „Bílá kniha“) nenahlíží na Českou republiku jako na uzavřený systém, ale zasazuje český systém terciárního vzdělávání do mezinárodního kontextu a odráží evropské a světové trendy posledních let. Struktura knihy vychází z rolí, které systém terciárního vzdělávání plní v moderní společnosti v souladu s měnícími se požadavky svého okolí. Vlastní kapitoly dokumentu stručně formulují hlavní teze, jejich východiska i souvislosti. Materiál popisuje hlavní cíle a uvádí popis jejich potenciálního dosažení a jehož cílem je začít odbornou debatu.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007

Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech, určuje rámec Dlouhodobých záměrů krajů a sjednocuje přístup jednotlivých krajů, zvláště v oblasti středních škol

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 – 2015

Vládou schválený „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015“ pro oblast regionálního školství představuje významný nástroj formování vzdělávací soustavy. Uvádí základní směry a cíle dalšího vývoje, stanoví opatření na úrovni státu na dobu nejméně čtyř let s cílem sjednotit vzdělávací politiku 14 krajů a státu

Strategie celoživotního učení ČR.

Představuje ucelený koncept celoživotního učení a je základním dokumentem pro ostatní průřezové a dílčí koncepce a politiky v této oblasti. Vychází z analýzy základních strategických dokumentů ČR i EU, které se zabývají otázkami celoživotního učení. Je výchozím programovým dokumentem dané oblasti na léta 2007-13 a vedla k rozpracování jednotlivých návrhů a opatření do konkrétních úkolů pro zainteresované aktéry včetně vyčíslení finančních nároků a možností jejich pokrytí.

Neformální vzdělávání je zaměřeno na získání vědomostí a dovedností, které mohou respondentovi zlepšit společenské i pracovní uplatnění. Je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních a dalších organizacích. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či vedoucího. Nevede k získání stupně vzdělání.

4.3. Lidské zdroje a vzdělávací politika

Politika zaměstnanosti se úzce dotýká rozvoje lidských zdrojů, uplatnění pracovní síly a jejího dalšího odborného růstu a uplatnění na trhu práce. Zabývá se různými opatřeními na podporu zaměstnanosti a vzdělávání. Radikálního zvýšení úrovně lidských zdrojů nelze dosáhnout bez strategického přístupu. Musí jít ale o systém a metody odpovídající povaze rozvoje lidských zdrojů v demokratické společnosti a v tržní ekonomice, kde se na něm podílí mnoho subjektů s různými zájmy a potřebami.

Patří sem jednotliví občané a jejich rodiny, zastupitelské orgány, vláda, ministerstva, krajské a místní orgány, odbory, zaměstnavatelské a podnikatelské svazy, vysoké školy, soukromí poskytovatelé vzdělávacích programů, různé rozvojové agentury i organizace občanské společnosti. V mnoha případech mají však společné zájmy a očekávání a též deklarují zájem spolupracovat a koordinovat svoji činnosti a soustředit zdroje na dohodnuté priority. Mohou tedy za určitých podmínek dosahovat synergických efektů.

V současnosti se jasně ukazuje, že klíčovou roli při zvyšování konkurence schopnosti ČR, při podpoře hospodářského růstu a v neposlední řadě při zajištění flexibilní pracovní síly, sehraávají **vzdělání lidí, kteří jsou schopni celoživotního učení**. Celoživotní vzdělávání bude sehrávat stále více významnější roli a proto je třeba, aby ve vzdělávacím systému byly, ve shodě s Lisabonskou strategií podporovány procesy, které povedou k rozvoji a kvalitě lidských zdrojů. Proto je neustále nutné usilovat o zvyšování kvality a efektivitu vzdělávacího systému, o rozšiřování přístupu k informačním a komunikačním technologiím, o usnadnění přístupu ke vzdělávání všem, o zatraktivnění učení, posílení vazby se světem práce, o výzkum, zlepšování výuky cizích jazyků, zvyšování mobility, vzájemné výměny a posilování evropské spolupráce. Jako základní pilíř rozvoje celoživotního učení je vnímána vzdělávací soustava. V České republice je vytvářena a postupně zaváděna tzv. Národní soustava klasifikací (NKS), která by měla pomáhat při řešení problémů v oblasti rozvoje lidských zdrojů a vzdělávání.

5. Regionální politika reflektující vzdělávací politiku a politiku zaměstnanosti

5.1. Cíle regionální politiky

Základem pro efektivní regionální politiku je analýza relevantních faktorů regionálního rozvoje. To znamená určení klíčových determinantů, které mají výrazný dopad na regionální rozvoj. Regionální politika je pojem, ke kterému se váže více definic, jejichž autory jsou zahraniční i domácí odborníci a experti. Já jsem si vybral 2 definice od zahraničních autorů a jednu od kolektivu českých autorů.

Regionální politika jako „součást státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Zahrnuje opatření napomáhající jak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malé naděje na přirozený ekonomický růst, tak na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem“.³ Regionální politika představuje všechny veřejné intervence vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“⁴

Regionální politika jako „soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů.“⁵

Faktory regionálního rozvoje jsou variabilní, což souvisí jednak se stupněm poznání socioekonomických procesů, ale i s faktory podléhajícími změnám. Problematikou regionálního rozvoje se zabývají nejen odborníci, ale i široká veřejnost, a to i s ohledem na to, že jde o rozvoj určitým způsobem vymezených geografických oblastí, v nichž žijí různé typy lidí své životy, na jehož rozvoji se také podílejí. Proto se regionálním rozvojem zabývají nejen technické disciplíny ale i hospodářské, manažerské, právní, politické či společenské vědy.

Regionální politika v evropském kontextu je zpravidla chápána jako „**činnost, jejímž úkolem je přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a k zabezpečení jejich harmonického rozvoje**“.⁶ Na české národní úrovni chápeme jako obecný cíl regionální politiky dosažení toho, aby regiony v rámci ČR měly stejné šance a možnosti a aby demografický, hospodářský a přírodní potenciál regionů byl plně a smysluplně využíván. Realizace regionální politiky je spojena se

3 (Goodall, B. (ed.): *Dictionary of Human Geography*. London: Penguin Group, 1987).

4 (Vanhove N., Klaassen, L. H.: *Regional policy: A European Approach*. Aldershot: Gower, 1983).

5 (Matoušková, Z., Haluzka, P., Brandová, H.: *Úvod do prostorové ekonomiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1992).

splněním tří základních předpokladů: existence meziregionálních rozdílů, politické vůle problémy řešit a ekonomických možnosti problémy řešit. Smysluplné proto může být řešení pouze určitých disparit. Je také třeba rozlišovat mezi důsledky a příčinami, přičemž regionální politika by měla primárně řešit příčiny. Odstraňování důsledků nelze sice opominout, ale z hlediska dlouhodobého jde o činnost vážící se k zanedbání řešení příčin. Snaha o snižování rozdílů, kdy se situace zakládá na objektivních podmínkách daného regionu, se může někdy stát kontraproduktivní a neefektivní. Regionální politika musí být schopna tyto rozdíly diverzifikovat a zformulovat reálné přístupy.

V kontextu cílů regionální politiky je možné vymežit jako cílovou skupinu disparit takové **disparity, které brání využití disponibilních zdrojů v území**. Disparita je často chápána ve smyslu nežádoucího jevu, tj. jako problém.

Vize regionálního rozvoje pro ČR stanovila, že v horizontu do roku 2013, by měla být Česká Republika aktivní, ekonomicky výkonnou a konkurenceschopnou zemí s kvalitním životním prostředím, která v souladu s principy udržitelného rozvoje dosahuje ve všech základních kritériích (úroveň znalostní ekonomiky, HDP na obyvatele, zaměstnanost, sociální zabezpečení ap.) standardů Evropské unie a zabezpečuje zvyšování kvality života svých obyvatel.

K naplnění vize regionálního rozvoje byl stanoven **globální cíl**, který určil základní zaměření dlouhodobého rozvoje regionů v ČR. Tímto cílem je **vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva**. Globální cíl tvoří tři strategické cíle: **rozvojově zaměřený cíl**, **disparitně zaměřený cíl** a **instrumentální cíl**. Naplnění těchto tří uvedených cílů bylo realizováno prostřednictvím tematicky zaměřených priorit a opatření.

Rozvojově zaměřený cíl.

Intervence mají přednostně směřovat ke **zlepšení institucionálního prostředí pro realizaci regionální politiky**, k nastartování aktivní prorůstové politiky v regionech směřující ke stimulaci aktivit v oblasti podnikání, implementace inovací a zvýšení konkurenceschopnosti regionálních aktérů na národním i evropském trhu, k mobilizaci lidského faktoru, zvýšení zaměstnanosti a sociální soudržnosti, ke zlepšení

infrastruktury, ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Hlavním potenciálem je lidský faktor -- kvalifikovaný, iniciativní a samostatný člověk schopný pružné adaptace na měnící se podmínky

Disparitně zaměřený cíl

Aktivity byly směřovány k modernizaci a diverzifikaci hospodářské struktury strukturálně postižených regionů, ke zvyšování ekonomické výkonnosti hospodářsky slabých regionů, k rozvoji trhu práce v regionech s neúměrně vysokou nezaměstnaností, k řešení specifických problémů měst, aglomerací a území v rozvojových osách. Tyto disparity se spíše prohlubují uvnitř krajů, na úrovni okresů či jinak definovaných mikroregionů. Jde o regiony, které vyžadují mimořádnou pozornost státu.

Instrumentální cíl

Vyjadřuje fakt, že podmínkou naplnění výše uvedených globálních cílů je efektivně fungující veřejná správa, její dostatečná administrativní kapacita. Další podmínkou je absorpční kapacita pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů, angažmá státu v oblasti poradenství a zjednodušování agendy spojené s administrativní přípravou projektů. Zejména se to týká principů kofinancování a adicionality, pravidel veřejné podpory, aktualizace a tvorba regionálních strategií. Dalšími podmínkami jsou e-government na všech úrovních veřejné správy, omezení vysoké fluktuace pracovníků veřejné správy, posílení administrativní kapacity na regionální úrovni, zjednodušení administrativy ve vztahu k podnikatelskému sektoru.

5.2. Regionální politika v kontextu cílů vzdělávací politiky

V kontextu regionálního rozvoje můžeme všechny nástroje a prostředky, které slouží k dosažení stanovených cílů v dané politice, označit jako nástroje pro danou politiku, v tomto případě politiku vzdělávací. Na nástroje pro rozvoj regionu nebo jeho jednotlivých segmentů (sektorů) existuje celá řada pohledů. Hlavními dvěma skupinami nástrojů rozvoje jsou nástroje finanční a nástroje nefinanční, případně regulativní. Východiskem pro klasifikaci nástrojů regionální politiky jsou obecné přístupy veřejné politiky, jejímž konkrétním typem regionální politika je (veřejná politika je chápána jako souhrn činností „vlády“; vládou v širším kontextu můžeme rozumět jak vládu státu, tak radu kraje či radu, resp. zastupitelstvo obce).

Nejdůležitější nástroje v souvislosti s realizací regionální politiky jsou:

- ✚ nástroje strategického řízení na regionální úrovni
- ✚ politické deklarace na úrovni regionu
- ✚ právní a organizační normy, jejich tvorba a aplikace na regionální úrovni
- ✚ regionální fiskální nástroje,
- ✚ organizování, koordinace, řízení realizace na úrovni regionu
- ✚ výchova a indoktrinace.

Regionální rozvoj jako proces je souhrnem velkého množství aktivit, které nejdou zařadit jen pod hlavičku regionální politiky, byť ta tvoří jádro tohoto procesu. Nástroje regionálního rozvoje, uplatnitelné na státní, krajské, obecní úrovni různými typy aktérů, jsou tak mnohem pestřejší.

Pro dosažení cílů vzdělávací politiky v rámci regionálního rozvoje můžeme uplatnit tyto konkrétní nástroje:

- ✚ **administrativní nástroje na úrovni regionu** (legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy),
- ✚ **koncepční nástroje na úrovni regionu** (krajské vzdělávací strategie, krajské programy a plány, politické deklarace),
- ✚ **institucionální nástroje** (krajské instituce mající vztah ke školství a vzdělávání, spolupráce na úrovni kraje v oblasti školství, regionální management),
- ✚ **věcné nástroje** (školská infrastruktura v rámci kraje, prostory pro poskytování vzdělávání a výchovy, hmotného plnění v rámci vzdělávacích aktivit a činností, poradenství),
- ✚ **sociálně-psychologické nástroje** (vzdělávání, komunikace, motivace),
- ✚ **finanční nástroje** (systémy finančních podpor, dotace, granty).

5.2.1. Koncepční nástroj v oblasti politiky vzdělávání na úrovni kraje

Jako jeden z nástrojů pro řešení problematiky vzdělávání slouží v krajích (regionech) tzv. **dlouhodobé záměry (DZ) vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v daném kraji**. Tyto záměry jsou zpracovávány na základě ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, upravuje mimo jiné postup, časový harmonogram práce na dlouhodobých záměrech krajů a příslušné projednávání na zastupitelstvu kraje. Tato práce se zaměřuje na Karlovarský kraj, proto je dále popsán konkrétní DZ.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje (dále jen „DZ KK“).

Tento záměr se předkládá ke schvalování vždy v březnu sudého roku. Dlouhodobý záměr Karlovarského kraje byl zpracováván poprvé v roce 2008 v souladu se strategií celoživotního učení ČR a s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (dále jen „DZ ČR“), čímž je zajištěna harmonizace koncepčních představ státu a jednotlivých krajů. Dlouhodobý záměr je významným nástrojem řízení vzdělávací soustavy kraje a umožňuje vytvářet prostor pro dlouhodobý rozvoj vzdělávání a hodnocení jeho realizace. Stanovuje hlavní strategické cíle pro další období.

DZ KK 2008 stanovil v souladu s dlouhodobým záměrem ČR 2005 šest hlavních strategických směrů, do kterých se promítly základní trendy změn ve vzdělávání. Tři strategické směry byly stanoveny Karlovarským krajem s ohledem na zajištění efektivity vzdělávací soustavy kraje v návaznosti na dostupné finanční zdroje, se snahou zlepšit vzdělanostní strukturu obyvatel v kraji a s akcentem na podporu aktivního využívání volného času. 6

6 http://www.kvkskoly.cz/manazer/Documents/Dlouhodoby_zamer_vzdelavani_KK_2008.pdf

Jednalo se o následující strategické směry:

- + Zkvalitnění a modernizace vzdělávání (kurikulární reforma)
- + Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání
- + Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání
- + Rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství
- + Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků
- + Podpora dalšího vzdělávání
- + Efektivní využívání finančních prostředků na vzdělávání
- + Zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v kraji
- + Podpora základního uměleckého, jazykového a zájmového vzdělávání a aktivního využívání volného času

Pro následující období si Karlovarský kraj stanovil následující strategické směry:

1. Rovnost příležitostí ke vzdělávání
 2. Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí
 3. Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
 4. Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení
 5. Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
 6. Podpora dalšího vzdělávání
 7. Zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v kraji
- pozn.7

7 http://www.kvkskoly.cz/manazer/dokumenty/Documents/Dlouhodoby_zamer_KK_2012.pdf

5.3. Regionální politika v kontextu cílů politiky zaměstnanosti

I pro oblast politiky zaměstnanosti platí to, co jsem uvedl v úvodu bodu 5.2. Obecně platí i zde, že nejdůležitější nástroje v souvislosti s její realizací jsou:

- ✚ nástroje strategického řízení na regionální úrovni
- ✚ politické deklarace na úrovni regionu
- ✚ právní a organizační normy, jejich tvorba a aplikace na regionální úrovni
- ✚ regionální fiskální nástroje,
- ✚ organizování, koordinace, řízení realizace na úrovni regionu
- ✚ výchova a indoktrinace.

Regionální rozvoj jako proces je souhrnem velkého množství aktivit, které nejdou zařadit jen pod hlavičku regionální politiky, byť ta tvoří jádro tohoto procesu. Nástroje regionálního rozvoje v oblasti politiky zaměstnanosti jsou většinou shodné jako u vzdělávací politiky, tak jak je popsáno v předcházejícím bodě 5.2. Jsou zde určité rozdíly, které jsou dány charakterem dané politiky. Jde zejména o finanční nástroje, které jsou odlišné v oblasti vzdělávání a v oblasti rozvoje lidských zdrojů, o nástroje v oblasti podpor a grantů a nástroje v oblasti poradenství, na které je v politice zaměstnanosti kladen v současné době daleko větší důraz než dříve.

5.3.1. Koncepční nástroje v oblasti politiky zaměstnanosti na úrovni kraje

Obdobně jako předcházející kapitoly jsem se zaměřil na koncepční nástroje v této oblasti. Mezi tyto nástroje patří základní strategické a rozvojové dokumety na úrovni kraje. Sem patří tzv. Programy rozvoje kraje (PRK) a Strategie rozvoje konkurenceschopnosti, které mají zpracovány všechny kraje v ČR.

Program rozvoje Karlovarského kraje (PRKK),

Je základním programovým dokumentem kraje, který slouží k podpoře regionálního rozvoje na úrovni kraje a specifikuje strategické cíle, priority, opatření a rozvojové aktivity Karlovarského kraje. Obsahuje analýzu hospodářského a sociálního rozvoje územního obvodu kraje, charakteristiku silných a slabých stránek jeho jednotlivých částí, hlavní směry rozvoje, vymezuje regiony a oblasti, jejichž rozvoj je třeba

podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj kraje . Současně stanovuje oblasti, na něž má být zaměřena podpora včetně navrhovaných opatření, úkolů a priorit v rozmístění a rozvoji občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, sociální politiky, vzdělávání a dalších odvětví v jeho samostatné působnosti. 8

Strategie konkurenceschopnosti Karlovarského kraje (SRKKK)

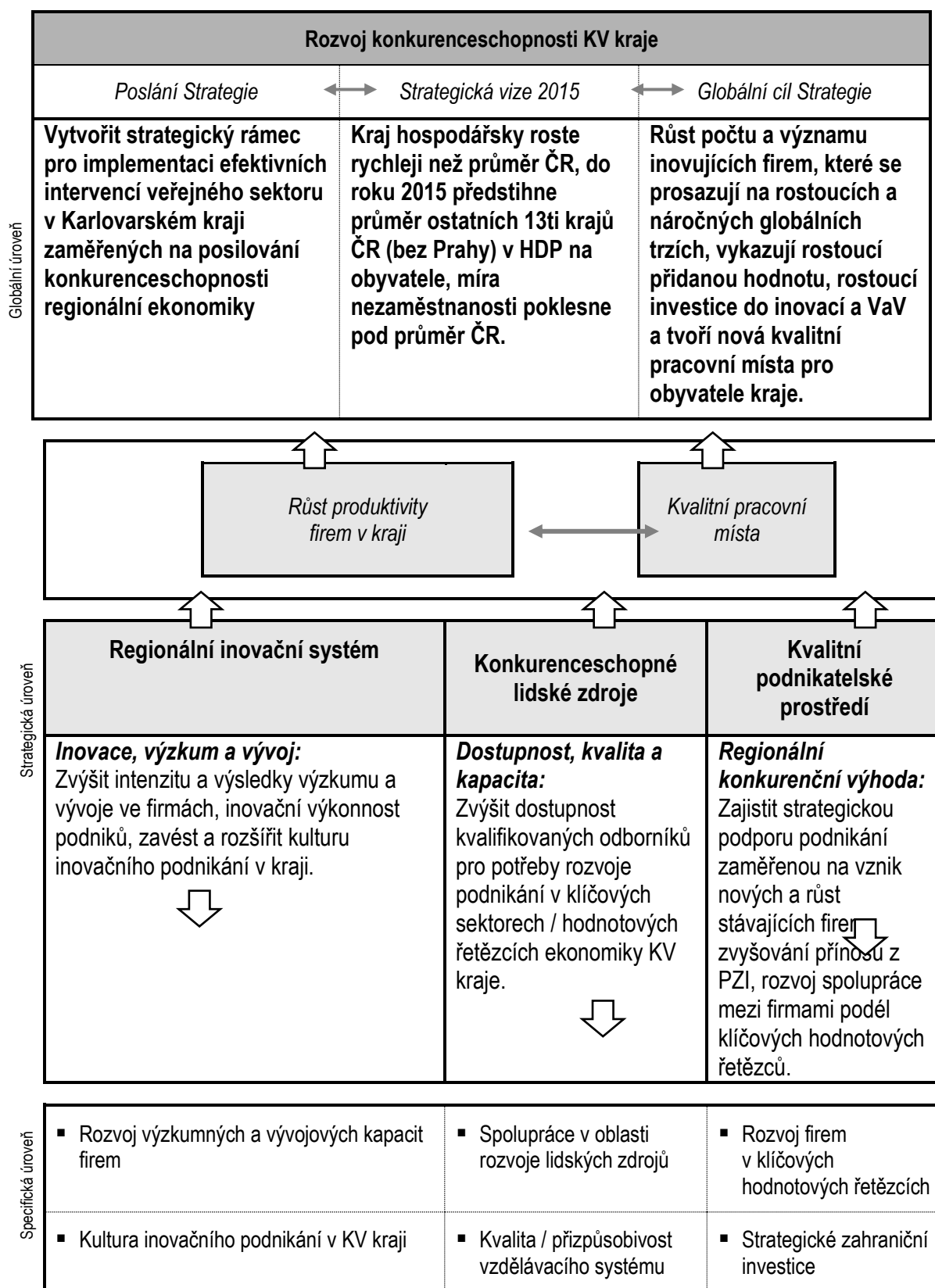
Některých otázek, aktivit a činností v oblasti politiky zaměstnanosti se úzce dotýká i Strategie konkurenceschopnosti Karlovarského kraje, která se zabývá nejen rozvojem konkurenceschopnosti kraje, ale i strategickým rámcem, vizemi, globálními cíli – viz níže uvedené schéma.

Tato strategie je zaměřena na rozvoj konkurenceschopnosti ekonomiky Karlovarského kraje v několika rovinách. V globální úrovni se zabývá vztahem konkurenceschopnosti a ekonomického růstu, který závisí na produktivitě firem v soukromém sektoru, míře participace pracovní síly v ekonomice, ale také na kvalitě pracovních sil. Tyto složky se vzájemně ovlivňují, neboť kvalitnější pracovní síla zvyšuje produktivitu firem, ta podněcuje růst a vytváří potřebu tvorby nových pracovních míst. Součástí strategie je i její poslání a strategická vize, které popisují cílový stav a jak by měl být kraj charakterizován v oblasti hospodářské konkurenceschopnosti, pokud bude tato strategie úspěšně realizována. 9

8 <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/seznam/PRKK.aspx>

9 http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/seznam/strat_rozvoj_kon.aspx

Schema struktury Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionální inovační infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozvoj regionálních vzdělávacích kapacit kraje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionální podnikatelská infrastruktura
Implementační úroveň	<ul style="list-style-type: none"> • Institucionální a org. zajištění (KARP - IPC) 	Institucionální a org. zajištění (KARP – CRLZ)	Institucionální a org. zajištění (KARP – IC)
	Finance, zdroje	Finance, zdroje	Finance, zdroje
	Plány aktivit	Plány aktivit	Plány aktivit
	Monitoring a hodnocení	Monitoring a hodnocení	Monitoring a hodnocení

zdroj : http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/seznam/strat_rozvoj_kon.aspx

5.3.2. Role Úřadu práce ČR v oblasti politiky zaměstnanosti na úrovni kraje

Důležitou roli v politice zaměstnanosti na regionální úrovni sehrávají organizační složky Úřadu práce ČR. Využívají všech nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti a podílí se na formulaci cílů, záměrů a formulaci úkolů v oblasti zaměstnanosti. V rámci Karlovarského kraje je třeba neustále iniciovat nejen velké, ale zejména malé a střední zaměstnavatele k vytváření nových pracovních míst. K tomu by měly napomáhat finanční stimuly aktivní politiky zaměstnanosti, které zmírňují dopady nezaměstnanosti především u uchazečů obtížně umístitelných. To znamená směřovat prostředky určené na aktivní politiku zaměstnanosti především do těch oblastí regionu, které postihla nejvyšší nezaměstnanost.

Nezbytná je i podpora organizačních složek ÚP ČR v oblasti budování průmyslových zón, pomoci zaměstnavatelům, kteří mají zájem o umístění výrobních kapacit v kraji, zajistit výhodné podmínky pro rozvoj těchto firem a tím do budoucna pomáhat zajistit nová pracovní místa. Důležitá je i podpora v oblasti informování zaměstnavatelů o možnostech čerpání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu. Důležitá je i spolupráce těchto složek s Krajským úřadem a dalšími institucemi, které ovlivňují dění v kraji v oblasti potřeb trhu práce a vzdělávání.

Důležité je neustálé prohlubování spolupráce se školami. Je třeba jim podávat informace o perspektivním uplatnění na trhu práce a pomáhat školám i v oblasti poradenství a volbě povolání. V neposlední řadě je důležitá aktivita a spolupráce ÚP ČR při realizaci opatření a projektů, které pomáhají zmírňovat negativní dopady hospodářské krize na trh práce.

5.4. Relevantní aktéři regionální politiky a jejich pozice

Významnými aktéry regionálního rozvoje jsou zejména orgány a instituce na úrovni kraje – vedení kraje, krajský úřad a jeho odbory, orgány státní a místní samosprávy, úřady práce, vzdělávací instituce, zaměstnavatelské svazy, profesní sdružení a komory, soukromý podnikatelský sektor, neziskové organizace a občanské iniciativy. Jde o klíčové aktéry, z nichž někteří se přímo či nepřímo podílejí na přípravě a zpracování strategických rozvojových dokumentů na úrovni kraje.

5.4.1. Krajský úřad a jeho odbory

Je výkonným orgánem Karlovarského kraje a zřizuje jednotlivé odbory, kam patří i Odbor regionálního rozvoje, Odbor investic a dotačních programů, Odbor Školství, mládeže a tělovýchovy a další. Kraj tak zajišťuje výkon státní správy na úrovni kraje. Je subjektem, který má podporovat rozvoj podnikání (např. podpora průmyslových zón, zavádění nových technologií, podpora vědy, výzkumu a inovací, prezentační a propagační akce v tuzemsku a v zahraničí, lákání investorů do kraje), zajišťovat a podporovat vzdělávací aktivity (aktivity okolo získání vysokých škol do regionu, optimalizace školské soustavy, podpora perspektivních oborů, investic do nových objektů a vybavení škol). Kraj iniciuje přípravu, tvorbu a vznik důležitých krajských strategií a koncepcí, podporuje provádění podnikatelských průzkumů. Realizuje různé projekty na podporu veřejného sektoru a soukromého sektoru. Jeho úloha tkví v komunikaci a koordinaci jednotlivých aktérů ziskového a neziskového prostředí na regionální úrovni. .

5.4.2. Karlovarský kraj a pomocné orgány

Krajské zastupitelstvo a rada kraje si pro efektivní správu kraje zřizují pomocné orgány, kterými jsou výbory nebo rady. Tyto orgány připravují spíše koncepce, návrhy strategií, dávají podněty krajskému úřadu ke zpracování a realizaci opatření, po jejich schválení zastupitelstvem. Jsou zpravidla iniciátory nových aktivit. Do jejich činnosti jsou zapojeny všechny politické strany, které jsou zastoupeny v krajském zastupitelstvu. Jako pozitivní se jeví fakt, že do těchto výborů bývají přizváni i nestraniční odborníci a zástupci veřejného sektoru. Pro oblast vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti jsou důležité dva pomocné orgány a to **Výbor pro vzdělávání, školství a regionální rozvoj** a **Rada pro rozvoj lidských zdrojů**. Členy obou jsou krajští zastupitelé, úředníci krajského úřadu a též i zástupci veřejné politiky – zástupci soukromého sektoru a neziskových organizací.

5.4.3. Města a obce jako zřizovatelé základních škol a iniciátoři regionálního rozvoje

Hrají důležitou roli při rozvoji daného regionu, města, obce. Zpracovávají své plány, strategie rozvoje, koncepce pro podnikání, územní plány, podporují místní podnikatelské aktivity a tím i vytváření nových pracovních míst. Důležitou roli sehrávají též jako zřizovatelé základních škol. Zde mají velkou šanci ovlivnit budoucí aktivity škol při práci s rodiči a při výběru budoucího povolání žáků ZŠ prostřednictvím spolupráce firem (prezentací jejich profesí a přípravy na ni) s rodiči a obcí

5.4.4. Vzdělávací instituce

V rámci kraje sem patří jednak základní školy, střední školy a učňovské školy, dále vyšší odborné školy. ZŠ zřizují města a obce a střední a učňovské školy kraj. Samostatné státní VŠ v regionu nejsou, jsou zde jen konzultační střediska – například ČZU v Chebu a Karlových Varech. V kraji působí i několik soukromých vzdělávacích institucí. Tyto subjekty sehrávají důležitou roli v oblasti jak základního, tak i odborného a učňovského vzdělávání, méně už v oblasti dalšího profesního vzdělávání a celoživotního učení. Kraj se potýká s problémem, kdy některé střední školy a učňovské

školy nabízí obory, o jejichž vyučence není na trhu práce zájem a naopak nepřipravují vyučence v požadovaných oborech a pokud ano, tak ne v dostatečné míře a kvalitě. Školy mají velmi často problém naplnit některé obory a profese. Jednak to může být způsobeno nezájmem dětí o určité obory, anebo předsudky rodičů při volbě povolání jejich dětí při zakončení ZŠ. Školy v nedostatečné míře spolupracují se soukromou sférou, s firmami a živnostníky.

5.4.4. Úřad práce, krajská pobočka Karlovy Vary

Významný aktér regionálního rozvoje a aktér na úseku Aktivní politiky zaměstnanosti, která je jeho produktem a který realizují v rámci kraje. V regionech se výrazně změnila organizační struktura, kdy existuje jeden Úřad práce ČR, který má v krajích pobočky. Na úrovni kraje nově vznikla kontaktní pracoviště namísto bývalých okresních úřadů práce. Tato by měla aktivně spolupracovat s firmami a subjekty podnikatelské sféry, obzvláště v současné době, kde již firmy nemají povinnost hlásit volná pracovní místa. Užívají již výše popsané nástroje APZ. Podporují a spolupracují na projektech, které přispívají ke snižování nezaměstnanosti, zejména u osob obtížněji čistitelných na trhu práce.

5.4.5. Profesní sdružení, komory a svazy

Sehrávají důležitou roli prostředníka mezi aktéry vzdělávací politiky, vzdělávací soustavou, školami a úřady práce na jedné straně a podnikatelskými subjekty, firmami a živnostníky na straně druhé. Provádí aktivity na podporu podnikání, zabývají se přípravou, školením podnikatelských subjektů, podporou vzniku nových firem a živností. Zaměřují se na získávání informací z podnikatelské sféry, které pak předávají orgánům a institucím veřejné a místní správy a vzdělávacím institucím. Jsou aktéry různých projektů zaměřených na podporu podnikání, jeho rozvoj, na vzdělávací aktivity, zvyšování konkurenceschopnosti apod.

5.4.6. Podnikatelské subjekty

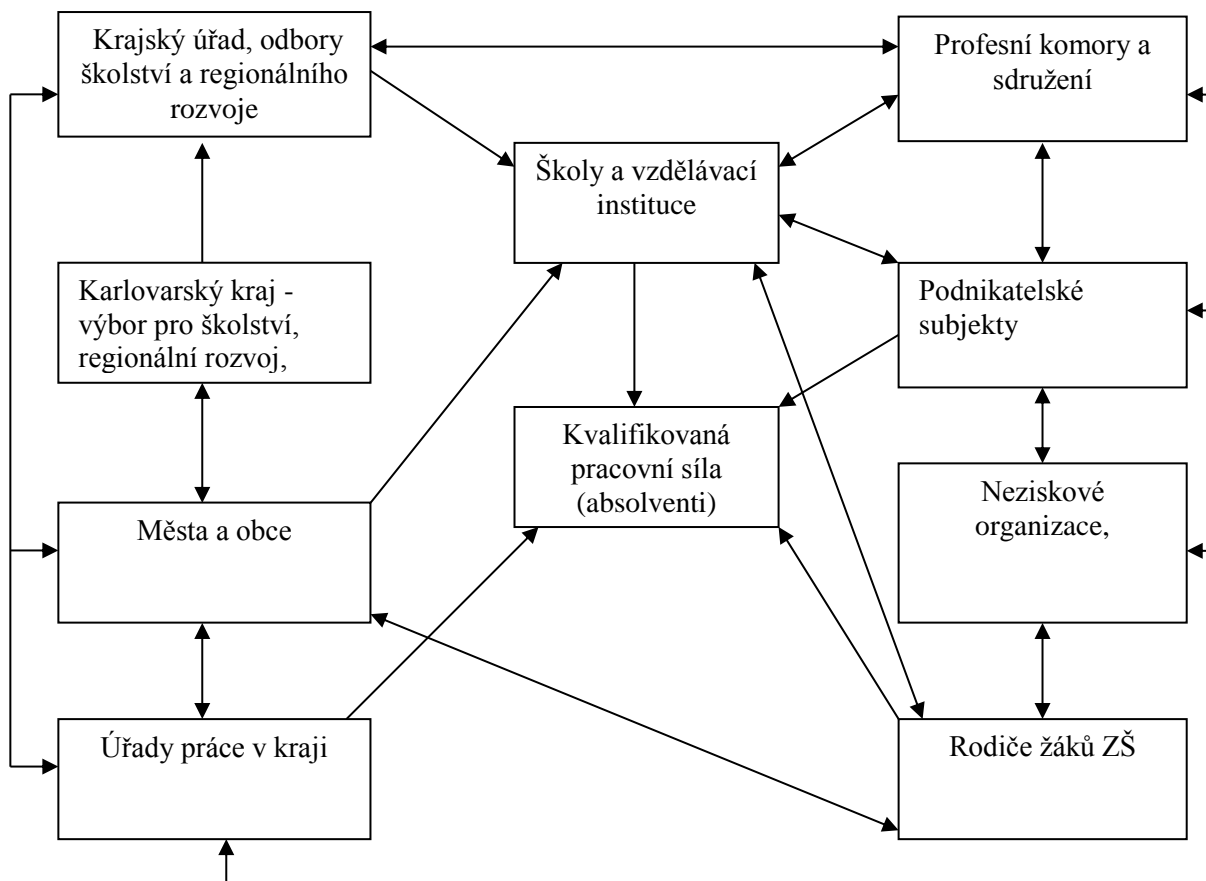
Další klíčový prvek v této oblasti. Bez odborné přípravy, podpory vzniku nových podnikatelských subjektů a bez podpory rozvojových aktivit nemůže docházet k rozvoji podnikání a ekonomiky v regionu. Velký význam má vznik nových pracovních míst a nových pracovních příležitostí.

Firmy ale svůj rozvoj nemohou realizovat bez kvalifikované pracovní síly, bez stabilního podnikatelského prostředí. Důležité pro budoucnost firmy je další profesní vzdělávání ať již současných ale i budoucích zaměstnanců a jejich dostupnost v regionu. Podnikatelské subjekty se musí aktivně a ve větší míře zapojit do přípravy kvalifikované pracovní síly, pomáhat školám při výuce učňů, případně poskytovat materiál pro odbornou výuku nebo stroje, na nichž by výuka mohla probíhat. Jako nezbytné se ukazuje zapojení odborníků a mistrů z firem do činnosti zkušebních komisí při provádění a skládání učňovských zkoušek. Firmy by se měly výrazně zapojit do formulování a stanovování obsahu jednotlivých oborů a profesí, aby výuka probíhala i podle jejich potřeb a požadavků na odbornou kvalifikovanou pracovní sílu.

5.4.7. Neziskový sektor, nevládní neziskové organizace (NNO)

Jedná se o instituce, sdružení či organizace různých právních forem jako jsou občanská sdružení a jejich organizační jednotky, nadace a nadační fondy, církevní právnické osoby zřizované církvemi a náboženskými společnostmi, obecně prospěšné společnosti. Jedná se hlavně o ty subjekty, které jsou aktivní na úseku vzdělávání a zaměstnávání občanů, kteří pochází z handicapovaných skupin nebo ze sociálně vyloučených lokalit. Tyto organizace (skupiny) jsou do určité míry institucionalizovány. Mají soukromou povahu, tj. jsou institucionálně oddělené od státní správy. Nerozdělují zisk mezi vlastníky nebo vedení organizace. Jsou samosprávné, autonomní, tj. jsou schopné řídit svou vlastní činnost, jsou dobrovolné, tj. zahrnují určitý významný prvek dobrovolné činnosti, ať již formou účasti na konkrétních aktivitách nebo ve vedení organizace.

Schéma - Aktéři regionální politiky v kontextu vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti

Zdroj : vlastní zpracování

Toto schéma podobně jako schéma v kapitole 2.1. naznačuje vazby mezi jednotlivými aktéry regionální politiky ve vazbě na politiku vzdělávání a politiku zaměstnanosti. Některé vazby jsou stejné, jiné se změnily i s ohledem na to, že zde přibyl další aktér – Úřad práce ČR. Naznačené vazby ukazují, kdy aktéři navzájem spolu komunikují a spolupracují, kde funguje vztah nadřízenosti a podřízenosti a nebo jeden subjekt významně jednostranně ovlivňuje jiného aktéra.

5.5. Implementační proces regionální politiky na regionální úrovni

V rámci regionální politiky nejprve dochází v přípravné fázi k přípravě, tvorbě a následně pak ke schválení rozvojových a strategických koncepcí a dokumentů regionu (kraje). Poté nastává část realizační, kdy pomocí souboru nástrojů, aktivit a dílčích úkonů se převádí do praxe závěry a úkoly, které byly schváleny v rozvojových dokumentech a koncepcích. Tyto nástroje jsou detailněji popsány v předchozích kapitolách. Implementace rozvojových koncepcí a dokumentů je nejobtížnějším úkolem regionu, kraje, rozhodujících aktérů regionální politiky. Obtížnost je dána i tím, že na přípravě a zpracování těchto koncepcí a dokumentů by se měla aktivně podílet krajská vláda, municipality i široká veřejnost, jejíž podpora záměrům a koncepcím je důležitá.

Implementace stojí na čtyřech základních pilířích:

- koordinace zpracování rozvojových koncepcí
- stanovení implementačních atributů
- motivaci a kontrole plnění stanovených úkolů
- zajištění zpětných vazeb v rámci regionální politiky

5.5.1. Koordinace zpracování rozvojových koncepcí

Koordinace, tedy vzájemné sladění názorů, vizí, představ a záměrů všech aktérů rozvoje regionu (kraje) je plně v rukou jeho vedení, případně jím pověřeného vlastního či externího pracovníka. V praxi je třeba zajistit zejména koordinaci záměrů a činností partnerů v regionu (kraji). Následující výčet partnerů, kteří během implementačního procesu spolupracují a koordinují svoji činnost, je seřazen dle jejich důležitosti a postavení v rámci realizace politiky vzdělávání a politiky zaměstnanosti v regionu (kraji) :

kraj - jako partner v rozvoji regionu (kraje), obce či města vystupuje v několika rolích. Zejména jde o roli koordinační, podpůrnou, roli tvorby rozvojových dokumentům, poskytování informací o státních a přeshraničních dotačních prostředcích, vlastní grantová či fondová politika, zprostředkování vybraných dotačních titulů.

školy a jiná vzdělávací zařízení - působí jako přímí realizátoři vzdělávání v regionu (kraji), podílejí se na přípravě koncepcí, předávají kraji informace z oblasti vzdělávání a současně vykonávají některé úkoly stanovené v rozvojových dokumentech. Velkou předností školských a vzdělávacích zařízení je jejich personální a technická vybavenost pro poskytování dalšího vzdělávání mimo běžnou školní výuku.

podnikatelské subjekty - vznášejí požadavky na směr rozvoje, na vybavenost regionu, kvalifikaci pracovní síly atd.

veřejnost - je nejdůležitějším partnerem v přípravě a realizaci rozvoje regionu (kraje). Vznášejí požadavky na bydlení, vzdělávání, na zajištění pracovních míst, dopravní obslužnost, zajištění kulturního a sportovního využití aj.

církev - mají v některých částech regionu (kraje), některých měst a obcí vzhledem k náboženským a kulturním tradicím významné postavení a proto jsou jedním ze základních aktérů rozvoje pro své zaměření zejména v duchovní, vzdělávací a osvětové oblasti

5.5.2. Stanovení implementačních atributů

Implementační atributy jsou v podstatě vlastnostmi každé realizace schválených koncepcí a dokumentů či koncepčních závěrů v oblasti regionální politiky. Tyto atributy můžeme rozdělit do pěti základních skupin:

A) Odpovědnost, tj. kdo konkrétně, který partner, zodpovídá za realizaci předmětné aktivity či programového úkolu;

B) Náklady, tedy jaké a jak vysoké náklady si realizace vyžádá. V oblasti veřejné správy se nutně nemusí jednat pouze o přímé finanční náklady, které vynakládá realizátor aktivity.

C) Zdroje. Odkud budeme pro realizaci čerpat potřebné finanční prostředky a jak budeme kompenzovat možné vzniklé negativní externality. Řešení těchto externalit musí vycházet z předem sjednaných dohod jednotlivých aktérů

D) Termíny. Při realizaci jakékoliv aktivity je kromě konečného termínu třeba přesně stanovit harmonogram této realizace a uzlové termíny. Toto je důležité i pro průběžnou kontrolu naplňování konkrétních aktivit

E) Partnerství. Tento princip se prolíná celým systémem praktické komunální politiky. Princip partnerství má velký význam pro realizaci. Pro zajištění účinného a obecně prospěšného partnerství je třeba zachovávat vzájemnou vstřícnost mezi partnery, eliminovat případnou rivalitu a vést celý proces přípravy a realizaci komunální politiky v duchu předem schválených a konsenzuálně přijatých cílů.

5.5.3. motivace a kontrola v oblasti implementace regionálního rozvoje

Při realizaci a implementaci kopecí musí být její vykonavatel přesvědčen, že správné naplnění realizované aktivity bude mít i pro něho samotného pozitivní přínos, který bude vyšší než náklady, které na danou realizaci vynaložil. Úroveň, typ a formy motivace mohou být a jsou různé ve vztahu k subjektu, který na základě předchozí společné dohody v rámci municipální politiky určené aktivity přímo realizuje.

Kontrolou v rámci implementace rozvojového dokumentu chápeme proces, kdy zjišťujeme jakým způsobem jsou v konkrétních případech naplňovány implementační atributy a tedy jak jsou realizovány schválené rozvojové aktivity. Kontrolu provádí pověřenými pracovníci hlavního garanta úkolů (v případě implementace municipálního nebo regionálního rozvojového dokumentu je tímto garantem obec nebo region (kraj) ve spolupráci s ostatními subjekty v rámci partnerství. Jedná se buď o kontrolu vlastní realizace projektu (zda je daná činnost prováděna přesně podle zadání a dohodnutých podmínek, na určeném místě, schváleným způsobem, apod.) nebo se jedná o kontrolu naplňování předpokládaných efektů .

5.5.4. Zajištění zpětných vazeb v rámci regionální politiky

Závěrečnou fází realizace konkrétních rozvojových aktivit je hodnocení pozitivních a negativních změn, které s sebou implementace přinesla, jaký mají jednotlivé realizované projekty vliv na programové výstupy a jak velký efekt je v rozvoji obce, města či regionu patrný. Každá realizovaná aktivita v rámci praktické regionální politiky musí přinést minimálně očekávané (a programované) výsledky. Tyto přínosy je možno vyjádřit v první řadě (podobně jako u podnikatelských subjektů) exaktními (přesnými, měřitelnými) ukazateli. Mezi takovéto ukazatele patří zejména (v pozitivním vyjádření) ekonomická návratnost vynaložených prostředků, pokles nezaměstnanosti, růst příjmové stránky obecního rozpočtu, růst životní úrovně obyvatel, atd. Ukazatele výsledků realizace takovýchto aktivit označujeme jako sociální, společenské, atd. Pro tyto ukazatele je třeba subjektivně stanovit jejich hodnotitelnost. V rámci hodnocení přínosů je třeba posuzovat jak pozitivní tak negativní dopady. Tyto dopady mohou být očekávané (plánované) a náhodné. Veškeré posuny ve vývoji obce, města či regionu, které nastaly realizací plánovaných rozvojových aktivit, je třeba poté zpracovávat do programového dokumentu.

6. Pilotní projekt - prostředek harmonizace mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce

Diplomová práce se zabývá základní otázkou - harmonizací nabídky a poptávky na trhu práce a projektifikací v regionálním rozvoji v kontextu oblasti vzdělávání a oblasti politiky zaměstnanosti v rámci Karlovarského kraje. Jako jedna z možností, jak zlepšit situaci a řešit problémové oblasti mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce s cílem dosažení harmonizace, se jeví možnost využití a realizace pilotního projektu v rámci vhodně zvoleného dotačního programu. Protože se má práce dotýká této problematiky a klade si otázku, zda pilotní projekt může ovlivnit a může pomoci řešit některé problémové záležitosti v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a regionálního rozvoje, je nejprve nutné definovat, co pilotní projekt je, jaká jsou jeho specifika.

6.1. Definice (pilotního) projektu

Pro pilotní projekt platí stejné definice a stejná pravidla jako pro každý jiný projekt. V současnosti prochází celá společnost, veřejná i soukromá sféra, včetně podniků i institucí procesem neustálých změn. Každou změnu, která nastává, můžeme považovat v podstatě za projekt. Je vždy jedinečná a nelze u ní aplikovat běžné a známé postupy. Jak bude cíl splněn, zda daný projekt bude úspěšný, závisí na tom, jak svedeme celý projektový cyklus a jeho realizaci naplánovat, jak dokážeme zaujmout a motivovat aktéry. Důležitou roli hraje i skutečnost, zda realizátor projektu umí efektivně sledovat a ovlivňovat průběh realizace změny a zda dokážeme vyvodit správné závěry a doporučení, aby bylo možné i po skončení projektu využít jeho výsledků a závěrů.

Projekt se skládá z celé řady dílčích procesů, některé se i opakují. Projekt sám o sobě je ale procesem jedinečným. Projektovou organizaci tedy má smysl rozvíjet tehdy, pokud se jedná např. o vývoj nového produktu či služby, realizaci opatření, které napomůže řešení identifikovaného problému v dané oblasti, realizaci stavebního díla, organizační změnu ve státní, veřejné nebo soukromé sféře apod.

Dle normy ISO 10006 „Směrnice jakosti v managementu projektu“ je projekt jedinečný proces sestávající z řady koordinovaných a řízených činností s daty zahájení a ukončení, prováděný pro dosažení předem stanoveného cíle, který vyhovuje specifickým požadavkům, včetně omezení daných časem, náklady a zdroji. Norma definuje, jaké procesy a v jaké kvalitě by měly být v projektech organizovány. Existují všeobecně uznávané standardy v oblasti projektového řízení IPMA (International Project Management Association - EU) a PMI (Project Management Institute – USA).

6.1.1. Trojimperativ projektu

V souvislosti s projektem je nutné se zmínit i o tzv. Trojimperativu projektu. Projekt má vždy jeden začátek a jeden konec. Proto musí být zcela zřejmé, kdy daný projekt začal a kdy končí. Projekt je tvořen řadou kroků, během nichž vznikají jednotlivé produkty (vývojové činnosti) a současně je projekt o činnostech, které slouží k řízení projektu jako celku.

Toto musíme rozlišovat a potřebujeme při realizaci projektu lidi s různými schopnostmi a rozdílnými charakterovými vlastnostmi. Efektivní řízení projektu vyžaduje neustálou koordinaci toho, **CO** má být vytvořeno, **KDY** to má být vytvořeno a **ZA KOLIK** to má být vytvořeno. Tyto tři pohledy definují tzv. „trojimperativ projektu“.

Předpokladem kvalitního projektu jsou projektanté a projektoví manažeři s odbornými znalostmi a schopností uvažovat v souvislostech.. Pro efektivní řízení projektů potřebujeme využívat vhodných technik a nástrojů. Projekt vždy zaměstnává skupinu lidí a ovlivňuje jiné skupiny lidí. Každý projekt je spojen s rizikem neúspěchu, neboť nikdy nemůžeme dopředu vědět, co nás v průběhu realizace čeká nebo může zaskočit.

Abychom projekt úspěšně zrealizovali, musíme jej řídit a uřídit. Je nutné připravit a poté realizovat tzv. strategii projektu, protože její kvalita či neexistence může být příčinou neúspěchu projektu. Pro úspěšnou realizaci projektu je nezbytností i jeho jasná vize. Každý projekt by měl mít svoji strategii a strategický rámec vymezující cíle, zdroje, systém řízení, garance.

Velice podstatné je to, aby nejvyšším orgánem projektu byl řídicí výbor, ve kterém musí být zastoupen zákazník projektu i všichni klíčoví dodavatelé. Tento orgán by měl mít v kontextu projektu nejvyšší pravomoci, včetně pravomoci projekt předčasně ukončit. Každý projekt je zasazen do nějakého rámce. Je nutné sledovat, jak změny v okolí ovlivní jednotlivé kroky projektu.

Nesmírně důležitým prvkem úspěchu je vytvoření kvalitního řešitelského týmu a podpora vhodných strategických partnerů, kteří přinesou potřebné znalosti. Každý člen řešitelského týmu musí mít definovány jasně svoje pravomoci a zodpovědnosti. Tyto musí být provázány s celým systémem řízení projektu. Je nutné věnovat pozornost tomu, aby se dodržovaly dohody a aby kvalita výstupů odpovídala očekávaným parametrům. Zavádění změn je třeba provádět až po kvalitní přípravě. Všechny produkty, které jsou řešitelským týmem uvolňovány, musí mít potřebnou, předem definovanou kvalitu.

6.1.2. Pilotní projekt jako zvláštní případ projektu

Pilotní projekt musí splňovat všechny výše popsané obecné atributy projektu a další specifické podmínky a charakteristiky. Mělo by se jednat o zkušební, průzkumný projekt, který nebyl ještě v praxi vyzkoušen či realizován nebo jde o projekt, který zavádí nové postupy, řešení problémů, který testuje jakých výsledků lze dosáhnout. V rámci pilotního projektu je možné hledat a zjišťovat nedostatky nebo příčiny nějakého procesu nebo jevu, který se zkoumá. Měl by to být projekt, který se pokusí v praxi ověřit, zda navrhovaná řešení daného problému jsou v praxi možná, jsou realizovatelná a dále využitelná i pro další subjekty či regiony. Může se zabývat i tím, zda je možná spolupráce mezi různými subjekty, za jakých podmínek může být realizována, zda pilotní projekt může nastolit požadované a plánové výsledky a efekty, včetně finančních a dalších? Úkolem či účelem pilotního projektu by mělo být nalezení a ověření správných postupů, doporučení a výsledků, které jsou udržitelné a přenosné a které pak mohou přispět k vypracování konkrétních návrhů různých koncepcí, konceptů, dokumentů či přímo různých typů politik. Jde o projekty, které nejsou opakováním předchozích projektů, ale jsou nové a tudíž bez zkušeností. Mohou být **jednorázové povahy**. Jedná se o projekty, které jsou prvními v řadě podobných projektů, jež mohou po tomto pilotním projektu následovat.

6.1.3. Pilotní projekt v kontextu regionálního rozvoje a oblasti vzdělávání

Abychom mohli pilotní projekt realizovat v konkrétním regionu a v konkrétní oblasti, v tomto případě v oblasti vzdělávání, je důležité uvědomit si několik důležitých faktorů. Nejdůležitější je hned na počátku přípravy si stanovit, jakého cíle chceme dosáhnout a jakým způsobem budeme tento cíl naplňovat. Zda pilotní projekt bude úspěšný, závisí na tom, jak se nám povede zaujmout aktéry, kteří se budou na realizaci podílet nebo kterých se realizace bude dotýkat, zda je budeme umět správně motivovat. Důležité je i to, zda plánovaný pilotní projekt je v souladu jak s koncepcemi nebo strategiemi na regionální úrovni, zda projekt zaujme významné aktéry regionálního rozvoje významné aktéry ve zvolené oblasti, v tomto případě v oblasti vzdělávání. Realizátor projektu se svými partnery musí umět sledovat a ovlivňovat průběh realizace pilotního projektu.

Návazně musí dokázat vyvodit správné závěry a doporučení, aby bylo možné i po skončení pilotního projektu využít jeho výsledků a závěrů v daném regionu, kde se pilotním projekt realizoval, případně bylo možné výsledky a doporučení přenést i na národní úroveň. Pilotní projekt může napomoci řešit v regionu určité problémy a disparity, které zatím v regionu (kraji) řešeny nebyly, a to buď z časových nebo kapacitních důvodů, nebo jen proto, že zatím nikdo s tímto nápadem nepřišel, nebo mohly existovat objektivní i subjektivní důvody, proč se daná problematika neřešila.

Závěry teoretické části

Teoretickým rámcem této práce je veřejná politika, konkrétně propojení vzdělávací politiky s politikou zaměstnanosti a realizace obou politik v rámci politiky regionální. Jeden z dílčích průsečíků vzdělávací politiky s politikou zaměstnanosti je nabídka (resp. produkce) kvalifikovaných pracovních sil, které odpovídají požadavkům trhu práce, v kontextu regionální politiky jde o místní trh práce, na němž mají absolventi ambice se realizovat. K tomuto cíli směřují jednak rozličné instituce podporované regionálními aktéry (organizacemi podporující zaměstnanost, podniky ad.) a jednak samotné školy, jejichž úspěchem je mimo jiné konkurenceschopnost a umístění absolventů na trhu práce. Školy mohou užívat rozličných nástrojů k naplnění tohoto cíle, jedním z nich je poradenství.

Pilotní projekt realizovaný v rámci vhodného programu může mít ambice pomoci při řešení problémových oblastí mezi poptávkou a nabídkou trhu práce. Základním předpokladem je, aby byla dodržena všechna pravidla pro přípravu a realizaci pilotního projektu tak, jak jsou popsána v předcházející teoretické části této práce. Důležité je to, aby do realizace byli zapojeni významní aktéři, kteří mohou realizaci pilotního projektu ovlivnit nebo se přímo na jeho realizaci podíli nebo jejichž kompetence se realizace projektu, jeho výsledků a doporučení dotýkají.

Pilotní projekty zaměřené na oblast vzdělávání, kde hraje významnou roli spolupráce regionálních aktérů, mohou sehrát důležitou roli při nastavení pravidel jejich vzájemné spolupráce a mohou přispět k vytvoření fungujícího systému např. fungujícího kariérového poradenství na základních školách, kde významnou roli sehrávají výchovní poradci pro volbu povolání.

Příprava a výchova kvalifikované pracovní síly hrají významnou roli při hospodářském rozvoji regionu, což lze doložit a vyčíst ze strategických regionálních koncepcí a dokumentů zmiňovaných v předchozích částech. Z těchto strategií a koncepcí je patrné, že v současné době podnikatelské subjekty pocítují velký nedostatek kvalifikovaných odborníků především v technických oborech. Jednou z možných příčin tohoto stavu může být špatné rozhodnutí žáků základních škol při volbě jejich budoucího povolání.

Další příčinou je skutečnost, že se v kraji začíná projevovat i značný pokles populace žáků ZŠ. Na odborné učňovské školy nastupuje stále méně učňů. Školám se nedaří naplňovat některé učební obory a neotvírají ročníky. O to větší musí být kladen důraz na zavedení standardů v oblasti kariérového poradenství na základních školách, neboť již zde může vznikat nedostatek kvalifikované pracovní síly znamenající velké potenciální ohrožení konkurenceschopnosti firem. Dosažení harmonizace nabídky a poptávky na trhu práce je velmi žádoucí. Zda toho lze dosáhnout i pomocí realizace pilotního projektu se zabývá empirická část této diplomové práce.

7. Empirická část

Po ukončení bakalářského studia jsem zvažoval, zda lze využít v praxi některá mnou navrhovaná řešení identifikovaných problémů. Rozhodl jsem se, že využiji nabízené možnosti a pokusím se pomoci pilotního projektu, který byl připraven a realizován za mojí aktivní spoluúčasti v Karlovarském kraji v rámci programu OPVK, ověřit, zda jedno z mnou navrhovaných řešení je realizovatelné a proveditelné v praxi. Zaměřil jsem na jednu z problémových oblastí, která je popsána v další části mé práce. Podnětem k projektu byly závěry z mé bakalářské práce.

Jako nejvhodnější program pro realizaci projektu se jevil program OPVK. Karlovarský v té době vyhlásil aktuální výzvy v rámci globálních grantů OPVK, které se ukázaly jako nejvhodnější dotační titul pro uvažovaný projekt. Po rozhodnutí statutárních zástupců všech tří subjektů, které se na projektu měli podílet, bylo rozhodnuto připravit, podat a v případě schválení realizovat projekt, který byl koncipován jako pilotní projekt.

V teoretické části mé diplomové práce jsem popisoval veřejnou politiku v kontextu vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti na regionální úrovni. Vymezil jsem relevantní aktéry těchto politik. Zabýval se otázkou, jak přispět k harmonizaci mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, jaké jsou možnosti s využitím vhodných nástrojů. Popsal jsem jednu z možností (realizace pilotního projektu), jak tomuto cílovém stavu napomoci.

V empirické části popisuji, analyzuji a hodnotím realizaci projektu veřejné politiky, který byl zaměřen na zlepšení postavení výchovných poradců pro volbu povolání a možnosti nastavit standardy pro kariérové poradenství na základních školách s cílem potvrdit vyslovenou hypotézu, že pilotní projekt může napomoci řešit harmonizaci nabídky a poptávky na trhu práce. V práci využívám výsledků, výstupů a doporučení, které vzešly z realizace projektu Správná volba oboru-začátek dobré kariéry, který byl realizován v Karlovarském kraji v rámci jedno z možných operačních programů.

Velmi důležité je zvolení vhodného typu projektu pro oblast vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti a jeho realizace za pomoci vhodného nástroje – dotačního titulu a vhodného programu. Významnou roli hraje i to, jaké dostupné veřejné prostředky jsou k dispozici, což výrazně ovlivňuje orientaci předkládaných a realizovaných projektů s ohledem na podmínky a zaměření jednotlivých dotačních titulů. Já jsem se zaměřil na programy pro oblast vzdělávání.

7.1. Typy projektů a dotační tituly pro projekty v oblasti vzdělávání

7.1.1. Typy projektů v oblasti vzdělávání

V rámci příslušných programů je možné podávat dva typy projektů. Jednak jsou to tzv. grantové projekty, jejichž nositeli většinou bývají kraje, které se pak stávají zprostředkujícím subjektem pro podávání individuálních projektů v rámci globálního grantu, a jednak jde o individuální projekty, jejichž nositeli mohou být subjekty, které jsou přesně definovány daným programem a jeho specifickými cíli, prioritními osami a které stanovují příručky pro žadatele a příjemce.

grantový projekt - jde o projekt obvykle menšího rozsahu předkládaný na základě výzvy k předkládání žádostí v rámci GG. Tyto projekty jsou zaměřeny hlavně na realizaci služeb pro cílové skupiny jednotlivců a organizací na základě poptávky specifikované příjemci a vycházející z analýzy potřeb cílové skupiny. Umožňují uplatnění inovačních přístupů k řešení problémů a potřeb cílových skupin a zapojení místních iniciativ. Grantový projekt je realizován na území příslušného kraje. V případě Prioritní osy 1 je GP zaměřen jen na cílovou skupinu spadající do tohoto území. 10

individuální projekt národní - Pokrývá oblast celého území ČR a je předkládán z centrální úrovně. Je zaměřen především na realizaci nebo doplnění národní politiky a programů. Výjimku tvoří IP národní v oblasti podpory 3.2, jejich dopad pokrývá celé území ČR mimo Prahy. 11

individuální projekt ostatní - Bývá zaměřen na rozvoj národních politik a programů a na jejich modernizaci (např. rozšíření kapacity a kvality nabídky), nebo pokrývá specifickou oblast, která má nadregionální, příp. regionální charakter. 11

7.1.1. Dotační tituly pro projekty v oblasti vzdělávání

Pro realizaci popisovaného projektu bylo důležité najít vhodný dotační program, který by svým zaměřením, prioritami a stanovenými cíli odpovídal projektovému záměru. K dispozici byly následující programy, ze kterých byl jako vhodný vybrán Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK). Nejprve uvádím přehled možných programů.

OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)

Tento program je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky trhu práce, profesního vzdělávání, dále na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech. Spadá mezi více cílové tematické operační programy. Je financován především z prostředků cíle Konvergence, ale v oblastech aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce též

10 http://www.kr-karlovarsky.cz/krajsky-urad/cinnosti/Documents/PPZ_v9.pdf

z prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Způsobilým územím je v těchto oblastech proto také Hl. m. Praha. 11

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)

Program je víceletým tematickým programem v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT), v jehož rámci bylo možné v programovacím období 2007-2013 čerpat finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF), jednoho ze strukturálních fondů Evropské unie (EU). OP VK byl zaměřen na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulační spolupráce participujících subjektů. 12

OP Výzkum, vývoj a vzdělávání pro roky 2014-2020

Jedná se o připravovaný nový operační program pro roky 2014 – 2020, který navazuje mimo jiné i na OPVK. Prioritou nadcházejícího období je vytváření optimálních podmínek pro mezinárodní mobilitu, udržení si špičkových odborníků a přilákání dalších expertů ze zahraničí. Evropské prostředky by měly stimulovat české vědecko-výzkumné instituce pro zapojení se do mezinárodních projektů a iniciativ.

7.1.1.1. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK) - stručná charakteristika

Tento operační program je zde zařazen proto, že byl vybrán jako vhodný dotační program a popisovaný projekt (včetně návazného) byl realizován v letech 2009 – 2011 právě v tomto programu, v rámci jeho stanovených cílů, prioritních os a pravidel. Pro výběr tohoto programu byl důležitý cíl 1 tohoto programu - **Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání** s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů a pro

11 <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>

12 <http://www.esfcr.cz/07-13/opvk>

zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání. Tento cíl byl v souladu s projektovým záměrem, který byl zaměřen na oblast počátečního vzdělávání a na zvýšení kompetencí absolventů a jejich lepší uplatnitelnosti na trhu práce.

OP VK je víceletým tematickým programem v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT), v jehož rámci bylo možné v programovacím období 2007-2013 čerpat finanční prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF), jednoho ze strukturálních fondů Evropské unie (EU). OP VK se zaměřil na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulační spolupráce participujících subjektů

Globální cíl OPVK

Rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Specifické cíle OPVK

- ✚ **1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání** s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
- ✚ **2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání** směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, k zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů pro podporu inovačního procesu.
- ✚ **3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů** jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.
- ✚ **4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení** prostřednictvím rozvoje systému počátečního

Prioritní osy a oblasti podpory OP VK

Prioritní osa č. 1: Počáteční vzdělávání

Oblasti podpory: 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání

- ✚ 1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků včetně žáků se spec. vzdělávacími potřebami
- ✚ 1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení
- ✚ 1.4 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách
- ✚ 1.5 Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách

Prioritní osa č. 2: Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj

Oblasti podpory:

- ✚ 2.1 Vyšší odborné vzdělávání
- ✚ 2.2 Vysokoškolské vzdělávání
- ✚ 2.3 Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji
- ✚ 2.4 Partnerství a sítě

Prioritní osa č. 3: Další vzdělávání

Oblasti podpory:

- ✚ 3.1 Individuální další vzdělávání
- ✚ 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání

Prioritní osa č. 4 (a, b): Systémový rámec celoživotního učení

Oblast podpory:

4.1 Systémový rámec celoživotního učení

Prioritní osa č. 5 (a, b): Technická pomoc (cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)

Oblasti podpory:

- ✚ 5.1 Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu
- ✚ 5.2 Informovanost a publicita programu
- ✚ 5.3 Absorpční kapacita subjektů implementujících program

Příjemci podpory v závislosti na jednotlivých oblastech podpory mohou být ústřední orgány státní správy (včetně jejich přímo řízených organizací), kraje, města a obce, školy a školská zařízení (včetně vyšších odborných škol a vysokých škol), sdružení a asociace škol, zaměstnavatelé, profesní organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, podnikatelů, profesní organizace odborové, zaměstnanecké, zaměstnavatelské a oborové organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství, organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže, instituce poskytující poradenství pro oblast dalšího vzdělávání, instituce vědy a výzkumu vývojová a inovační centra, nestátní neziskové organizace.

7.2. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti vzdělávání na regionální úrovni

Spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti vzdělávání na regionální úrovni, včetně možné realizace pilotního projektu, závisí na mnoha faktorech. Záleží na daném konkrétním regionu (kraji), na jeho podmínkách, na složení portfolia regionálních aktérů a také značně závisí na jednotlivých konkrétních osobách zastupujících jednotlivé aktéry v regionu. Existují i faktory, které mohou spíše negativně ovlivnit spolupráci, včetně realizace pilotního projektu, na úrovni regionu (kraje). Velkou roli hrají subjektivní pohledy jednotlivých osob a aktérů, kdy osoby na stejné úrovni v rámci různých regionů (krajů) mohou na spolupráci, včetně realizace projektu a jeho záměrů a cílů, nahlížet zcela rozdílně.

V jednom regionu aktéři úspěšně spolupracují a mohou společně realizovat nebo podpořit projekt, který přispěje k rozvoji regionu, podpoře vzdělávání a zaměstnanosti v daném regionu. V jiných regionech stejný projekt nemusí nalézt pochopení a podporu a to z již citovaných subjektivních důvodů. Při spolupráci sehraávají velkou roli i osobní kontakty mezi jednotlivými regionálními aktéry. Tato skutečnost je důležitá při realizaci společných aktivit, včetně projektů, zejména ve fázi přípravy projektu a jeho podpory a poté i další fázi, kde dochází k procesu schvalování projektu.

S tímto přístupem jsem se osobně ve své praxi několikrát setkal, včetně období realizace pilotního projektu a při zpracování této diplomové práce. Ať už to bylo v roli zástupce realizátora, předkladatele projektu, tak i v pozici člena projektového týmu či expertní skupiny. Právě osobní kontakt a znalost aktérů regionálního rozvoje a oblasti vzdělávání mi velmi pomohly při mé práci, kdy jsem se v praxi mohl osobně podílet na realizaci a ověření mnou navrženého řešení nesouladu mezi nabídkou a poptávkou trhu práce, konkrétně při řešení kariérového poradenství na základních školách prostřednictvím realizace pilotního projektu.

Velmi důležitou roli sehrávají ve fázi přípravy a schvalování projektu i hodnotitelé projektu. Toto místo považuji, na základě vlastní zkušenosti a práce hodnotitele, za velkou slabinu, neboť předložené projekty schvalují tzv. nezávislí hodnotitelé, kteří projekt posuzují na základě vlastního, velmi často hodně subjektivního, hodnocení a záleží hodně na tom, jaké hodnotitele projekt získá. Záleží na tom, jaké priority zastává ten či onen hodnotitel. Slabinou je i to, že hodnotí zprvu jen 2 hodnotitelé a teprve, když se jejich hodnocení velmi rozcházejí, nastupuje třetí, jehož hodnocení pak rozhodne. Proto se může často stát, že i velmi dobře připravený pilotní projekt nemusí získat takové hodnocení, aby byl předložen do schvalovacího procesu. Je to do jisté míry i otázka štěstí jaké hodnotitele projekt dostane. Proto může v některých regionech pilotní projekt uspět, v jiných ale nemusí.

Pokud se týká pilotního projektu, který je dále popisován, byla pro jeho realizaci velmi důležitá komunikace s důležitými regionálními aktéry, zástupci krajské (regionální) vlády, krajského úřadu a orgánů a institucí státní a místní správy. Velmi důležitá byla i znalost místních podmínek a oblasti vzdělávání, velmi dobrá znalost školské soustavy v kraji, včetně krajských strategií a koncepcí v oblasti vzdělávání.

V neposlední řadě bylo velmi důležité sestavení projektového a realizačního týmu, který v projektu pracoval. Vedle řídicího týmu byl vytvořen i poradní orgán – expertní skupina, do něž byli zapojeni i další zástupci aktérů regionálního rozvoje (odboru školství KÚ, hospodářské komory, zástupců škol), kteří pomohli velmi cennými radami a zkušenostmi a přispěli k realizaci pilotního projektu.

Já jsem se ve své bakalářské práci zabýval problémy v oblasti vzdělávání se zřetelem na výběr povolání žáků základních škol, zapojení aktérů, existujícími disproporcemi ve vztahu veřejného a soukromého sektoru a identifikoval jsem 4 problémové oblasti a navrhl jsem i jejich řešení. Jednou z problémových oblastí byl výběr povolání žáky 9 tříd na základních školách a role výchovných poradců na ZŠ a role rodičů žáků. Toto je velmi citlivá oblast, kde se ve značné míře projevuje vliv rodičů, jejich někdy nekritický pohled na svého potomka a přání rodičů, co by jejich dítě mělo v budoucnosti dělat. Zda si vybrat řemeslo, nebo jít studovat odbornou školu či některý typ střed školy, jako přípravu na vysokou školu. O tomto faktu jsem se přesvědčil při rozhovoru s rodiči žáků, v rámci realizovaných projektových aktivit.

Právě v této oblasti dochází někdy k chybným rozhodnutím a nesprávné volbě, což se ukázalo i v průběhu projektu, kde se mnozí rodiče přesvědčili o tom, že původně uvažované povolání pro jejich dítě není to správně či vhodné. Ke změně názoru došli rodiče po interpretaci výsledků testování jejich dětí, což je možno doložit výsledky testování, které jsou uvedeny v dalších kapitolách této práce a v přílohách.

Na závěr této kapitoly bych rád uvedl, na základě vlastních zkušeností s projektem realizovaným v rámci cíle 1 OPVK, že dobře připravený a projednaný a následně realizovaný pilotní projekt může napomoci spolupráci veřejného a soukromého sektoru v oblasti vzdělávání na regionální úrovni a může přispět k řešení některých problémů v oblasti vzdělávání a v oblasti zaměstnanosti daného regionu, může přispět k harmonizaci mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.

Toto své tvrzení opírám o výsledky, výstupy a doporučení pilotního projektu realizovaného jako projekt veřejné politiky v oblasti vzdělávání. Tento projekt jsem spoluinicioval, pomáhal připravovat a realizovat. Podnětem pro to byly závěry z mé bakalářské práce, konkrétně řešení jednoho z mnou identifikovaných problémů, který je uveden v mé bakalářské práci pod bodem **7.7.1.3.** - Disproporce v řízení a koordinaci základního a středního školství, role výchovných poradců na ZŠ a role rodičů při výběru povolání.

Tento pilotní projekt, který je popsán v následujících podkapitolách v podstatě vycházel z mnou navrženého a umožnil mi, abych se mohl v praxi přesvědčit, zda takové řešení je možné, realizovatelné a zda jeho výsledky, výstupu a doporučení mohou prospět oblasti vzdělávání a přispět k harmonizaci poptávka a nabídky na trhu práce, zda výsledky jsou udržitelné a přenositelné případně i do dalších regionů (krajů).

Vzhledem k tomu, že v této části je popisována spolupráce aktérů v regionálním rozvoji a v oblasti vzdělávání v rámci popisovaného regionu – Karlovarského kraje uvedu zde pouze jejich výčet, neboť podrobně jsou již popsáni v teoretické části. Patří sem aktéři veřejného sektoru (kraj, krajský úřad a jeho odbory, města, obce, kontaktní pracoviště ÚP ČR, hospodářská komora, NNO), aktéři soukromého sektoru (firmy, podnikatelé) a aktéři v oblasti vzdělávání (školy, vzdělávací instituce). Schéma jejich vzájemné je zařazeno též v teoretické části.

7.3. Rámec projektování ve zkoumaném regionu

7.3.1. Krajská úroveň

Základním strategickým dokumentem v oblasti školství pro Karlovarský kraj je **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2012 (DZKK)**, který je vždy aktualizován každý sudý rok. Tento dokument je zásadní pro rozvoj krajské vzdělávací soustavy a je zpracováván v souladu se Strategií celoživotního učení ČR a s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. DZ KK je významným nástrojem řízení vzdělávací soustavy kraje a umožňuje vytvářet prostor pro dlouhodobý rozvoj vzdělávání a hodnocení jeho realizace. Vychází a navazuje na DZ ČR 2011 - 2015. Předchozí DZ KK 2008 stanovil v souladu s DZ ČR 2007 šest strategických směrů, ve kterých se promítaly základní trendy obsahových změn ve vzdělávání a další tři strategické směry byly stanoveny Karlovarským krajem s ohledem na zajištění efektivity vzdělávací soustavy kraje a v návaznosti na disponibilní finanční zdroje v kraji. Rozvoj nových technologií, které ve značné míře umožňují růst produktivity, vyžaduje velmi kvalifikovanou pracovní sílu, na kterou jsou kladeny stále větší nároky. Vzdělávací systém se proto musí těmto novým trendům přizpůsobovat a to platí ve stejné míře i pro Karlovarský kraj.

Pro budoucí rozvoj kraje je nezbytné, aby absolventi škol nacházeli v kraji odpovídající zaměstnání a pracovní místa. Optimálním stavem by bylo, kdyby vzdělávací nabídka středních a odborných škol a učilišť odpovídala poptávce na trhu práce, korespondovala s potřebami firem a podnikatelů.

V současné době tomu tak bohužel v některých oborech není. Zejména se projevuje v současné době nedostatek kvalifikované pracovní síly ve strojírenských oborech a v některých stavebních profesích, což potvrdili při osobních jednáních, v rámci projektových aktivit, zástupci některých firem, které v projektu spolupracovaly. Některé školy díky nedostatku zájmu ze strany žáků ZŠ o některé obory a řemesla, nejsou schopny naplnit třídy, nebo jen v malém počtu. I když je ze strany orgánů Karlovarského kraje, místní správy a dalších kompetentních orgánů věnována oblasti vzdělávání a školství velká pozornost, a to i s ohledem na stav vzdělanostní struktury karlovarského kraje, který je jednou z nejhorších v celé ČR, existují v současné době velké problémy při stanovení optimální struktury středního a odborného vzdělávání. I velké střední a odborné školy, které ještě v nedávné době mívaly přes 1100 učňů, dnes nejsou schopny naplnit své kapacity a mnohdy mají o několik set učňů méně, než v předcházejících letech. Je to dáno i tím, že posledních letech rapidně ubylo žáků základních škol a následně v návaznosti na to i učňů a studentů středních škol.

Přesto je vidět patrná snaha v Karlovarském kraji řešit tyto problémy, které úzce souvisí a korespondují s problematikou zaměstnanosti. Proto byl zpracován již výše zmíněný strategický dokument **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2012**, který se zaměřuje na rozvoj lidských zdrojů.

Oblasti na které se tento dokument soustředí uje:

- podpora počátečního a dalšího vzdělávání,
- podpora změn v oborové struktuře středních škol, která bude odpovídat potřebám zaměstnavatelů,
- podpora tvorby zázemí pro vědecko-výzkumné aktivity,
- podpora spolupráce zaměstnavatelů a škol na tvorbě a inovaci výukových programů,
- podpora trvale udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání,
- podpora kulturních a vzdělávacích aktivit zaměřených na získání vazby na region,

Karlovarský kraj v současnosti zpracovává nový **Program rozvoje kraje** na období let **2014 - 2020**, který bude rovněž odrážet požadavky a potřeby obsažené v tomto dlouhodobém záměru. Kompetentní orgány kraje soustředí svoji pozornost na oblast různých podpor pro učně a studenty odborných škol, na oblast dotací a grantů na podporu vzdělávacích projektů. Karlovarský kraj realizoval v období 2007-2013 vlastní globální granty v rámci OPVK. Tento program měl 4 prioritní osy, které jsou popsány již výše v textu. Karlovarský kraj, jeho příspěvkové organizace a další subjekty využily zejména prioritní osu 1 a 3. Příjemci grantových nebo individuálních projektů v rámci kraje nebyly jen školy a školská zařízení, ale i celá řada dalších oprávněných subjektů.

V případě podpory globálních grantů je Karlovarský kraj zprostředkujícím subjektem a předkladateli grantových projektů, resp. příjemci byly zejména školy a školská zařízení, sdružení a asociace škol, právnické osoby působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství, města, obce a svazky obcí, hospodářská komora podle zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, zaměstnavatelé, pokud v souladu s předmětem své činnosti poskytovali plnění v souvislosti s aktivitami, které mohou být předmětem podpory OP VK.

V případě podpory individuálních projektů byly, obdobně jako u grantových, příjemci příspěvkové organizace a organizační složky státu podřízené MŠMT, školy a školská zařízení (tj. právnická osoba vykonávající činnost školy a školského zařízení zapsaná ve školském rejstříku), právnické osoby působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství, ostatní vzdělávací instituce (tj. ostatní právnické osoby s předmětem činnosti v oblasti vzdělávání), ale i kraj podle zákona č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů), hospodářská komora podle zákona č. 301/1992 Sb., o hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

7.3.2 obecní úroveň

Podpoře projektů v oblasti školství a vzdělávání věnuje místní samospráva, zejména starostové měst a obcí a jejich rady, velkou pozornost. To má velký význam pro základní školy, jejichž zřizovateli jsou právě města a obce, které mají v této souvislosti celou řadu povinností a hlavně zodpovědnost za chod, údržbu a fungování základních škol. Při osobních rozhovorech s řediteli základních škol, které se na realizaci popisovaného projektu podílely, byla tato podpora velmi oceňována.

Aby školy mohly dobře fungovat je potřeba dostatek zdrojů pro běžný chod školy, pro odpovídající vybavení a vzdělávací a výchovné pomůcky, na tvorbu vzdělávacích programů pro žáky ZŠ, na školní a mimoškolní aktivity aj. Proto je důležité, že celá řada měst a obcí v Karlovarském kraji, jejich starostové a dalších kompetentní zaměstnanci, podpořili aktivity jejich škol, které byly směřovány k účasti v různých projektech. Povedlo se získat jejich podporu i pro zapojení do projektu Správná volba začátek dobré kariéry, který se zaměřil na podporu výchovných poradců pro volbu povolání na základních školách, na zlepšení spolupráce s rodiči a podnikatelskou sférou. Zaměřil se i podporu kariérového poradenství, které má napomáhat tomu, aby si žáci posledních ročníků ZŠ dovedli dobře vybrat své budoucí povolání, vybrat školu, která odpovídá jejich možnostem a schopnostem. Tímto se zabývají další kapitoly mé práce.

7.4. Harmonizace požadavků aktérů v tržním prostředí

Důležitou roli sehrává i podpora projektů, zaměřených do oblasti vzdělávání, ze strany subjektů veřejného sektoru. Otázka, jaké schopnosti má jejich dítě, jakým směrem se má ubírat jeho profesní dráha, zajímá každého rodiče, ať z pohledu vlastní rodiny, ale i z jiných úhlů pohledu, neboť každý rodič je i někde zaměstnán, pracuje v nějaké firmě, nebo je sám podnikatelem. Z tohoto pohledu má i každý rodič zájem, aby v jeho nejbližším pracovním okolí byli kvalifikovaní, odborně zdatní a fundovaní pracovníci, má své představy o schopnostech svých dětí, které ale nemusí korespondovat s realitou. Proto je v zájmu rodičů, jako subjektů veřejnosti, podporovat projekty, které jim mohou pomoci lépe poznat vlastní dítě, zjistit, na co vlastně jejich dítě má, k čemu má nejlepší vlohy a předpoklady. Toto se plně projevilo při realizaci pilotního projektu.

Kdy zájem rodičů o výsledky testování a doporučení pro jejich děti byl enormní, což dokládají statistiky a výsledky dotazování rodičů, které jsou uvedeny v následujících kapitolách věnovaných projektu a v příloze této práce.

Ukázalo se, že je velmi důležité, aby se žáci na konci základní školy dobře rozhodli, čemu se budou chtít věnovat, jakému učebnímu oboru se vyučit, nebo jakou školu by měli jít studovat. V řadě případů došlo jen k potvrzení zvoleného oboru a profese, které korespondovaly s výsledky testování a se schopnostmi a znalostmi žáků. Testování ale přispělo k tomu, že celá řada žáků na základě výsledků testování a jejich interpretace změnila své rozhodnutí a i za pochopení a souhlasu rodičů si vybrala jiný obor a jinou profesi. Cílem celého snažení bylo, budoucí učni neabsolvovali určité obory a nestudovali určité školy jen proto, že si to přejí rodiče, ale ty které odpovídají jejich schopnostem, znalostem a dovednostem. Špatné rozhodnutí a špatná volba by v budoucnu mohly znamenat, a někdy v současné době to lze již zaznamenat, že se absolventi evidují na úřadech práce. Důvodem je někdy i fakt, že svému oboru, který vystudovali spíše na přání rodičů, nenajdou pracovní uplatnění nebo skutečnost, že je daný obor nebaví a nechtějí v něm ve svém životě pracovat.

Proto je velmi žádoucí, aby projekty, které se snaží odstraňovat a řešit podobné problémy, měly podporu veřejných subjektů jako jsou představitelé místní samosprávy a zastupitelé měst a obcí, ředitelé škol, výchovní poradci.

7.5. Výchovní poradci, jejich role a postavení na základních školách -- zaměření výzkumu

Všechny informace a data, které jsem použil ve své práci jsou získané studiem strategických rozvojových dokumentů vztahujících se k problematice vzdělávání a zaměstnanosti na úrovni kraje, osobní účastí na přípravě a realizaci projektu, na jeho aktivitách, realizovaných workshopech a pracovních schůzkách, kterých jsem se zúčastnil. Dále jsem využil poznatků získaných z konzultací a osobních rozhovorů s jednotlivými aktéry, zejména s výchovními poradci, řediteli škol, zástupci odboru MŠMT krajského úřadu, se zástupci kontaktních pracovišť ÚP ČR a s představiteli firem.

Při vytváření empirické studie jsem vycházel i z dalších materiálů (např. zápis z workshopů, zpracované tabulky, grafy, statistiky, power-pointové prezentace účastníků, průběžné projektové zprávy aj.), které vznikaly v rámci projektu a to buď za mé účasti nebo je vytvářeli jiní členové projektového týmu nebo zástupci realizátora projektu a jeho partnerů. V práci jsou využity i mé vlastní poznatky a zkušenosti z práce expertní skupiny, jejímž jsem byl členem a která se podílela i na formulování výstupů, závěrů a doporučení vzešlých z realizace projektu. V práci byly využity i informace získané v průběhu projektu od výchovných poradců ZŠ.

Výchovní poradci sehráli v realizovaném projektu jednu z nejdůležitějších rolí. Proto jim ve své práci věnuji zvýšenou pozornost. Poznatky získané od této skupiny aktérů byly velmi cenné a byly získány nejen z osobních rozhovorů, ale i prostřednictvím dotazování, které provedli členky projektového týmu – tzv. lokální poradkyně, které poté provedli za účasti vedoucího projektu a členů expertní skupiny vyhodnocení tohoto dotazování. To se zaměřilo především na to, zda a jakým způsobem jim projekt pomohl v jejich práci. Poznatky byly využity a byly zapracovány do návrhu koncepce kariérového poradenství pro Karlovarský kraj.

Byl vytvořen materiál s názvem „Návrh standardu kariérového poradenství I. stupně na základních školách na území Karlovarského kraje“, kde byl navržen optimální systém kariérového poradenství a jeho financování. Výsledky a závěry z dotazování jsou využity v jednotlivých kapitolách empirické části a detailně jsou uvedeny v příloze práce.

Z vlastní zkušenosti z práce s výchovnými poradci si dovoluji vyslovit svůj názor, že vedle rodičů žáků sehrávají výchovní poradci pro volbu povolání na základních školách velmi důležitou úlohu při budoucí profesní dráze žáků ZŠ. Jejich práce je z mého pohledu nezastupitelná. Úzce spolupracují s rodiči, snaží se o žácích zjistit co nejvíce informací, aby mohli být žákům a jejich rodičům v maximální možné míře nápomocni při výběru budoucího povolání nebo typu studia na střední škole. V rámci projektu jsem zjistil, že tuto funkci vykonávají někteří učitelé vedle svého úvazku a velmi pak záleží na osobním přístupu každého jednotlivého výchovného poradce, jeho zájmu a snaze pomoci kvalifikovaným způsobem.

Ke své práci využívají metodickou pomoc ze strany vedení školy a kraje, ale jak bylo v rámci projektu zjištěno, někdy jim chyběly účinné praktické nástroje pro práci výchovného poradce. Proto velmi ocenili možnost zapojení pilotního projektu, který jim přinesl nejen mnoho důležitých informací, poznatků, zkušeností, ale i velmi účinný nástrojů v podobě prováděné diagnostiky žáků metodou COMDI, která je popsána v příloze této práce. Projekt jim i nastavil a umožnil nové formy spolupráce s rodiči a pomohl jim nastavit účinnou spolupráci podnikatelskou sférou, s konkrétními firmami. Výchovní poradci kromě kariérového poradenství plní i další úkoly. Například řeší problémy týkající se chování žáků, vztahů mezi nimi, vztahů mezi žáky a učiteli, pomáhají se začleněním žáků s poruchami učení do výuky aj.

Příprava pilotního projektu naznačila, jaké by mohly být přínosy pro cílové skupiny, kam patřili právě i výchovní poradci. Projektový návrh uvažoval, že by projekt mohl napomoci zvýšení kompetencí poradců pro volbu povolání, zlepšil by dostupnost informací o dovednostech žáků, zvýšil by jejich jistotu při poskytování kariérového poradenství, motivoval by je pro další vzdělávání a zdokonalování a mohl by vytvořit návrh standardu metodiky pro kariérové poradenství. Realizace projektu pak pomohla v praxi ověřit, zda takových výsledků lze pomoci projektu dosáhnout a zda jsou udržitelné a přenositelné i po skončení projektu.

7.6. Východiska empirické studie

Ve svém bakalářské práci jsem identifikoval a popsal více problémových oblastí a navrhl jejich možná řešení. 13

Jako výrazný problém se ukázala nekoordinovanost základního a středního školství, který je způsobena hlavně tím faktem, že základní školství je v kompetenci místní

13 Pro tuto práci je relevantní identifikovaný problém uvedený v mé bakalářské práci pod bodem **7.7.1.3**. Disproporce v řízení a koordinaci základního a středního školství, role výchovných poradců na ZŠ a role rodičů při výběru povolání.

správy a samosprávy (zřizovateli jsou města a obce), kdežto střední a učňovské školství je řízeno státní správou (kraj je zřizovatelem většiny těchto škol v kraje) nebo soukromým sektorem (v menší míře). Vzhledem k tomu, že střední a základní školství na sebe navazují, ukázalo se jako problém to, že činnost výchovných poradců na základních školách a středních školách není vůbec koordinována. Přitom by obě skupiny měli spolupracovat jednak mezi sebou a jednak s rodiči žáků při výběru střední školy nebo učňovského oboru a po té na dalším stupni při výběru vyšší odborné nebo vysoké školy. Jako hlavní identifikované problémy se v této oblasti jeví disproporce v řízení a koordinaci základního a středního školství, nedostatečné informace rodičů a jejich vliv při výběru povolání a nedostatečné možnosti výchovných poradců na ZŠ.

K identifikovaným problémovým oblastem jsem v bakalářské práci navrhl i možná konkrétní řešení problémových oblastí. Pro relevantní identifikovaný problém (uvedený v poznámce po čarou) jsem navrhl tato možná řešení - koordinovat činnost výchovných poradců na ZŠ, kteří by měli být schopni poskytnout žákům 7., 8. a 9. tříd reálnější náhled na aktuální situaci na trhu práce a perspektivu jednotlivých oborů a na jejich podporu vytvořit pozici tzv. senior-poradců.

Jak jsem již napsal v úvodu empirické části, zvažoval jsem po ukončení bakalářského studia, zda a jakým způsobem by bylo možné v praxi ověřit, zda mnou navrhovaná řešení identifikovaných problémů jsou možná a realizovatelná. Proto jsem využil možnosti, která se naskytla a rozhodl jsem se, že se spolu s budoucím nositelem pilotního projektu pokusím realizovat a ověřit výše popsané řešení v praxi.

7.7. Správná volba oboru - možnosti řešení jednoho z identifikovaných problémů

Správná volba budoucího povolání je projekt předpokládající tezi, že pro budoucí profesní kariéru každého jedince je velmi důležitá volba povolání, volba profese, řemesla či výběr správné školy. Žáci 8 a 9 tříd řeší tento problém adekvátně svému věku a též pod vlivem svých rodičů, kteří někdy své děti často přeceňují a nedovedou reálně posoudit vlohy a schopnosti dětí, někdy je až nekriticky hodnotí a snaží se, aby si vybraly obor nebo povolání, které je nebaví či k němu nemají předpoklady a schopnosti.

Mezi rodiči velmi často přetrvává názor, že jít se učit řemeslo a vykonávat některé obory a profese je něco méně společensky prestižního. Často rodiče nemají správné informace o tom, jak v současné době probíhá výuka některých profesí, nemají informace o tom, jaká je uplatnitelnost některých profesí nebo absolventů některých škol v praxi. Proto je nutné, aby si toto žáci a jejich rodiče uvědomili a měli možnost své představy o volbě konzultovat a ověřit si, že jejich představy o budoucím povolání korespondují se schopnostmi, předpoklady a vlohami jejich dětí. \pokud budou zavedeny nové metody v práci výchovných poradců (např. testování) zvýší se tím možnost správné volby. Díky zavedení testování žáků a interpretaci výsledků pak rodiče zjistí, zda jsou jejich děti spíše typem pro učební obory nebo studijní typ. Proto je velmi důležité, aby za pomoci výchovných poradců na základních školách měli žáci a jejich rodiče možnost získat potřebné informace, aby žáci prošli některým typem diagnostiky, aby výsledkem bylo to, že si žáci zvolí správný obor a to na základě sebezpoznání sama sebe a svých schopností.

7.8. Pilotní projekt Správná volba oboru-začátek dobré kariéry, vymezení projektu, základní charakteristika

V období od prosince 2008 do ledna 2011 byl v Karlovarském kraji realizován v rámci OPVK projekt „**SPRÁVNÁ VOLBA OBORU – ZAČÁTEK DOBRÉ KARIÉRY**“, (číslo projektu: **CZ.1.07/1.1.11/01.0041**). Projekt byl koncipován jako pilotní, podala a řídila ho společnost **bit cz training, s.r.o.** se sídlem v Jihlavě a jeho partnery byla Regionální hospodářská komora Poohří a společnost **RCV s.r.o.**, která zajišťovala v rámci projektu hlavně oblast testování žáků základních škol.

Projekt reagoval na zvýšenou potřebu informovanosti veřejnosti, zejména rodičů žáků základních škol, kteří zvažují svoje další kariérní směřování, a také na potřebu trhu práce respektive potenciálních budoucích zaměstnavatelů žáků. Zvláště se projekt zaměřil na podporu výchovných poradců na základních školách, kteří jsou zpravidla nositeli kariérového poradenství. Díky projektovým aktivitám byly rozšířeny jejich nástroje o komplexní diagnostiku žáků **COMDI** (nositelem této metody je společnost **RCV, s.r.o.**, partner projektu), která je kvalitním a objektivním nástrojem pro orientaci vhodnosti k budoucímu profesnímu nasměrování.

V rámci tohoto projektu se též podařilo navázat užší propojení s trhem práce , s podnikatelskou veřejností, které zajistil partner projektu **Regionální hospodářská komora Poohří**. Ta oslovila více než 600 podnikatelských subjektů z celého K Karlovarského kraje a podařilo se jí získat a zapojit do projektu více než 60 podnikatelských subjektů z Karlovarského kraje.

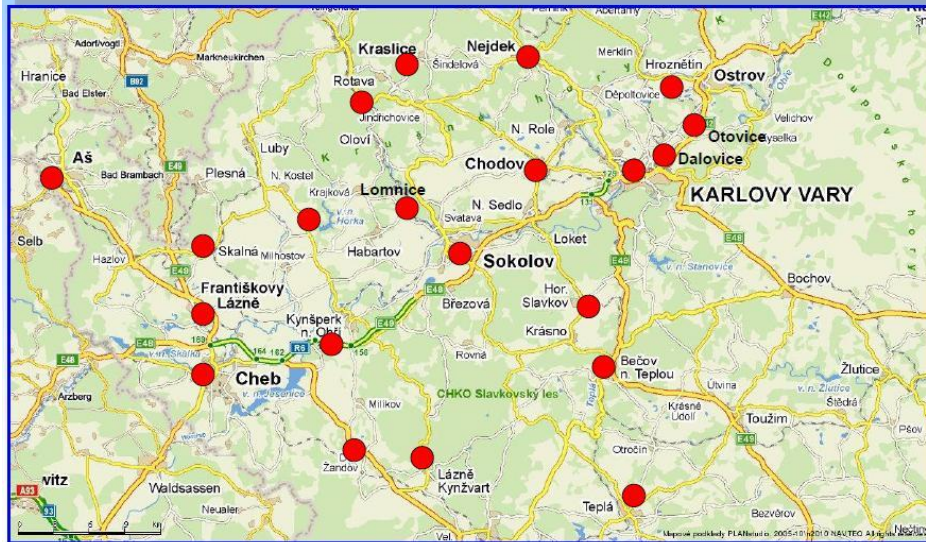
Z hlediska struktury firem spolupracujících v rámci projektu byly nejvíce zastoupeny výrobní firmy (34 firem, tj. 52,3% zapojených firem), služby (14 firem, t.j. 21,5 %) a obchod a zdravotnictví (4 firmy, t.j. 6,1%). Z dalších, méně zastoupených, to byly firmy zabývající se stavebnictvím, dopravou a poradenstvím.

Z hlediska zastoupení podle regionu bylo 18 firem (27,7%) z Karlovarského okresu, 30 firem (46,1%) ze Sokolovského a 15 firem (23%) z Chebského okresu. Projekt se zúčastnili i 2 firmy z Prahy.

Základním cílem projektu bylo zejména nastartování a ověření možností nového přístupu ke kariérovému poradenství na základních školách. Projekt pracoval se vzorkem více než 1800 žáků a více než 30 výchovných poradců z 27 základních škol v regionu.

V mé práci jsou využity výsledky, závěry a doporučení z pilotního projektu Správná volba oboru-začátek dobré kariéry.

Přehled rozmístění zapojených škol

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Pilotní projekt (stejně jako později návazný) si kladl jako cíl podpoření rozvoje kariérového poradenství na základních školách Karlovarského kraje, podporu žáků 8. třídy úplných ZŠ a poradců pro volbu povolání. U žáků směřovala tato podpora ke zvýšení kompetencí při výběru vhodného směru středoškolského studia, u výchovných poradců k zvýšení kompetencí potřebných pro jejich práci s žáky. K dosažení cíle žadatel a jeho partneři používali specifické nástroje a metody.¹⁴

Cílové skupiny měly k dispozici informační systém na webu, který soustřeďoval nejen informace o projektu samém, ale představoval informační platformu pro oblast trhu práce, jeho požadavků v návaznosti na vzdělávání. Důležitým partnerem projektu byla Regionální hospodářská komora Poohří, která prostřednictvím svých odborných expertů dodávala do projektu aktuální informace z oblasti trhu práce, požadavků zaměstnavatelů na budoucí zaměstnance a jiné. Komora také zprostředkovávala přímý kontakt zaměstnavatelů na školy, žáky a výchovné poradce a iniciovala další aktivity i nad rámec projektu (exkurze výchovných poradců a žáků ve firmách apod.).

¹⁴ zaměřené na žáky základních škol (pracovní diagnostika a její vyhodnocení, motivační program, individuální podpora) zaměřené na výchovné poradce (školení, náslechy, individuální podpora)

Realizací projektu bylo dosaženo stavu, kdy se zvýšila kompetence výchovných poradců pro volbu povolání, byly nastaveny podmínky pro lepší spolupráci s rodiči žáků a byla vytvořena fungující platforma pro spolupráci s podnikatelskými subjekty a firmami a byl vypracován návrh standardu pro kariérové poradenství.

7.8.1. Cíle a výsledky projektu

7.8.1.1. Cíle projektu

Hlavní cílem projektu byla podpora rozvoje kariérového poradenství na základních školách Karlovarského kraje a zavedení uceleného systému individuální podpory žáků ZŠ 7. a 8. tříd, podpora poradců pro volbu povolání, kdy u žáků směřuje tato podpora k zvýšení kompetencí při výběru vhodného směru středoškolského studia. U výchovných poradců to bylo zvýšení kompetencí potřebných pro jejich práci s žáky jejich rodiči.

Dílčími cíli byly - Podpora rozvoje kariérového poradenství na základních školách Karlovarského kraje a zavedení uceleného systému individuální podpory žáků ZŠ 7. a 8. tříd a poradců pro volbu povolání, podpora žáků při výběru vhodného směru, oboru středního vzdělávání, podpora výchovných poradců při zvýšení jejich kompetencí pro práci s žáky a nalezení vhodné formy a platformy spolupráce s rodiči při volbě povolání jejich dětí

7.8.1.2. Výsledky projektu

Do pilotního projektu bylo zapojeno 27 základních škol. Na vzorku více 1805 žáků a 30 výchovných poradců ze základních škol v regionu se potvrdily hypotézy o vlivu rodičů a spolužáků v oblasti volby budoucího oboru. 15

Počet žáků, kteří se do projektu zapojili, byl oproti plánované skutečnosti o 5 větší. Počet zúčastněných škol v projektu se zvýšil o 4 oproti původně plánovanému počtu, počet zúčastněných výchovných poradců pro volbu povolání na základních školách byl překročen oproti plánovanému počtu o 7. Do projektu bylo průběžně zapojeno formou

15 pozn. v návazném projektu se jednalo o 20 ZŠ, 1400 žáků a 20 výchovných poradců s obdobnými výsledky

přímé spolupráce 67 firem z více než 600 oslovených. Plánované a skutečné počty jsou uvedeny v následující tabulce.

Dosažené hodnoty monitorovacích ukazatelů		
Název ukazatele	Plánovaná hodnota	Dosažená hodnota
Počet nově vytvořených / inovovaných produktů	2	2
Počet podpořených osob - celkem	1823	1835
Počet úspěšně podpořených osob	1823	1835
Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání	1800	1805
Počet podpořených osob v dalším vzdělávání	23	30
Počet osob poskytujících služby	7	7
Počet osob poskytujících služby nebo podporujících poskytování vzdělávacích služeb	30	37

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partner

Z hlediska dopadu na realizaci kariérového poradenství v Karlovarském kraji:

- ✚ byla zpracována koncepce kariérového poradenství pro Karlovarský kraj v materiálu „Návrh standardu kariérového poradenství I. stupně na základních školách na území Karlovarského kraje“, kde je navržen optimální systém kariérového poradenství a jeho financování
- ✚ ,byl zpracován materiál „Motivační hry se zaměřením na volbu povolání“, který poskytuje ucelený systém motivačních aktivit v rámci kariérového poradenství na základních školách.

7.8.1.2.1 Výsledky dotazování výchovných poradců a přínos projektu pro jejich činnost

V rámci projektu probíhala intenzivní spolupráce s výchovnými poradci. Její součástí bylo i provedení dotazování poradců formou dotazníků, na jejichž přípravě jsem se podílel spolu s lokálními poradkyněmi, které pak provedly vlastní dotazování, které probíhalo při osobních setkáních s poradci, při společných pracovních workshopech. Na vyhodnocení jsem se spolupodílel s lokálními poradkyněmi.

Detailní výsledky dotazování, položené otázky, podrobné výstupy a výsledky dotazování výchovných poradců jsou obsaženy v příloze č.3

Projekt měl pro výchovné poradce více přínosů. Následující přehled je shrnutím poznatků, které jsou detailněji rozpracovány a uvedeny v příloze č.3. Z celkového počtu 27 škol se do dotazování zapojilo 22 respondentů, od kterých byl získán vyplněný dotazník. Přínosy pro výchovné poradce lze shrnout následovně:

- ✚ Důležitou zkušeností a přínosem pro výchovné poradce byla aktivita partnera projektu RHK Poohří, díky jejímuž zástupci získávali poradci informace o aktuálním trhu práce v rámci Karlovarského kraje a získali napojení na konkrétní firmy v kraji.
- ✚ Velkým přínosem se stala nastavená platforma spolupráce s firmami, včetně možnosti pořádat exkurze a návštěvy žáků, jejich rodičů a výchovných poradců v jednotlivých podnicích Karlovarského kraje.
- ✚ Velkým přínosem pro poradce je možnost přímého kontaktování a napojení na firmy spolupracující v rámci projektu. Poradci ocenili získané kontakty na příslušné konkrétní osoby ve firmách, s nimiž mohou domlouvat jak exkurze ve firmě, tak i účast zástupce firmy na besedách se žáky ve škole a na třídních schůzkách s rodiči žáků.
- ✚ Dalším přínosem je skutečnost, že žáci akceptují nový přístup k problematice kariérového poradenství, kdy jsou více vtaženi do problematiky trhu práce a mají množství získat více nových informací jak o sobě, tak i o možnostech

svého budoucího uplatnění na trhu práce i lepší orientaci při volbě budoucího oboru vzdělávání

- ✚ Jako velký přínos hodnotí výchovní poradci skutečnost, že rodiče žáků jsou tímto novým přístupem osloveni a oceňují jej jako nový, lepší, kvalitnější.

Na základě těchto pracovních setkání s výchovnými poradci bylo doporučeno, aby setkávání výchovných poradců probíhalo i nadále po skončení projektu s ohledem na to, že v rámci těchto setkání byly předávány nejen výstupy z projektu, ale vzájemně si výchovní poradci předávali velmi cenné informace a zkušenosti o aktivitách v jednotlivých školách, předávali si informace o dalších aktivitách výchovných poradců, bylo ale i navazováno přátelství a spolupráce mezi jednotlivými školami a výchovnými poradci.

7.8.1.2.2. zhodnocení přínosů pro žáky a rodiče žáků

Výstupy projektu

Počet otestovaných žáků v jednotlivých okresech:

okres	interpretace	chlapci	dívky	motivováno
Karlovy Vary	563	273	290	589
Sokolov	631	298	333	700
Cheb	611	310	301	649
CELKEM	1805	881	924	1938

Počet interpretací: bez rodičů: 23,18 %
s rodiči: 76,82 %

Počet vyškolených výchovných poradců: 30

Hodnocení aktivit z pohledu žáků (dotazníkové šetření mezi žáky)

Motivační hry, které žáci absolvovali během testování a projektových aktivit s výchovnými poradci tři pětiny z nich hodnotily jako zábavné, jedné třetině se líbily a naopak jen malou skupinku (necelých dvou procent) tyto hry nudily. Testy, kterými žáci procházeli, nebyly považované za těžké, ale odpovídající situaci, jedna třetina je hodnotila jako zajímavé, dokonce pětina je považovala za lehké.

Individuální interpretace výsledků:

✚ Výstupy jsem neočekával/a	23,2 %
✚ Výstup mne skutečně vystihl	46,3 %
✚ Výstup mne v některých aspektech překvapil	60,0 %
✚ Prezentace byla krátká, ještě bych si povídal/a	11,6 %
✚ Výsledky mne potěšily	71,6 %
✚ Doporučení ještě zvážím:	ANO 74,7 % NE 25,3 %
✚ Testování bylo přínosné a podnětné:	ANO 96,8 % NE 3,2 %

zhodnocení přínosů z pohledu rodičů (na základě dotazníkové šetření VP):

- ✚ A) test ukázal, jaké schopnosti, znalosti a dovednosti mé dítě opravdu má – 52,24 %
- ✚ B) test zvedl mému dítěti sebevědomí – 16,42 %
- ✚ C) test dokázal, že představy mého dítěte o budoucím směřování jsou reálné – 43,28 %
- ✚ D) test ukázal, že představy mého dítěte o budoucím směřování jsou nereálné – 0,00 %
- ✚ E) test mi poskytl spoustu nových informací o mém dítěti – 22,39 %
- ✚ F) test mi potvrdil, že své dítě znám a výsledky pro mě nebyly překvapením – 29,85 %
- ✚ G) Považujete za přínosné, že se Vaše škola zapojila do tohoto projektu? Ano - 95,52 %
- ✚ H) Obecně tento test jako pomoc při volbě střední školy a povolání:
 - Rozhodně a spíše vítám – 91,04 %
 - Nevím – 5,97 %
 - Rozhodně a spíše nevítám – 2,99 %

7.8.1.2.3. další výstupy a přínosy projektu

Ve spolupráci s výchovnými poradci a členy expertní skupiny byl vytvořen návrh **Standardu kariérového poradenství I. stupně na základních školách na území Karlovarského kraje**, který byl po skončení projektu předán odboru školství krajského úřadu k jeho možnému využití pro rozvoj vzdělávací soustavy kraje.

Na základě rozhovorů s žáky a jejich rodiči byly zjištěny následující skutečnosti:

- ✚ školy se nebrání novým přístupům a podporují rozvoj nástrojů kariérového poradenství.
- ✚ výchovní poradci mají snahu kariérové poradenství dělat na co největší možné maximálně profesionální úrovni a vítají každý nový nástroj pro svoji práci
- ✚ informovanost rodičů a žáků o technických oborech, možnostech uplatnění na trhu práce a odměňování v této oblasti je naprosto nedostatečná a mylná;
- ✚ stále je zejména u rodičů preferováno získání jakékoliv maturity u jejich dětí bez ohledu na schopnosti a možnosti žáků, což má mnohdy za následek selhání dětí v období 15 – 18 let mnohdy i s celoživotními následky (nevzdělanost, ztráta sebevědomí a sebeúcty) toto se mi jeví nesrozumitelné a zřejmě nadsazené, znamená to, že děti jsou přeceněny ve svých schopnostech a jejich neúspěch přináší další problémy (např. ztrátu sebevědomí a sebeúcty);
- ✚ rodiče žáků a jejich představy o budoucím povolání jejich dětí se dají ovlivnit zpravidla tehdy, jestliže mají možnost získat ucelený souhrn informací o jejich dětech, které mohou získat právě tím, že jejich děti projdou testováním, za použití vhodné diagnostické metody, jako např. projektem ověřená metoda COMDI
- ✚ Rodiče mají zájem na poradenství, za celou dobu realizace projektu se stalo pouze jedenkrát, že rodič odmítl účast svého dítěte na procesu motivace, testování a interpretace výsledků testování. I to svědčí o významu a dopadu projektových aktivit do systému kariérového poradenství.
- ✚ Žáci, kteří prošli motivačními hrami i testováním lépe uměli ve slohových pracích popsat své budoucí zaměření, než žáci, kteří se her ani testování nezúčastnili. Žákům jsou jasná některá povolání, o kterých dříve nevěděli, co vlastně která profese obsahuje. Jaké činnosti jsou u té které profese důležité.

Další detailnější výsledky a výstupy z projektu jsou obsaženy v příloze č.4

7.8.2. Doporučení projektu

Z výsledků projektu jsou patrná 4 doporučení - návaznost diagnostik, kontinuita měření, ilustrativnost (vidět v praxi) a varianty financování testování žáků - možnosti pokračování v aktivitách projektu. Jako zvláštní doporučení navrhuji realizaci doprovodného nástroje - krajské soutěže učňů.

7.8.2.1. Doporučení - návaznost diagnostik

Na základě ověřeného významu a přínosu testování pro žáky (v pilotním projektu šlo konkrétně o metodu COMDI, je velmi důležité, aby tato činnost pokračovala i v dalších letech. Protože nositel projektu nebyl majitelem zvoleného testovacího prostředí a není možné zajistit prostředky na další bezplatné testování i po skončení projektu, navrhl nositel projektu se svými partnery několik variant, jak by bylo možné hradit náklady na testování žáků základních škol. Cena za provedení zvolené diagnostiky a vyhodnocení výsledků testů v pilotním projektu byla 300,- Kč. Tato částka je bezpodmínečně nutná pro zajištění testování i v dalším období.

7.8.2.2. Doporučení - kontinuita měření

Toto doporučení se týká toho, jak správně načasovat testování. Na základě získaných poznatků se ukázalo a je doporučeno provádět testování v 2. pololetí 8. tříd, kdy žáci mají za sebou pololetní vysvědčení a učivo, které je obsaženo v jednotlivých znalostních testech by již žáci měli znát. Toto načasování se jeví jako důležité i z toho důvodu, že by bylo možné poskytovat Pro vybranou školu by mohla být důležitým a doporučujícím faktorem pro přijetí. Toto by bylo ale podmíněno souhlasem žáka, s ohledem na ochranu osobních údajů!

7.8.2.2. Doporučení - Ilustrativnost (vidět práci v praxi)

Důležitou zkušeností pro výchovné poradce a žáky ZŠ byla i aktivita partnera projektu RHK Poohří, která pomohla nastavit platformu spolupráce s podnikatelskými subjekty. Velkým přínosem se stala možnost konání exkurzí v jednotlivých podnicích Karlovarského kraje, účast zástupců firem na schůzkách s žáky a jejich rodiči. Zejména vidět přímo v praxi jak funguje firma, co znamená jednotlivé povolání a řemesluje pro

žáky ZŠ velmi přínosné. Děti mnohdy nevědí ani jakou práci vykonávají rodiče nebo si neumí představit, co jejich profese obnáší. Proto je velmi žádoucí zuto spolupráce nejen zachovat a nadáli ji ještě více prohlubovat.

7.8.2.3. Doporučení – varianty financování testování žáků, možnosti pokračování v aktivitách projektu

Výsledky profesní diagnostiky, které každý žák obdrží, jsou jeho komplexním ohodnocením, žák má možnost zvážit své rozhodnutí ve vztahu k volbě budoucího povolání. Významným v otázce testování žáků je spolupráce s rodiči, kteří jsou v případě otestování svého dítěte seznamováni s výsledky a doporučeními. Pilotní projekt ukázal, že zájem projevilo okolo 80% rodičů.

Lze předpokládat, že kompetentní krajské orgány zodpovědné za oblast školství zváží možnost, jak tento nástroj zavést do každodenní praxe základních škol a že s předloženým návrhem standardu kariérového poradenství budou dále pracovat a prosadí jej do svých vlastních strategií a nástrojů. Lze očekávat, že v případě jeho realizace, by toto mohlo významně přispět k řešení otázky nezaměstnanosti absolventů škol a učebních oborů a nedostatku kvalifikované pracovní síly

Pro realizaci je nezbytné, jak je již výše uvedeno, potřebné finanční zajištění na provádění testování žáků základních škol. Proto realizátor projektu ve spolupráci s expertní skupinou navrhuje a doporučují varianty, jak toto financování zajistit.

Varianty rozložení nákladů v Kč na rok pro zajištění testování žáků ZŠ:

Varianta č. 1

Karlovarský kraj	odhadovaný počet žáků	úhrada škol	úhrada žáků	úhrada obcí	celkem Kč
Základní navrhovaná sazba		100,00	100,00	100,00	300,00
	2 635	263 500,00	263 500,00	263 500,00	790 500,

Tato varianta počítá s podílem úhrady od žáků, potažmo rodičů, s podílem úhrady školy a podílem obce jako zřizovatele školy. Tato variant je více zatěžující pro zřizovatele škol – města a obce.

Varianta č. 2 – kterou realizátoři projektu doporučují

Karlovarský kraj	odhadovaný počet žáků	úhrada žáků	úhrada KK	úhrada obcí	celkem Kč
Základní navrhovaná sazba		100,00	100,00	100,00	300,00
	2 635	263 500,00	263 500,00	263 500,00	790 500,00

Tato variant počítá také s podílem úhrady od žáků, potažmo rodičů, s podílem úhrady obce jako zřizovatele školy, ale i s podílem Karlovarského kraje. Tato variant je méně zatěžující pro zřizovatele škol – města a obce a navrhovatelé ji doporučují.

Odhadovaný počet žáků byl stanoven z počtu žáků v roce 2010, kdy na základních školách bylo zapsáno 23 716 žáků. Výpočet počtu žáků pro testování:

$$23716 / 916 = 2635,11 \Rightarrow 2635$$

Výše uvedené vynaložené náklady nejsou z hlediska přínosu jak pro rodiče, školu, obce či kraj vysoké, neboť je v zájmu rodičů, kraje i potencionálních zaměstnavatelů udržet co nejvíce kvalifikované síly v Karlovarském kraji a zamezit tak odchodu odborníků do jiných krajů České republiky, nebo i mimo území ČR. Lze předpokládat, že orgány Karlovarského kraje takovouto aktivitu podpoří a pokusí se ji zavést do běžné praxe.

7.8.2.4. Možnosti realizace doprovodného nástroje - krajská soutěž učňů

Jako možný další nástroj, jak pomoci žákům základních škol a jejich rodičům při rozhodování o budoucí profesi a oboru povolání může sloužit v budoucnu další nástroj, kterým se může stát krajská soutěž o nejlepšího učně, která by se konala ve zvolených oborech. V současné době jsem připravil pro jednu z největších škol kraje, Integrovanou střední školu Cheb, návrh, aby se stala realizátorem této soutěže pro celý Karlovarský kraj. Vedení školy toto projednalo s vedením odboru školství a lze předpokládat, že kraj tuto záležitost podpoří.

V rámci realizace se předpokládá i zapojení základních škol, výchovných poradců i žáků a jejich rodičů, a to formou přítomnosti na těchto soutěžích. Zde budou moci žáci i jejich rodiče shlédnout praktické ukázky z daného oboru, uvidí možnou perspektivu profese a je možné, že soutěž přispěje i ke zvýšení zájmů o určitý obor.

7.8.2.4.1. Základní informace navrhovaného doprovodného nástroje:

Lze předpokládat, že spolupracujícími subjekty budou krajský úřad Karlovarského kraje – odbor školství mládeže a tělovýchovy, regionální tisk a média, hospodářské a agrární komory (RHK Poohří, OHK Cheb, Agrární komora KV kraje), včetně Řemeslnických a Obchodních komor Horních Franků a Jihozápadního Saska, podnikatelské subjekty – firmy a živnostníci, Úřad práce ČR – krajská pobočka Karlovy Vary, střední a odborné učňovské školy. Realizovaná soutěž by měla mít dopad na učně odborných a učňovských škol a jejich rodiče, města a obce jako zřizovatele základních škol, na žáky ZŠ a jejich rodiče.

Za základní cíle soutěže učňů Karlovarského kraje je možné považovat zvýšení motivace žáků ZŠ škol a zvýšení jejich zájmu o budoucí profesi, řemeslo, zvýšení povědomí o jednotlivých řemeslech a učňovských oborech, zvýšení motivace učňů a zvýšení jejich zájmu o zvolený obor, prohloubení odborných znalostí a dovedností učňů, prohloubení spolupráce mezi podnikatelskou sférou a odbornými a učňovskými školami, lepší příprava budoucí odborné pracovní síly, nastavení odborné spolupráce mezi firmami a školami

Soutěž by probíhala dvoukolově. Základní kola by probíhala na jednotlivých školách, krajská kola vy zorganizoval hlavní realizátor soutěže spolu s partnerskými školami.

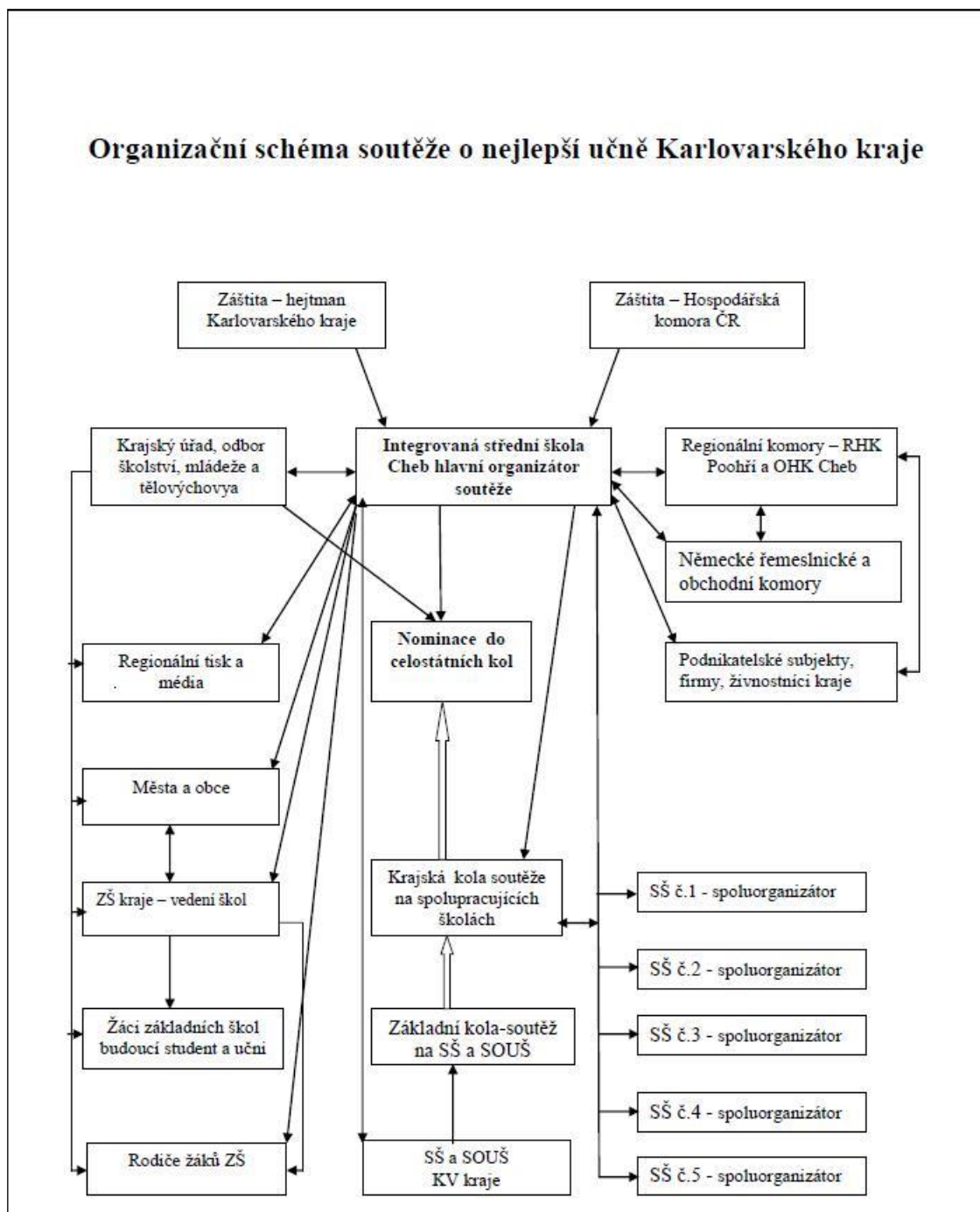
Základní kola - Budou provedená přímo na jednotlivých středních odborných a učňovských školách pod vedením a odbornou pomocí hlavního organizátora soutěže – ISS Cheb a odborných zkušebních komisařů (přes hospodářskou komoru) a mistrů odborného výcviku, nejlepší 3 z oboru postupují do krajského kola, tato kola by probíhala na jednotlivých školách, bude záležet na dané škole, jaké obory vyučuje a v jakých oborech by provedla základní kolo a nominovala do krajských kol

Krajská kola – Dle zvolených oborů, organizuje hlavní organizátor ISS Cheb + zástupci a pracovníci 5 spolupracujících škol (podle jednotlivých oborů), počet kol bude odvislý od pilotně zvoleného počtu oborů, 1 škola by zajišťovala 1 – 2 obory, metodickou a odbornou pomoc by zajišťoval zástupce hlavního organizátora, který by

pro dané krajské kolo ve spolupráci s českými a německými komorami pomohl zajistit zkušební komisaře pro krajské kolo. Tito komisaři by byli spolu s mistry odborného výcviku, zástupci škol a kraje členy zkušebních komisí. V rámci některých oborů by se mohla soutěž zaměřit i na regionální speciality, zejména v oboru gastronomie. Po skončení krajských škol by proběhlo slavnostní vyhlášení nejlepších učňů daných oborů v rámci vyhlášení např. Nejlepší firma a živnostník roku Karlovarského kraje, vítězové by získali diplom a např. plaketu hejtmána Karlovarského kraje, včetně nominace do celostátních soutěží nebo mezinárodních soutěží (nominace KV kraj + ISSŠ Cheb)

Lze očekávat, že se do soutěže zapojí i regionální média a tisk formou bezplatné zveřejňovaných informací a zpráv o soutěži v těchto médiích recipitou za jejich prezentaci na všech kolech soutěže a na oficiálních tiskovinách a materiálech k soutěži a akcím. Předpokládá se, že se zapojí i firmy a podnikatelské subjekty z Karlovarského kraje – např. formou jejich prezentace a reklamy na základních a krajských kolech soutěže, nebo formou např. dodávky material pro soutěže, dodání odborníků z firem do zkušebních komisí, podílely by se případně na odměně pro vítěze – např. formou stipendia pro vítěze po dobu 1 roku nebo formou příslibu budoucího zaměstnání po ukončení odborné školy, po absolvování učňovských zkoušek.

Organizační schéma soutěže o nejlepší učně Karlovarského kraje

Zdroj: vlastní zpracování

7.8.2.5. Možnost realizace doporučení a výstupů na celostátní úrovni

Při realizaci pilotního projektu Správná volba oboru – začátek dobré kariéry vznikl, jak jsem již v předcházející části uvedl, návrhu **Standardu kariérového poradenství I.stupně na základních školách na území karlovarského kraje**, který byl po skončení projektu předán odboru školství krajského úřadu. Je možné očekávat, že tento standard bude kompetentními orgány kraje přijat a zaveden do běžné praxe. V případě, že se osvědčí, lze předpokládat, že kraj v rámci zapojení do Asociace krajů využije možnost prezentovat tyto výsledky a nabídne je i ostatním krajům v ČR.

Vzhledem ke skutečnosti, že kraje mají zákonodárnou iniciativu lze si představit skutečnost, že by kraj mohl iniciovat jednání se zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a projeví tuto svoji zákonodárnou iniciativu a pokusí se toto prosadit i na celostátní úrovni, protože v případě jeho realizace, by toto mohlo významně napomoci řešit otázku nezaměstnanosti absolventů škol a očebních oborů.

7.9. Závěry empirické části práce

V empirické části jsem provedl analýzu sekundárních dat získaných v rámci probíhajícího projektu Správná volba oboru-začátek dobré kariéry a protože jsem se podílel na jeho realizaci, doplnil jsem výsledky na základě zúčastněného pozorování a dotazování jednotlivých aktérů. Na základě výsledků, výstupů a doporučení z tohoto projektu jsem se pokusil ověřit, zda jedno z mnou navržených řešení, obsažené v mé bakalářské práci, je v praxi realizovatelné, zda může přispět k odstranění identifikovaného problému a zda může přispět k harmonizaci poptávky a nabídky na trhu práce.

V empirické části mé práce se snažím i odpovědět na mnou vyslovenou otázku, zda může pilotní projekt napomoci řešit harmonizaci nabídky a poptávky na trhu práce. V práci jsem využil výsledky, výstupy a doporučení, které vzešly z realizace projektu Správná volba oboru-začátek dobré kariéry a které byly vytvořeny a zpracovány členy projektového týmu, expertního týmu. Na práci obou pracovních týmů jsem se osobně podílel jako člen. Data a informace jsem získával i z mých osobních jednání s jednotlivými aktéry, výchovnými poradci a to jak na pracovních workshopech tak i na

osobních schůzkách a jednáních. Na základě prezentovaných výsledků a závěrů a doporučení se domnívám, že v praxi bylo ověřeno, že pilotní projekt může přispět k harmonizaci nabídky a poptávky na trhu práce

8. Závěr

Příprava a výchova kvalifikované pracovní síly hrají významnou roli při hospodářském rozvoji regionu, což lze doložit a vyčíst ze strategických regionálních koncepcí a dokumentů zmiňovaných v teoretické části. Z těchto strategií a koncepcí je patrné, že v současné době podnikatelské subjekty v Karlovarském kraji pociťují velký nedostatek kvalifikovaných odborníků především v technických oborech. Proto jsem se v teoretické části zabýval otázkou, zda existují možné nástroje, kterých by bylo možné využít při řešení identifikované problémové oblasti.

Jako možné nástroje jsem popsal dotační programy, které je možné využít pro realizaci projektu, který by sloužil jako prostředek a nástroj pro zlepšení situace na trhu práce a pro dosažení harmonizace mezi nabídkou a poptávkou. Pilotní projekt realizovaný v rámci vhodného programu může mít ambice pomoci při řešení problémových oblastí mezi poptávkou a nabídkou trhu práce. Základním předpokladem je, aby byla dodržena všechna pravidla týkající se projektového cyklu a celé jeho realizace, tedy, že každý projekt má vždy jeden začátek a jeden konec, musí být zcela zřejmé, kdy daný projekt začal a kdy končí. Efektivní řízení projektu vyžaduje neustálou koordinaci toho, **CO** má být vytvořeno, **KDY** to má být vytvořeno a **ZA KOLIK** to má být vytvořeno. Předpokladem kvalitního projektu jsou zkušenosti projektoví manažeři s odbornými znalostmi a schopností uvažovat v souvislostech. Pro efektivní řízení projektů se využívají vhodných technik a nástrojů. Abychom projekt úspěšně zrealizovali, musíme jej řídit a uřídit. Je nutné připravit a poté realizovat tzv. strategii projektu, protože její kvalita či neexistence může být příčinou neúspěchu projektu. Pro úspěšnou realizaci projektu je nezbytností i jeho jasná vize. Každý projekt by měl mít svoji strategii a strategický rámec vymezující cíle, zdroje, systém řízení, garance. Velice podstatné je to, aby nejvyšším orgánem projektu byl řídicí výbor, ve kterém musí být zastoupen

zákazník projektu i všichni klíčoví dodavatelé. Každý projekt je zasazen do nějakého rámce. Je nutné sledovat, jak změny v okolí ovlivní jednotlivé kroky projektu.

Pilotní projekt může v oblasti vzdělávání a politiky zaměstnanosti sehrát důležitou roli při nastavení pravidel jejich vzájemné spolupráce a může přispět k vytvoření fungujícího systému. Zda k tomu dojde, závisí na realizátorech projektu a tom, zda se podaří získat podporu všech důležitých relevantních aktérů a zda se v praxi ověří, že předpokládané cíle jsou reálné a realizovatelné.

Trh práce se v Karlovarském kraji neustále mění a s tím se mění i jeho požadavky. V oblasti vzdělávání a zaměstnanosti se někteří aktéři neorientují snadno, přičemž pro rovnovážnou nabídku a poptávku po práci je právě toto důležité. Výchovní poradci působící na základních školách v roli poradců při volbě povolání jsou klíčovými aktéry, kteří mohou pomoci orientaci žáků a jejich rodičů v situaci na místním trhu práce. Jejich činnost předpokládá respekt k požadavkům trhu práce a harmonizaci znalostí a zkušeností žáků s požadavky trhu práce. Lze předpokládat, že jejich činnost může zmírnit zvyšování nezaměstnanosti absolventů odborného učňovského vzdělávání.

Výchovní poradci jsou těmi, kteří mohou pomoci efektivně nastartovat budoucí profesní kariéru žáků základních škol vhodnou volbou povolání, která respektuje jejich znalosti a schopnosti na straně jedné a očekávání a možný vývoj trhu práce na straně druhé. Právě ve volbě povolání, kdy hrají velkou roli předpoklady jak fyzické, tak i duševní, by mělo výchovním poradcům výrazně pomoci testování žáků ZŠ (nejlépe osmých tříd) pomocí testovací metody, např. COMDI, která se v rámci projektu velmi osvědčila. 17

Přínos projektu, který vnímají rodiče a jejich děti (žáci) byl v projektu zřetelný (nejen, že jim potvrzoval jejich předpoklady, ale přinášel jiné pohledy, které považují rodiče za inspirativní pro volbu povolání pro své děti) a tudíž lze předpokládat efektivitu projektu. V praxi se ukázalo, že lze účinně v této oblasti spolupracovat, lze nalézt nové účinné nástroje spolupráce mezi aktéry, že lze v oblasti kariérového poradenství vytvořit určité

17 Je uvedena v příloze č.1

standards, jichž lze v budoucnu využít nejen na regionální úrovni. Ukázalo se, že pomocí pilotního projektu lze realizovat opatření a postupy, které mohou aktivně a efektivně napomoci lepšímu výběru povolání žáky základních škol. Rozpracovaná metodika testování může přispět žákům a jejich rodičům k rozhodnutí o volbě povolání, které bude reflektovat situaci na trhu a práce s předpoklady žáků.

Na základě analýz pilotního projektu navrhuji, aby testování žáků bylo součástí systematického programu přípravy na budoucí povolání, které by mohlo být zahrnuto do navrženého **Standardu kariérového poradenství I. stupně na základních školách na území Karlovarského kraje**. Ukazuje se, že je nutné připravit a uvést v praxi celý systém od motivace žáků, jejich zákonných zástupců a pedagogů až po profesionální interpretaci výsledku samotného.

Získané zkušenosti, informace, výstupy a výsledky pilotního projektu jsou dostatečnou oporou pro tvrzení, že je nezbytnou nutností pokračovat v testování žáků 8. tříd základních škol. Úskalím této činnosti mohou být dostatečně finanční zdroje, které jsou pro testování nezbytné a pravděpodobně by na financování měli participovat klíčoví aktéři regionální veřejné správy, rodiče a případně i podnikatelé, byť v odlišných proporcích.

Moje osobní zkušenost z realizace projektu je poznání, že ovlivnit správné směřování žáků v oblasti volby dalšího oboru vzdělávání či profese, jejich profesní profilaci, znamená ovlivnit i budoucnost kraje, ve kterém žijeme. Přál bych si proto, aby v kraji, kde žiju, byly podporovány aktivity, které pomohou udržet mladé lidi v našem regionu, aby přijatými opatřeními v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti docházelo k zajištění pracovní síly a tím i budoucí prosperity Karlovarského kraje.

9. Seznam literatury

Seznam literatury

Potůček, M.: Strategické vládnutí a Česká republika. Praha 2007.

Potůček, M.: Veřejná politika. Praha 2005.

Potůček, M.: Nejen trh. Praha 1997.

Rákoczyová M, Sirovátka T. a kol.: Sociální vyloučení a sociální začleňování v České republice jako veřejně politická agenda. Praha 2006.

Veselý, A., Nekola, M.: Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe. Praha 2008.

Informační zdroje – internetové stránky

<http://www.msmt.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

<http://www.vlada.cz>

<http://www.kr-karlovarsky.cz>

<http://portal.mpsv.cz>

<http://www.esfcr.cz/>

<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013>

<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp>

10. Přílohy

Příloha č.1 - použitá diagnostika COMDI

Cílem samotného testování v prostředí COMDI je skupinové a individuální poradenství při volbě povolání. Testování v prostředí COMDI má oproti jiným testovým programům velkou přednost v tom, že je proveden komplexní rozbor osobnostních i profesních předpokladů žáka. Výsledkem tohoto testování je zjištění jeho profesních předpokladů, které mohou sloužit pro porovnávání výstupů klienta s aktualizovaným profesním standardem v rámci ČR. Výstupem z testování je grafická a textová sestava, která je následně spojena s individuální interpretací.

Standardní postup se skládá z několika následujících kroků:

- a) **Vyplnění přihlášky** vždy s podpisem rodičů + ověření školou. Před zahájením samotného testování je nutné vyplnit přihlášku, která je samostatnou přílohou (příloha č. 1) tohoto dokumentu. Přihláška do testování je dobrovolnou záležitostí každého žáka a musí být **bezpodmínečně podepsána** zákonnými zástupci žáka.
- b) **Motivační aktivity hry** – před samotným testováním i vyplněním přihlášky by všichni žáci měli projít motivačními aktivitami – hrami, které navodí potřebnou atmosféru a chuť „nechat se otestovat“. Hry jsou vztaženy k volbě povolání, mají ozřejmit pohled na povolání, zjistit znalost a povědomí žáků o jednotlivých druzích povolání, aktivita sleduje i slovní projevy žáků, schopnost i umění správně klást otázky, je možnost sledovat i oblíbenost, či neoblíbenost jednotlivých žáků v kolektivu, dále je možné dozvědět se, jak vidí jednotliví žáci své spolužáky, jaké jim přisuzují vlastnosti, jak je ostatní vidí apod. (příloha č. 2)
- c) **Testování** – Testování probíhá na počítačích, které jsou vybaveny potřebným SW. Na vypracování testu má žák cca 2 hodiny (záleží na schopnostech žáků, někteří pracují rychleji, někteří pomaleji). Výstupem z testování jsou „Výsledky

profesní diagnostiky“ zpracované v přehledné grafické podobě s písemným komentářem.

d) **Interpretace:**

- **skupinová**, kde jsou žákům vysvětlovány jednotlivé grafy a pojmy výstupu. Dále je třída informována v čem jsou dobří, nejlepší, nebo naopak, kde má třída slabiny;

- **individuální**, probíhá s každým žákem samostatně za přítomnosti výchovného poradce a je velice důležitá i přítomnost rodiče. Při individuální interpretaci jsou žáci podrobně informováni o všech výstupech z testování, o doporučení vycházející z testování, případně další doporučení výchovného poradce.

Příloha č.2 – přidaná hodnota testování

Pro žáka

- konfrontace jeho přání x schopností
- Objektivní ukazatel jeho možností
- Ničím nezaujaté hodnocení „cizím“ člověkem
- Zvládání zátěžové situace (práce se stresem)
- Seznámení s novými učebními obory

Pro rodiče

- Objektivní pohled na své dítě
- Konfrontace přání já x dítě
- Pravý zájem dítěte
- „Intimní“ setkání se školou
- Větší zájem o nabídku SŠ a SOU
- Informace o výhledové zaměstnanosti v kraji
- Setkání se zástupci některých firem

Pro výchovného poradce

- Doplnění již používaných testů osobnosti
- Nástroj k lepšímu výběru školy pro daného žáka
- Možnost přímé konzultace s žákem
- Využití testu pro zvolení správné učební strategie žáka

- Přehled o zaměstnanosti kraje
- Spolupráce s Regionální hospodářskou komorou Poohří
- Databáze firem
- Workshopy – výměna zkušeností

Pro školu

- Otevřenost rodičovské veřejnosti
 - Nabídka „nadstandardní“ služby
 - Nový komplexnější pohled na žáky
 - Informovaného výchovného poradce se spoustou kontaktů
-
- okres CH – 15 firem (23%)
 - Praha – 2 firmy (3%)

Příloha č.3 – výstupy z dotazování výchovných poradců

(Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů)

Výstupy projektu

Počet zapojených škol: 27

Počet vybraných dotazníků: 22

Otázka č. 1

Před zapojením do projektu jsem věděl/a o možnosti testování COMDI

ANO: 9 NE: 13

Výstupy projektu

Otázka č. 2

Do projektu jsem se zapojil/a protože:

- ❖ toto testování je komplexní a celý projekt je inspirativně postaven
- ❖ zajímaly mě možnosti dalšího vzdělávání našich žáků
- ❖ je to komplexní test, který dětem usnadní rozhodnutí
- ❖ pomůže dětem poznat jejich schopnosti a může jim ulehčit rozhodování, přináší důležité informace i VP
- ❖ pracuji jako výchovný poradce a současně učím předmět Volba povolání. Vše, čím mohu dětem při výběru budoucího povolání a střední školy pomoci, vítám
- ❖ problematiku volby povolání pojímám komplexněji než jiné nabízené produkty
- ❖ nabídka programu byla velmi zajímavá
- ❖ chtěla jsem poznat nové možnosti a umožnit žákům poznat sama sebe jinou formou

- ❖ mne projekt osobně zaujal a chci, aby i děti z venkova získaly co nejširší rozhled
- ❖ protože mi připadal smysluplný a jako jeden z mála i velmi objektivní
- ❖ Pro naše žáky, kteří mnohdy pocházejí ze sociálně slabších rodin je zároveň přínosem jeho financování z projektu EU. Mnozí z nich by jinak žádný takovýto testem jistě neprošli a tak by mnohdy jejich volba byla velmi zkreslená pouze přáním a očekáváním rodičů.
- ❖ zaujala mne úvodní prezentace projektu na setkání v Sokolově
- ❖ protože jsem chtěla pomoci žákům, kteří stojí před volbou budoucího povolání, s výběrem oboru středoškolského vzdělávání. Testy, které jsme měli k dispozici, byly v mnoha ohledech nevyhovující
- ❖ možnost (a jistotu) vytestovat větší počet žáků- bez omezení (kapacita ÚP)
- ❖ naše škola byla vybrána
- ❖ testování považuji za přínosné a zajímavé a vhodné k výuce o profesní orientaci žáků
- ❖ mě o to požádalo vedení školy
- ❖ chtěla jsem porovnat testy a jejich interpretaci s testy nabízenými PPP, pomoci žákům najít sám sebe a usnadnit výběr budoucího studia

Výstupy projektu

Otázka č. 3

Testy na kariérové poradenství jsou ve srovnání s jinými testy :

komplexnější	19	těžké	2
shodné	0	přiměřené požadovaným znalostem	18
není mezi nimi rozdíl	1	nevím	1
lehké	0		
jiné:	<ul style="list-style-type: none"> • testy neznám – nemohu posoudit • Testy vypovídají nejen o žakových přáních, ale také o jeho schopnostech a vědomostech. V mnoha případech mě jejich výsledky velmi překvapily. Ačkoliv většinu dosud testovaných učím (čj), u mnoha se závěry testů neshodují s výsledky dosaženými ve škole (musím se nad sebou zamyslet ☺). Donutily mě zamyslet se nad tím, jak změnit výuku a přístup k danému žákovi. 		

Výstupy projektu

Otázka č. 4

Společná interpretace výsledků třídy byla:

překvapivá- (mnohdy)	1	zajímavá	19
vypovídající	15	vtipná	6
výsledky mne nepřekvapily	1	výstupy jsem neočekával/a	1

Výstupy projektu

Otázka č. 5

Individuální interpretace byla:

zajímavá	17	nezajímavá	0
podaná s přehledem a srozumitelná i pro žáky (snad)	22	nesrozumitelná	0
výstupy byly neočekávané a přínosné i pro VP	7	informační	6
velmi účinný nástroj pro výchovného poradce	15		
jiná:	zajímavá a inspirující pro rodiče		

Výstupy projektu

Otázka č. 6

Spolupráce s lokálním poradcem byla:

- ❖ velice přátelská, na vysoké odborné úrovni, velmi dobrá, výborná
- ❖ vynikající
- ❖ naše spolupráce byla výborná, v průběhu celého procesu jsme komunikovaly osobně i telefonicky, nenastaly žádné obtíže, jsem velmi spokojená
- ❖ výborná, velmi vstřícné jednání, velmi dobrá, přínosná
- ❖ vždy jsme včas o všem informovány, paní poradkyně je velkým přínosem pro děti při interpretacích.
- ❖ bez problémů, vstřícná, na velmi dobré úrovni, konstruktivní, smysluplná, potřebná
- ❖ bezva, bez problémů, jsme max. spokojeni
- ❖ na výborné úrovni, inspirativní, přínosná, bezproblémová
- ❖ výborná a velmi vstřícná
- ❖ vždy jde o velice příjemné a přínosné setkání, spolupráce je velmi dobrá

Výstupy projektu

Otázka č. 7

Testování bylo přínosné a podnětné:

ANO: 22

NE: 0

Otázka č. 8

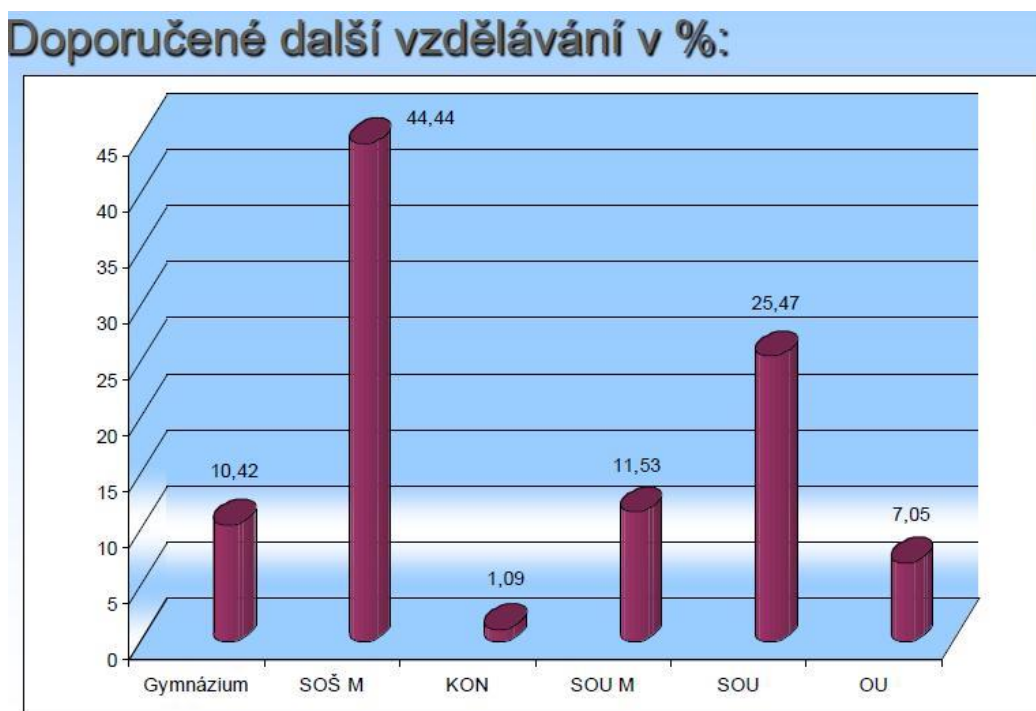
Připomínky, návrhy:

- ❖ Toto testování je komplexní a celý projekt je inspirativně postaven
- ❖ zajímalo by mě, zda je již nějaký návrh na financování celého projektu po uplynutí 2leté doby trvání – jeho udržitelnost
- ❖ Už se těšíme na letošní testování 😊
- ❖ vypovídající hodnota těchto testů mi přijde pro žáky přínosnější než testy PPP, takže by bylo dobré zajistit možnost jejich využívání i pro další roky

Příloha č.4 – další výstupy z projektu

Zde jsou uvedené některé další zajímavé výstupy a výsledky pilotního projektu, které byly v průběhu projektu zjištěny a identifikovány.

Zdrojem následujících informací – tabulek, grafů, přehledů a dalších materiálů je vlastní zpracování, na kterém se podíleli jak zástupci nositele projektu, ve větší míře tzv. lokální poradci, tak i zástupci partnera projektu. Jedná se o materiály zpracované a připravené jako výstupy pro první a závěrečný pracovní workshop a pro závěrečnou projektovou konferenci. Proto budou všechny označeny následovně - **zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů**

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

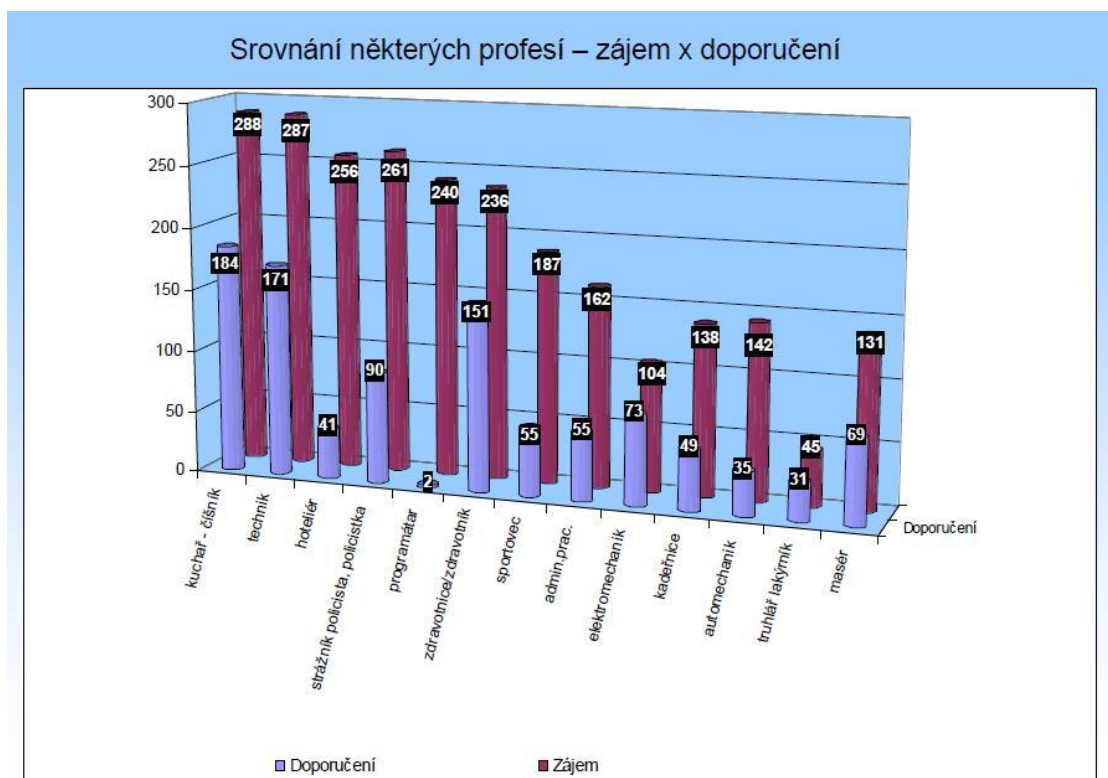
Zájem žáků Karlovarského kraje:

- o obory s maturitou: 69,11 %
- o studium na konzervatoři 5,85 %
- o učební obory 25,04 %

Největší zájem o obory:

Kuchař	288	Technik PC	287	Automechanik	142
Ředitel fy	287	Policista	242	Fotograf	154
Lékař	261	Herec	152	Barman	235
Designér	98	Elektromechanik	104	Masér	131

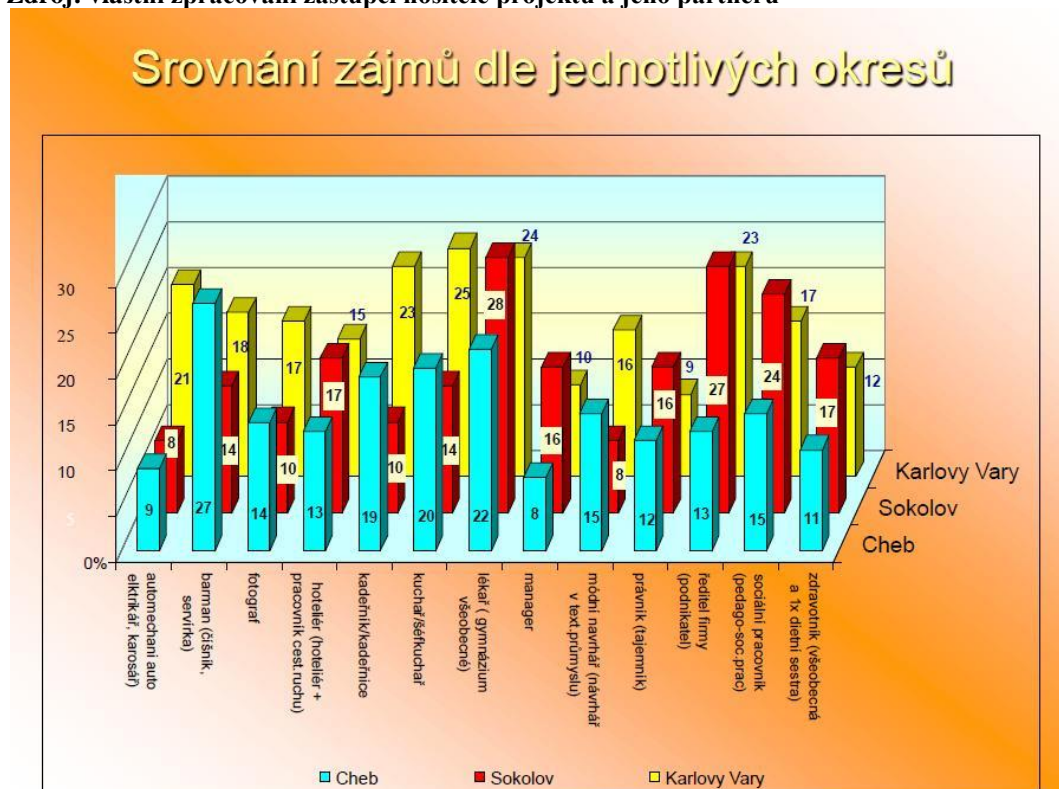
Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

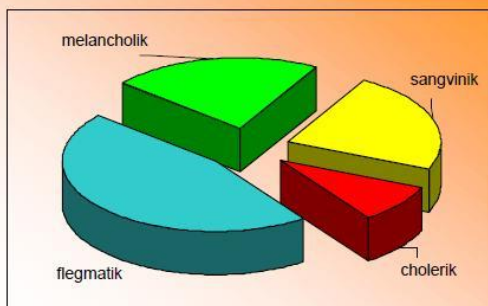
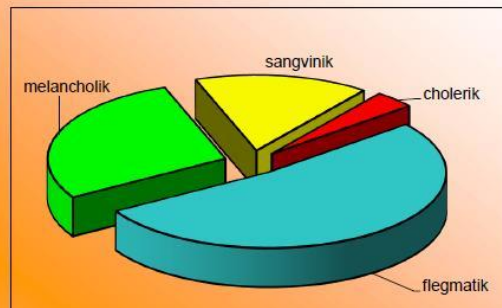
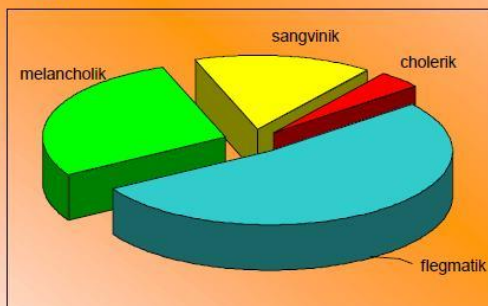
Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Srovnání typů osobnosti

Cheb

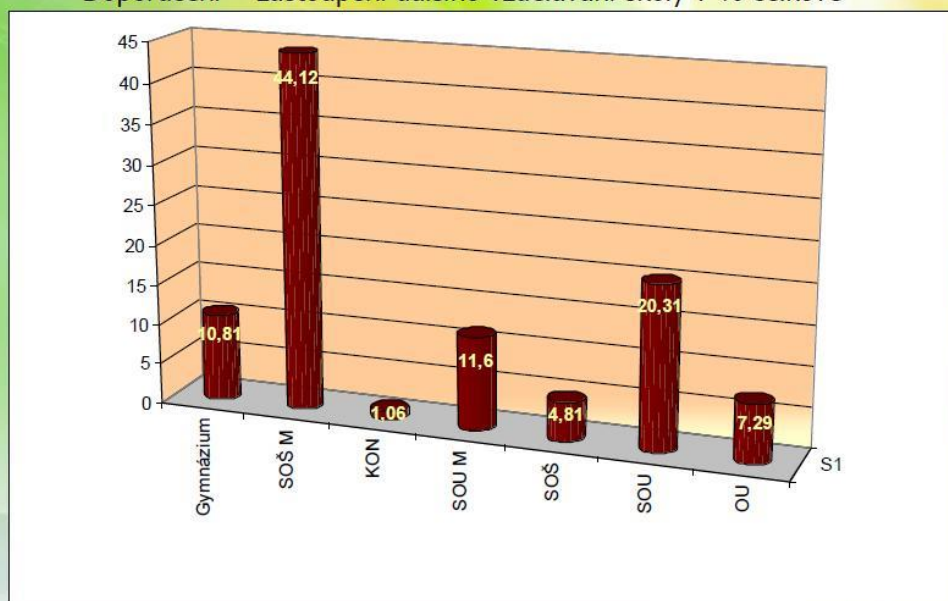
Sokolov

Karlovy Vary

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

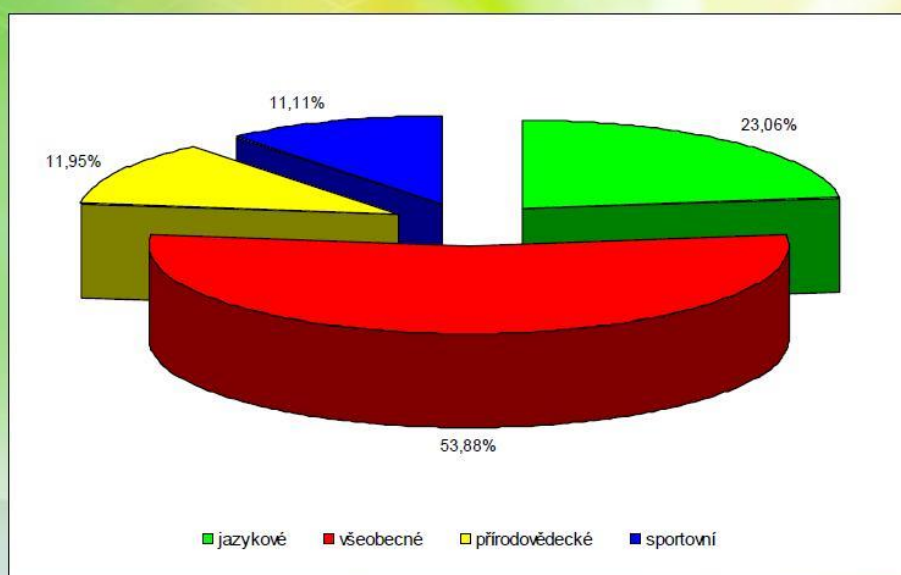
Doporučení - zastoupení dalšího vzdělávání školy v % celkově

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

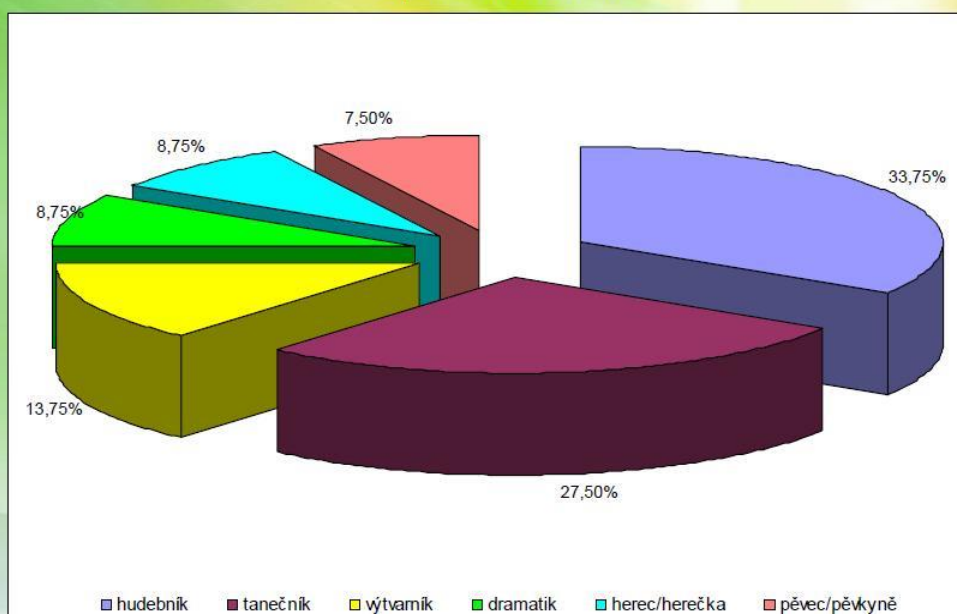
Doporučení Gymnázium v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

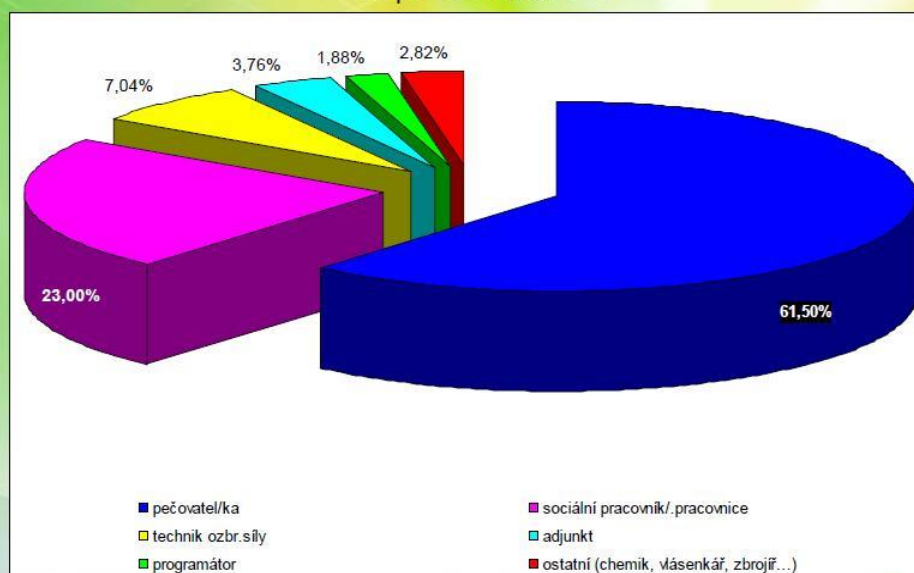
Doporučení KON v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

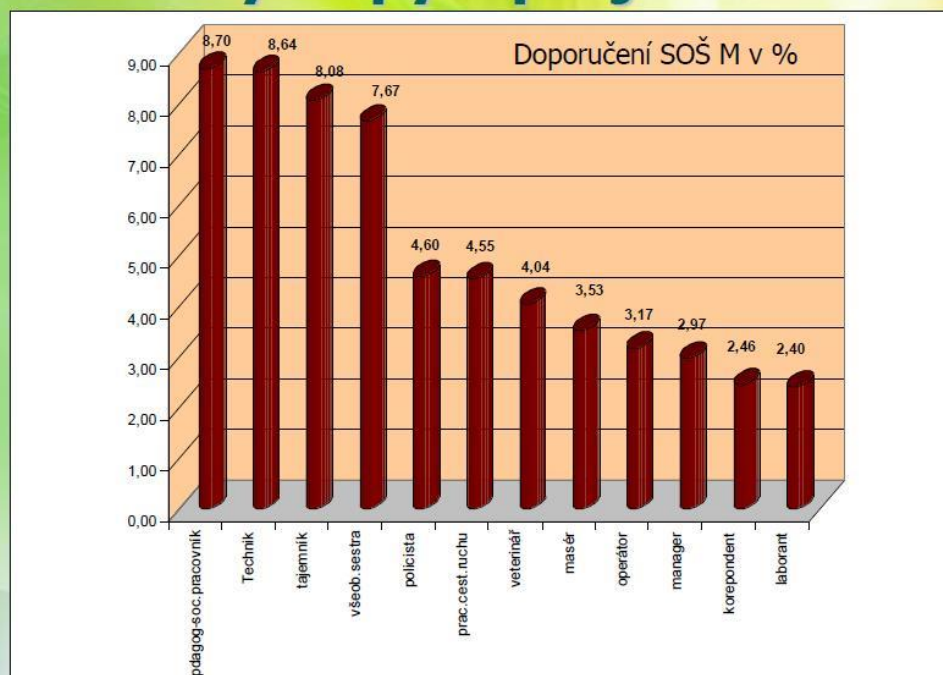
Doporučení SOŠ v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

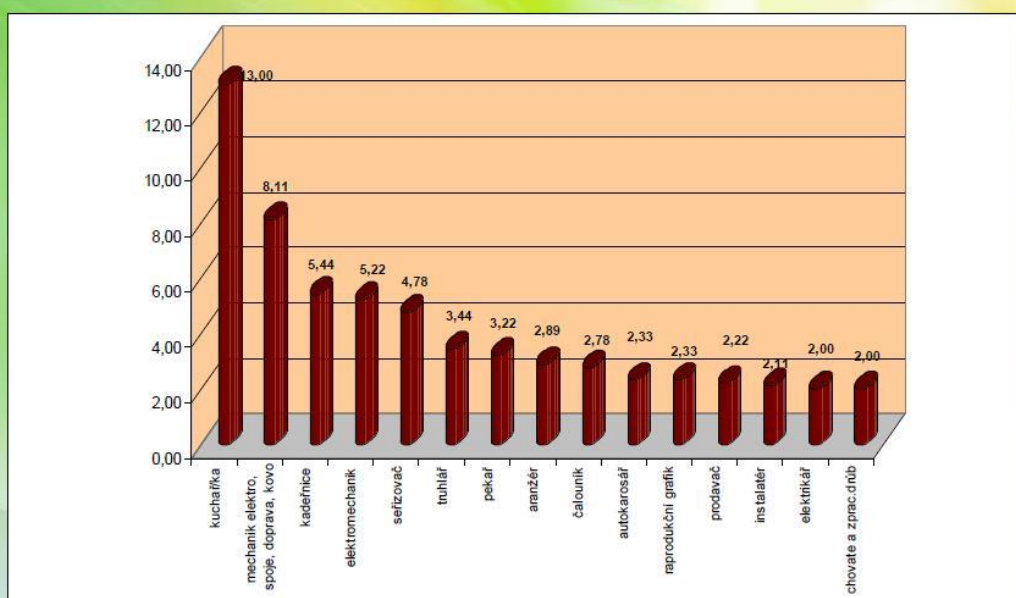
Doporučení SOŠ M v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

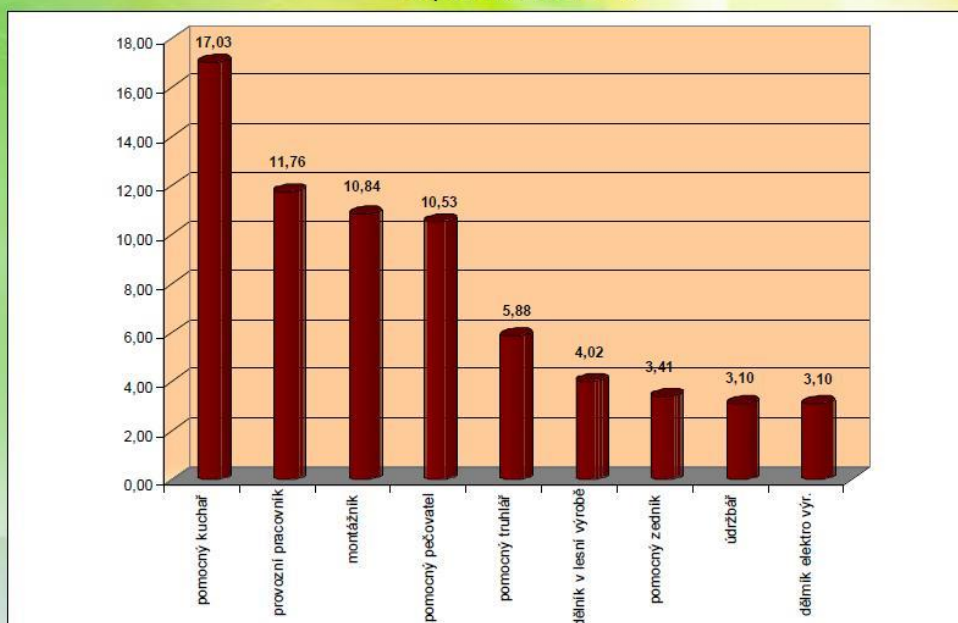
Doporučení SOU v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

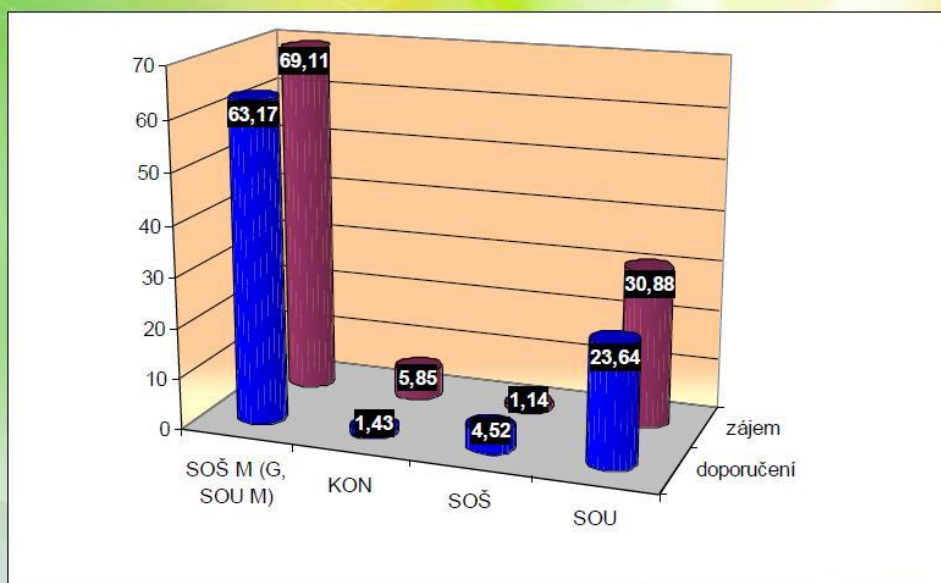
Doporučení OU v %

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

Srovnání zájem a doporučení celý kraj

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

Počet oborů v dalším vzdělávání:

SOŠ M: 68

KON: 6

SOU M: 30

SOŠ: 10

SOU: 75

OU: 42

Σ 231

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

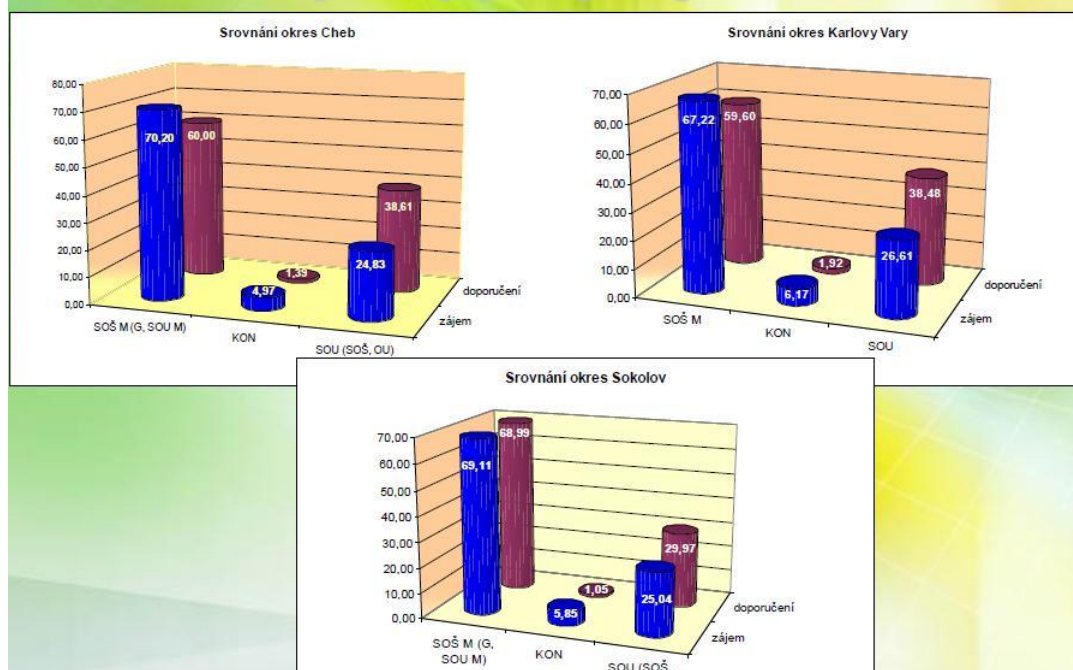
Výstupy z projektu

Profesní zaměření celý Karlovarský kraj

literární	jazykový	tvůrčí	umělecký
55	57	54	57
výchovný	zdravotně sociální	fyzicky výkonný	duševně výkonný
55	57	57	56
výzkumný	praktický	administrativní	podnikatelský
57	53	57	56
přírodovědně botanický	přírodovědně zoologický	technický	služby
54	56	55	56

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

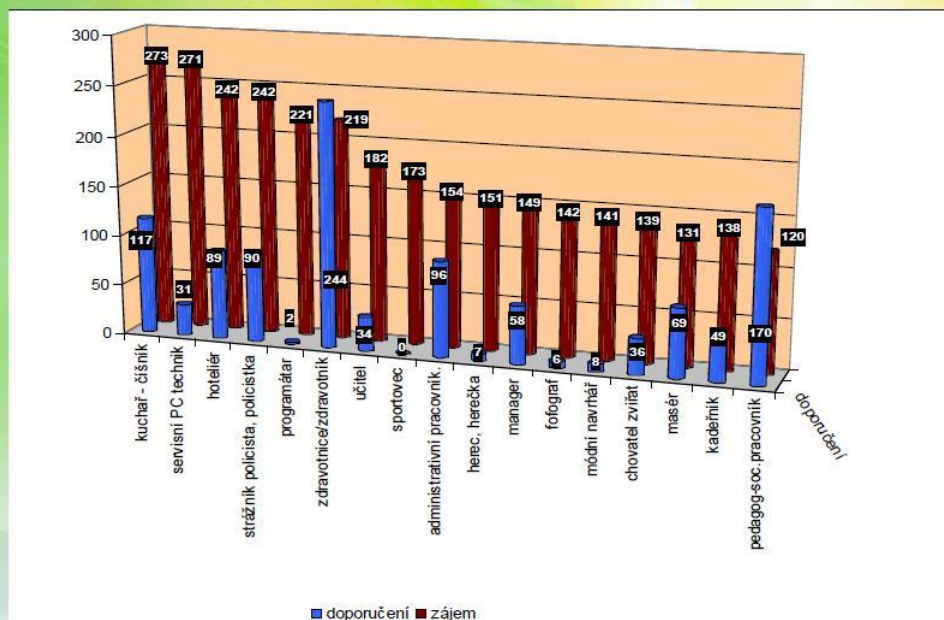
Výstupy z projektu

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

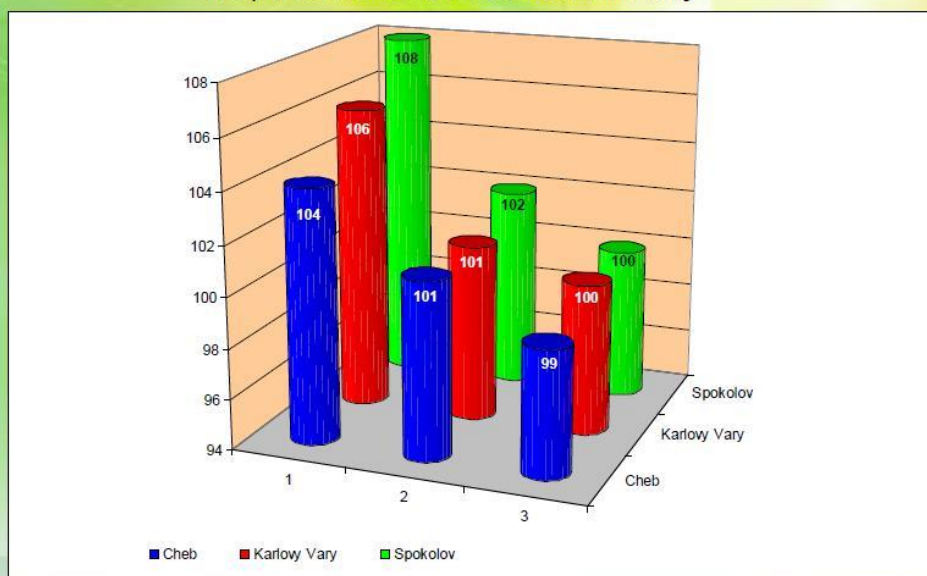
Srovnání zájem a doporučení celý kraj

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

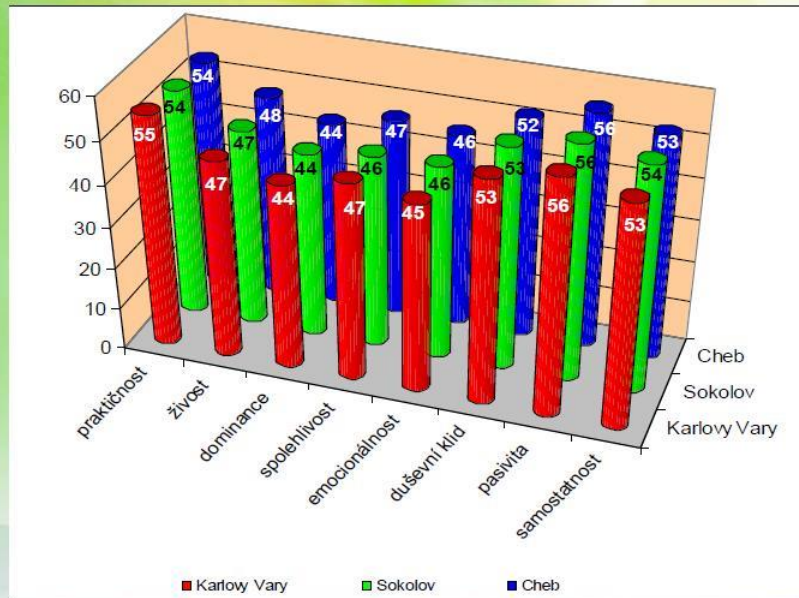
Testy vědomostí žáků Karlovarského kraje

Nejvyšší dosažené hodnoty: 151 147 134
 Nejnižší dosažené hodnoty: 74 16 17

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

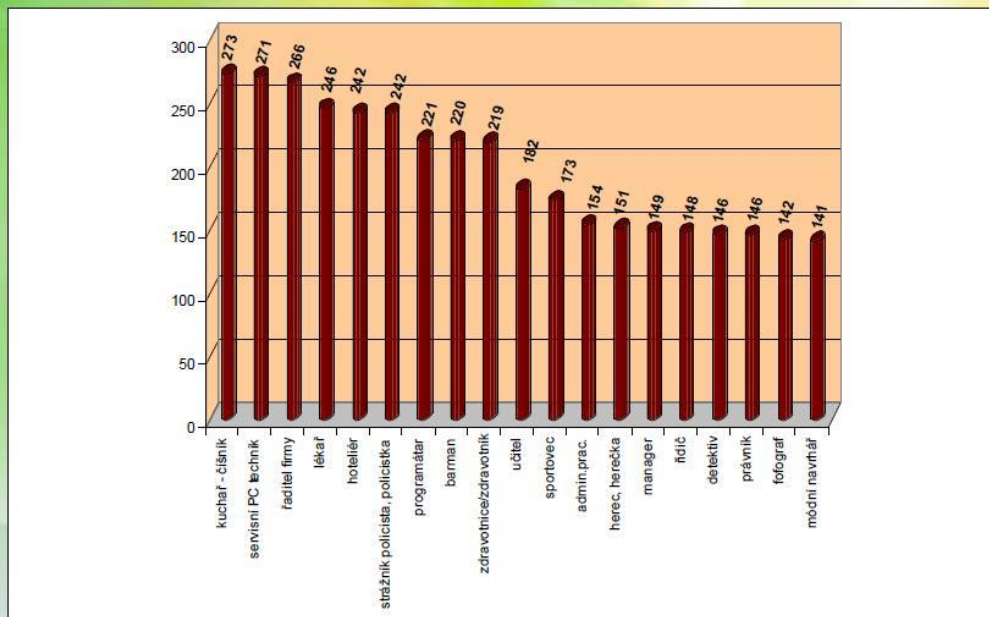
Výstupy z projektu

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

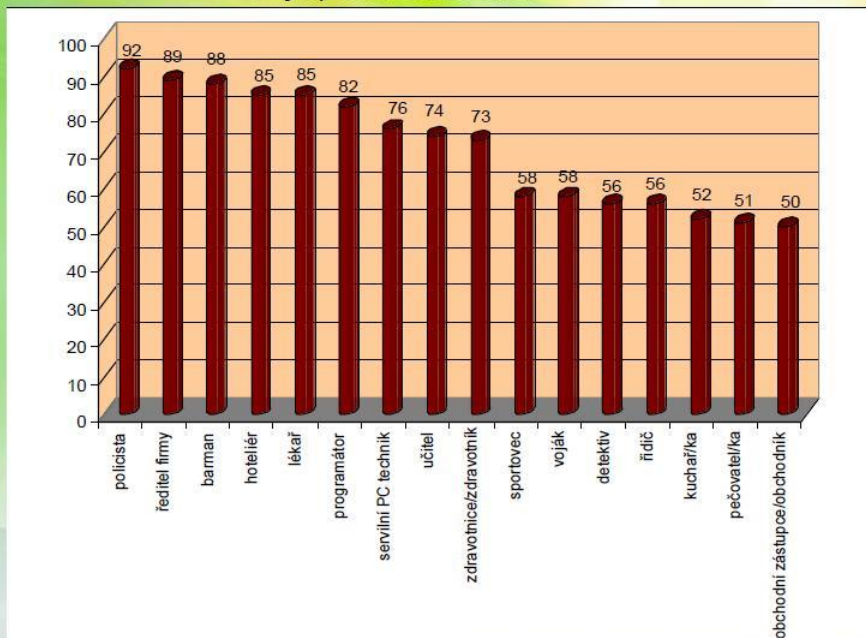
Zájmy žáků Karlovarského kraje

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

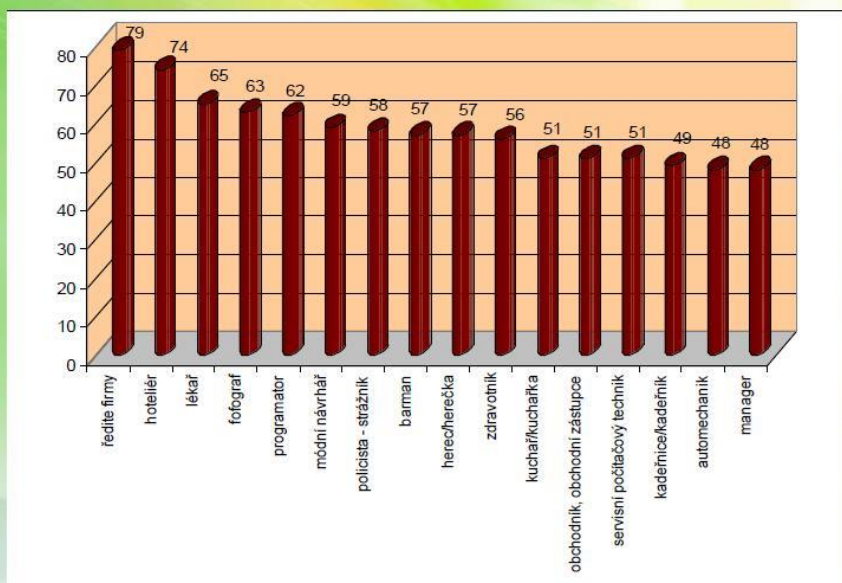
Zájmy žáků okres Cheb

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

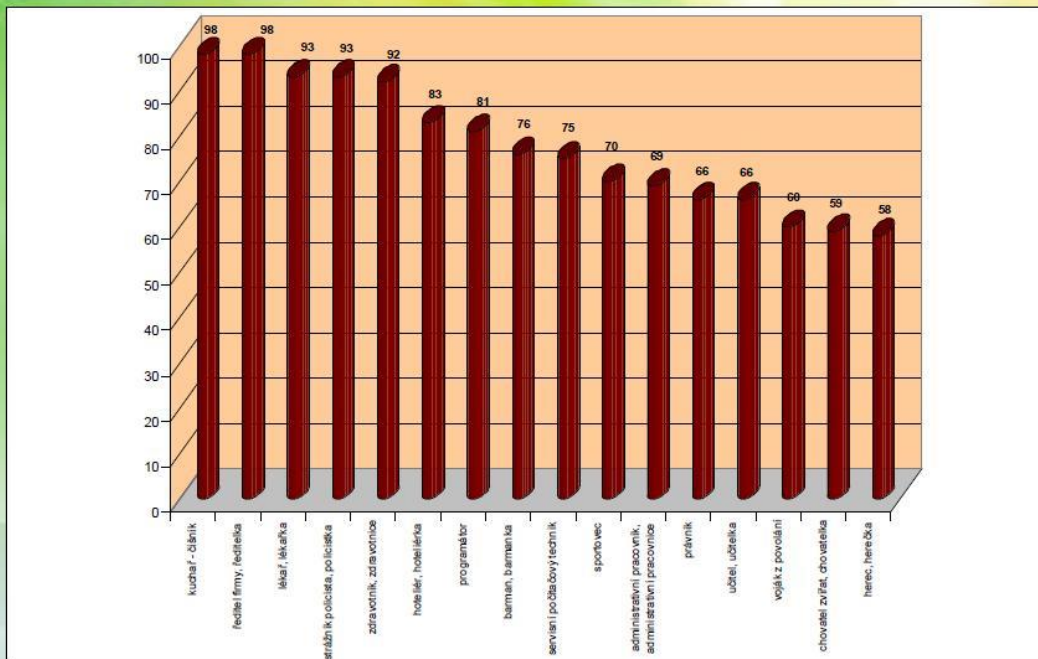
Zájmy žáků okres Karlovy Vary

Zdroj: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů

Výstupy z projektu

Zájmy žáků okres Sokolov

Zdroj informací: vlastní zpracování zástupci nositele projektu a jeho partnerů